

MAGAZIN SAVEZA BANJALUČANA U ŠVEDSKOJ / MAGASIN UTGIVEN AV RIKSFÖRBUNDET BANJALUKA I SVERIGE

Š E H E R

BANJA LUKA

ŠEHER BANJA LUKA - Broj 77 - JULI - AUGUST 2022. - MOTALA - GODINA XIII

Riječ urednika

U znaku „Vezenog mosta“ i Izbora

Poštovani čitaoci, dragi prijatelji!

Malo koji uvodnik počinjem sa tužnim vijestima, ali vijesti koje su stizale duboko su me potresle. Napustili su nas naši dobri Banjalučani, nesebični pregaoci, volonteri i swadnici u našem magazinu. Muhamed Ibrahimbegović Palada, preminuo je u svojoj 93. godini, i teško je naći riječi koje bi opisale njegov bogati životni put. Vječiti optimista, pun života, širio je veoma pozitivnu energiju na ljude oko sebe. Uvijek kreativan, sa puno ideja i spreman da pomogne u svakom momentu. Ostat će velika praznina iza njega, to osjećamo već sada u našem Savezu i banjalučkom udruženju u Geborgu, koji je on tako uspješno vodio. Meni lično je bio velika inspiracija i čovjek od koga sam mnogo toga naučio. Poznavajući ga kroz sve ove godine, ne mogu se otići natkivo, da je on od istinskih banjalučkih legendi. Čast mi je bila saradivati i družiti se s njim i njegovom suprugom Safijom.

Ozren Tinjić nas je napustio poslije kraće i teške bolesti, u 65. godini. Nije se uspio, nažalost, oporaviti, a zadnje dvije godine smo se počesto čuli telefonom i vodili male noćne razgovore. Doticali smo se mnogih tema, a najmanje smo pričali o njegovom narušenom zdravlju. Kada je odlazio u Podgoru, kazao mi je da ide umrijeti. Tako je, nažalost, i bilo, ležao je dugo u splitskoj bolnici, a sahranjen je u Gradcu, na makarskoj rivijeri. Nedostajace mi Ozren, skromni i pošteti čovjek, veoma načitan i elokventan. Nedostajace mi i njegov specifični humor i odabir negovih tema u interesantnim i lijepo napisanim prilozima koji su se doticali stare i nove Banjaluke. Zadužio je me Ozren i sa svojim učešćem u organizovanju i vodenju banjalučkih susreta i, naravno, nemjerljivim doprinosom u Seheru. Noršeping će ga pamtili po radio emisijama, koje su on i njegova Meliha godinama uređivali i vodili na lokalnom radiju.

Prije nekoliko dana šalje mi mejl Jadranka Kadenić, Enkina supruga, i obavještava me - napustio nas je Enver. Imao je 80. godina i po riječima supruge srce nije izdržalo. Nažalost, nije bilo prilike da ga upoznam, ali smo se dopisivali preko medija. Svaki put, kada je dobio Seher, javio se s pohvalama i željama da nastavimo sa izlaženjem. Jednom mi napisao je možda nismo ni svjesni važnosti i uloge koju je magazin imao među prognanim Banjalučanima. Enver se uspješno bavio slikarstvom i dva puta su njegovi radovi bili na naslovnici našeg magazina. On je u slobodno vrijeme pisao poeziju i iskazivao zavidnu kreativnost.

A sada malo i o veselijim događajima koji su obilježili banjalučku kulturnu scenu. Naravno, radi se o tradicionalnom „Vezenom mostu“, koji je ove godine trajao nešto duže i, kao i do sada, opravdao naša očekivanja. Vrijedni organizatori, na čelu sa Slobodanom, Elvirom, Rasimom i Zlatanom, potrudili su se da pripreme jedan od najboljih i najsađržanijih programa u zadnje vrijeme. O tome imate opširan izvještaj u ovom broju magazina. Naša udruženja u Švedskoj su još jednom pokazala izuzetnu solidarnost i razumijevanje i svojom materijalnom podrškom omogućila da se sve planirane aktivnosti i obaveze ostvare na opšte zadovoljstvo.

U Alvesti, gradiću u južnoj Švedskoj, održan je 26. po redu tradicionalni susret Banjalučana. O tom susretu ćemo vas opširno izvjestiti u narednom broju magazina. U Švedskoj su održani parlamentarni državni, regionalni i lokalni izbori i, nažalost, malu prevagu su odnijeli desno orijentisane stranke. Ovaj negativni trend traje već nekoliko godina u cijeloj Evropi, a evo zadnje vijesti sa izbora u Italiji to potvrđuju. Kako će biti u Bosni i Hercegovini, saznat ćemo ubrzo, tačnije 2. oktobra. Reportaža sa lica mjesta će nam poslati naši saradnici u domovini. Odaziv bh. dijaspora na ovogodišnje izbore je veći nego na prethodnih nekoliko izbora, jer će mnogi glasati u svojim prebivalištima, i naravno u Banjaluci. Nadam se da će se desiti i neke pozitivne promjene koje će dati nadu u bolju budućnost naše domovine.

Na ovoj stranici možete čitati sve dosadašnje brojeve „Seher Banje Luke“.
<http://issuu.com/savezbl>

Na kraju da se va, koji ste nam već poslali dobrovoljne priloge, u ime naše male redakcije i u svoje lično, iskreno zahvalim na pomoći i razumijevanju, i nadam se da će vam se pridružiti i mnogi drugi naši čitaoci.

Vaš urednik
 Mirsad Filipović

OSNOVAN/GRUNDAT 2009.

Izdavač/Utgivare
 SAVEZ BANJALUČANA U ŠVEDSKOJ
 RIKSFÖRBUNDET BANJALUKA I SVERIGE

ISSN 2000-5180

Glavni i odgovorni urednik/
 Chefredaktör och ansvarig utgivare

Mirsad Filipović

Urednik/Redaktör

Goran Mulahusić

Grafička obrada/Grafisk arbete
 Gunić Zlatan, Art-studio EMMA

Lektor/Korrekturläsare
 Ismet Bekrić

Blagajnik-Ekonom/Kassör-Ekonom

Zlatko Aždagić

Redakcija/Redaktion

Goran Mulahusić

Enisa Bajrić

Fatima Mahmutović

Nedžad Talović

Dopisnici/Korrespondenter

Ismet Bekrić (Slovenija)

Radmila Karlaš (BiH)

Mersad Rajić (Kanada)

Ljubica Perkman (Njemačka)

Reuf Jakupović (Švedska)

Dr Severin D. Rakić (Australija)

Dinko Osmančević (BiH)

Adresa redakcije/Redaktionens adress

Seher Banjaluka,

Holmsvägen 9, 59136 Motala

Telefon: +46(0) 739 872 284

Internet: www.bisavez.se

E-post: mirsad.filipovic@hotmail.com

List izlazi dvomjesečno

Godišnja pretplata:

6 brojeva 150 SEK plus poštarina

Pretplata i reklame

+46(0) 73 98 72 284

E-post: mirsad.filipovic@hotmail.com

Rukopisi, crteži i fotografije se ne vraćaju

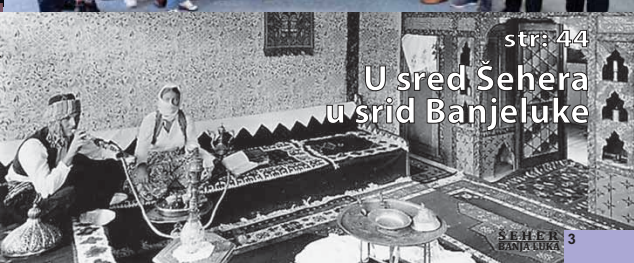
Štampa/Tryck

NIGD "DNN" Banja Luka

Naslovna strana

Radomir Kećman

“Vezeni most 2022”: Dani od žubora.....	4
“Vezeni most 2022”: Stihovi na laticama.....	13
Bajke Valerije Skrinjar Tvrz.....	14
“Povezani Bosnom i Hercegovinom”.....	16
Nakon tate.....	20
Kovid 19 i vakcinacija.....	22
Sjećanje: Stari zanati.....	24
Na otpadu ljudske istorije.....	26
Prilika za promjene koje dugo čekamo.....	27
Čiji su anđeli.....	28
O poeziji Nasihe Kapidžić Hadžić.....	30
Mostovi nostalgije i inspiracije.....	31
Karađoz.....	32
Da li nas čeka ona ista rijeka... ..	36
Bdijenje nad budućnošću svijeta.....	38
Tetkin ajvar.....	40
“Banjalučka balada o potopnici Bisernazi”.....	43
U srid Šehera, u srid Banjeluke.....	44
Samo Sana teče prema vama.....	46
Knjiga žalosti za Kraljicu.....	48
In memoriam: Muhamed Ibrahimbegović Palada.....	50
In memoriam: Enver Enko Kadenić.....	52
In memoriam: Ozren Tinjić.....	56
Vicevi.....	58

**Međunarodni centar za izgradnju povjerenja Banja Luka:
O 19. susretu Banjalučana „VEZENI MOST 2022“,
od 17. jula do 1. avgusta 2022. godine**

Dani od žubora

Foto: Slobodan RAŠIĆ - BOBARA

**Reportažu pripremila:
Redakcija „Šeher-Banjaluka“**

Shodno zaključku Skupštine Grada Banje Luke od 13. jula 2004. godine, manifestacija „Vezeni most“ tradicionalno se održava svake godine uz podršku i pokroviteljstvo grada, koja je, po svojim programskim ciljevima i sadržaju, načinu organizovanja, mjestu izvođenja i broju učesnika, postala prepoznatljiva i izvan granica BiH.

Manifestaciju „Vezeni most 2022“, pored Grada Banja Luka, kao partneri u organizaciji i realizaciji programa podržali su: Savez Banjalučana u Švedskoj, BH Telecom-Direkcija Banja Luka, Kulturni centar Banski dvor, BZK „Preporod“ Banja Luka, Dječiji studio glume „Roda“, Hor „Safikada“, Dajak klub „Banja Luka“, Sevdah radio „Šeherčani“, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine, Nezavisne novine, i dr.

Suživot i tolerancija

Osnovni programski cilj manifestacije „Vezeni most“ i djelatnosti Centra u cjelini je očuvanje i izgradnja mira, ustanovljenog dejtonskim mirovnim sporazumom, afirmicijom povjerenja u suživot, toleranciju i uvažavanje različitosti i ravnopravnosti, što je predušlov društveno-ekonomskom razvoju i evropskim integracijama.

Programom ovogodišnjeg, 19., susreta Banjalučana „Vezeni most 2022“ planirane su kulturne, sportske i druge aktivnosti koje čine boravak sugradana iz dijaspore u Banjoj Luci sadržajnim, i koje omogućavaju povezivanje i druženje naših sugradana, obnavljanjem starih prijateljstava i uspostavljanjem novih, te stvaranje povoljne klime za izgradnju povjerenja i ostvarivanje programskih ciljeva manifestacije.

Odlukom Skupštine grada ova manifestacija je uvrštena u godišnji kalendar kulturnih, sportskih i dr. manifestacija grada Banje Luke za 2022. godinu, a za manifestaciju „Vezeni most 2022“ Centru su odobrena sredstva u iznosu od 4.000 KM.

Program manifestacije „Vezeni most 2022“ oglašen je u magazinu Saveza Banjalučana u Švedskoj „Šeher Banja Luka“, „Nezavisnim novinama“, zatim na veb sajtu grada Banja Luka, Unije za održiv povratak i reintegraciju i Mreže za izgradnju mira BiH, i dr.

Slobodan Marić se obratio prisutnima.

U dvorištu kuće Šabanovića se okupio veliki broj banjalučana.

Gost iz Travnika: sazlija Šukrija Trako.

Cvjetovi sjećanja

Program 19. susreta Banjalučana „Vezeni most 2022“ počeo je u nedjelju, **17. jula**, u starobosanskoj kući u naselju Šeher, oživljavanjem starih običaja iz života Banje Luke i njenih stanovnika, uz prezentiranje starih zanata i muziku uz saz.

U petak, 22. jula, u 11 h na desnoj obali Vrbasa pored šeherskog visećeg mosta, uz prigodan program, na dostojanstven način brojni građani puštali su cvijeće niz vode Vrbasa, kao pomen i sjećanje na civilne žrtve rata, porukama:

**„NE PONOVILO SE“ i
„GRADIMO BUDUĆNOST ZAJEDNO“**

Odavanje pošte nevinim banjalučkim žrtvama.

Denis Dželić je govorio svoju poeziju.

Branko Babić je otvorio izložbu.

Slike i knjige

Sa obala Vrbasa program se u petak, 22. jula, preselio u prostore Kulturnog centra Banski dvor. Prvo je u malom izložbenom salonu, u 19 sati, otvorena izložba umjetničkih djela **Radomira Kecmana**, o čijem je stvaralaštvu govorio slikar **Branko Babić**.

Nakon toga, „Odom radosti“, u koncertnoj dvorani **svečano je otvoren ovogodišnji "Vezeni most 2022"** Nakon pozdravnih govora **Rasima Dizdarevića**, predsjednika organizacionog odbora, i **Mirsada Filipovića**, predsjednika Saveza Banjalučana u Švedskoj, održan je, na vrhunskom nivou, svečani **koncert i recital umjetnika Muhameda Brace Skopljaka** sa gostima,

Rasim Dizdarević, predsjednik organizacionog odbora.

Izložba Radomira Kecmana je bila dobro posjećena.

Mirsad Filipović, predsjednik Saveza Banjalučana.

Muhamed Braco Skopljak i njegov učenik Benjamin Kostić.

Braco je za veliki doprinos Vezenom mostu, dobio sliku umjetnika Branka Babića.

Svojim nastupom oduševila publiku: Ivanka Janjanin.

glumcima i pjesnicima, a repertoar su činile poznate kompozicije klasične muzike. Publici se, veoma uspješno, predstavio i Bracin učenik, mladi pijanista **Benjamin Kostić**. Iskusi banjalučko-zenički glumac, **Muhamed Bahonjić** govorio je nadahnuto stihove Enesa Kiševića i Jovana Joce Bojovića. Poznata banjalučka interpretatorka **Ivanka Janjanin** je sjajno izvodila probrane evergrine domaće muzike. Program je profesionalno vodila **Jadranka Mudrenović**.

U subotu, **23. jula**, u 20 sati, u Vijećnici Kulturnog centra Banski dvor, održano je **tradicionalno književno veče**, predstavljanjem novih izdanja izdavačke kuće „**Lijepa riječ**“ iz Tuzle, te literarnih saradnika magazina Banjalučana „**Šeher Banja Luka**“ i edicije „**Banjalučki zubori**“. uz učešće većeg

Ponovo sa nama: Muhamed Bahonjić.

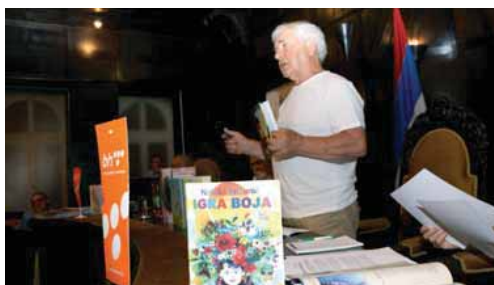

Zaslужili brojne aplauze: Bah, Braco, Ivanka, Benjamin i Jadranka.

Doajen Vezenog mosta; Ismet Bekrić.

broja književnika koji su predstavili i svoje nove knjige. „Lijepa riječ“ je prvo predstavila **Bosansku trilogiju Valerije Skrinjar Trvrz**, a zatim nove naslove svojih autora: **Muhidina Šarića** (roman za djecu „Prva ljubav prvi put“), **Šime Ešića** (knjiga bajki „Bijeli svijet, šaren svijet“) i **Ismeta Bekrića** (ćirilčno lektirsko izdanje izabranih pjesama „Jesen u gradu“), kojima su se pridružili i pisci saradnici „Šeher Banje Luke“ i „Banjalučkih žubora“ – **Kemal Handan, Denis Dželić, Enea Hotić, Vid Vicko Vukelić, Jovo Čulić, Nataša Križanić** (pročitana je njena pjesma iz nove zbirke „Spomenar“, posvećene Banjoj Luci) i **Dinko Osmančević**. Urednik magazina „Šeher Banja Luka“ **Mirsad Filipović** predstavio je novi broj ovog već poznatog glasila, s posebnim akcentom na bogat prilog posvećen ovogodišnjem literarnom programu „Vezenog mosta“.

Uvijek duhovit i zanimljiv: Muhidin Šarić.

Valerija Skrinjar Trvrz

Vid Vicko Vukelić

Nagrada je otišla u prave ruke: Zlatan Gunić i dobitnica Valerija.

Kruna ove nadahnute književne večeri, koju je svojom muzičkom pratnjom obogatio i profesor **Muhamed Braco Skopljak**, bila je svečana dodjela nagrade za doprinos literaturi za mlade „Nasiha Kapidžić Hadžić – Zeveni most“, koja je ove godine pripala književnici **Valeriji Srinjar Tvrz**, koja u svome bogatim opusu ima i niz zapaženih bajkovitih knjiga za najmlade.

Pjesme za Safikadu

Nedjelja, 24. jula, počela je sportom - na terenima Fudbalskog kluba „Naprijed“ održan je **turnir u malom fudbalu za pionire**, na kojem su svi učesnici dobili medalje, a pobjednici i pehare.

Organizatori na okupu.

Najmlađi učesnici ovogodišnje manifestacije su dobili zaslužene medalje i diplome.

Ispred kuće Kapidžića svoje stihove je govorio neumorni Ismet Bekrić.

Od ovog stadiona do rodne kuće Nasihe Kapidžić Hadžić samo je dvjestotinjak metara, a tu se u predvečerje ponovo zbrali ljubitelji poezije, da ožive sjećanja na „cvjetnu granu naše poezije za djecu“, Nasihu Kapidžić Hadžić, i da čuju pjesme i priče gostiju ovogodišnjeg književnog druženja, o kojem donosimo i poseban prilog.

U ponedjeljak, **25. jula**, u 19 sati, u parku Petar Kočić „Dječiji studio glume Roda”, glumice **Nevenke Rodić**, izveo je igrokaz za djecu „Pile Jole” i tako animirao najmlađe.

Dan kasnije, u utorak, **26. jula**, predvečerje je opet bilo u znaku poezije – ovog puta kod Safikadinog groba, gdje su zapaljene svijeće i položeno cvijeće, uz prigodan program dječje grupe „Roda”, hora „Safikada” i prisutnih pjesnika.

Safikadin grob je uvijek dobro posjećen.

Dječiji studio glume Roda

Hor "Safikada"

Prezentiranje banjalučke kere.

Vrijedne članice "Merhameta"

U srijedu, **27. jula**, u 19 sati, u prostorijama u Kalemegdanskoj 9, **aktiv žena MDD „Merhamet“** prezentirao je **vještine i eksponate u izradi kere**, stare banjalučke ruktvorine, koja dobija sve više na značaju ne samo u BiH, već i u širem regionu.

Dan kasnije, u četvrtak, **28. jula**, u Vijećnici Kulturnog centra Banski dvor upriličeni su omaži poznatim Banjalučanima, preminulim između dvije manifestacije: Muhamedu Kulenoviću, Fuadu Turaliću i Miši Vidoviću. Moderatori su bili Radmila Karlaš, Slobodan Marić i Erduan Katana. Posebno dojmljivo je bilo obraćanje Mišine kćerke Isidore.

Gosti iz Zenice

Ovogodišnje kulturne dane ponovo su nam uljepšali gosti iz

Veće sevdaha je uvijek dobro posjećeno.

Gosti iz Zenice

Izložba "Stara Bosna" galerije Preporoda.

Zenice, koji su u petak, **29. jula**, prvo u 19 sati u holu Kulturnog centra Banski dvor otvorili izložbu „Stara Bosna“, **Galerije „Preporod“** iz Zenice, da bi nam sat kasnije u koncertnoj dvorani poklonili "Veće sevdaha", u izvedbi BKZ "Preporod" i banjalučke umjetnice **Svjetlane Cece Vidović**, uz učešće većeg broja gostiju. Dvorana je bila ispunjena do posljednjeg mjesta.

Ovaj najljepši vez pjesama bio je i svojevrsna najava sutrašnje (u subotu, **30. jula**) prezentacije "Zmijanjskog veza", u prostorijama UG „Duga“. Tom prilikom razmatrani su razni modeli buduće saradnje i zajedničkih nastupa i predstavljanja banjalučkih rukotvorina, uz zmijanjski vez i kere, kako na banjalučkim manifestacijama, tako i na događajima u okruženju.

U Duginim prostorijama.

Vožnja dajacima je poseban doživljaj.

Svjetlana Ceca Vidović

Slapovima i tihama Vrbasa

Ovogodišnji dani druženja i raznovrsnih manifestacija, od literarnih, likovnih i muzičkih, do turističkih i sportskih, počeli su na obalama Vrbasa, a završili na slapovima i tihama ove najdraže nam rijeke. Prvo je u nedjelju, **31. jula**, organizovana **rafting vožnja niz Vrbasa**, od Rekačica do restorana „Ortodox“. U tri čamca učesnici su uživali u čarima rijeke koja je opisana u mnogim stihovima i opjevana u mnogim pjesmama, ali i ovjekovječena na slikarskim platnima i fotografijama.

Dan kasnije, **1. avgusta**, za mnogobrojne goste i zaljubljenike Vrbasa organizovana je **vožnja dajak čamcima**, od Abacije do kafane "Alibaba", gdje je na malom teferiću srdačno poručeno: **Dovidjenja, do idućeg jula!**

Pripreme za rafting.

Teferić kod Alibabe.

U vrtu poezije i ljubavi, u kojem je i svaka ruža umivena: u vrtu pjesnikinje Nasihe Kapidžić Hadžić

Od banjalučkog naselja Stupnica i Vrbasa jedan put vodi uz padine Starčevice, prema vrhu brda na kojem se nalazi Spomenik palim Krajišnicima, djelo čuvenog skulptora Antuna Augustinića. Taj uzvis, sa kojeg se pogled širi na sve strane, Banjalučanima je znan kao Šehutluci, a u ova vremena dobio je i naziv Banj Brdo. Za mnoge izletnike i pjesnike to je brdo bilo, i ostalo, jedan od simbola grada što se našim pogledima otvara kao na dlanu na kojem postoje samo linije srca i ljubavi. Sjećam se, da sam i ja, kao mladi pjesnik, još davno, i prije događaja koji su mnogo promijenili sliku grada, pogled s ovog brda pretočio u stihove: »Stojim na brdu, naslonjen na drvo, / proljeće mi rukom pokazuje grad, / i prozor na kojem iznikut će prvo/ jedan dječji osmijeh i cvijet jedan mlad...«

A taj prozor možda je bio baš i ovaj, na bosanskoj kući, u kojoj se prije više od 90 godina rodila pjesnikinja Nasiha Kapidžić (kasnije i Hadžić). A ta kuća, sa svojim dvorištem i baštom, sa svojim cvjetovima i granama, sa žuborima obližnjeg Vrbasa, evo, već je 19 godina stjecište poezije i puteva, mjesto na kojem se održavaju književni programi susreta »Vezeni most«. Sam naslov ove manifestacije je iznikao iz Nasihine poezije – iz njene pjesme »Vezeni most«, da nas ozari i obdaruje umijećem stvaranja i povezivanja, i riječima koje vole a ne mrze.

Svaka ruža umivena

A takvih riječi, stihova, bilo je prepuno i jedno nedjeljno predvečerje, 24. jula 2022. godine, kad su se poklonici poezije, tvorci i surtvorci, pisci i knjigoljupci, ponovo zbrali u sjeni te bosanske kuće, da odaju počast poeziji, ljepoti, ljubavi, i pjesnikinji koju nazvaše pletisankom i veziljom. Literarni program povezivao sam baš ja, prisjećanjima i svojim stihovima, oživljavajući i one davne slike kad smo, kao maturanti banjalučke Gimnazije, došli u posjetu svojoj profesoricu književnosti i maternjeg jezika, Nasihi Kapidžić, koja je tada svoje inspiracije nalazila baš u ovoj bašti, u ovom ozračju.

A sada, nakon toliko godina, više od pola stoljeća, jedna Nasihina pjesma, nastala baš u ovoj ljepoti, oživljava u svoj svojoj neposrednosti i imaginaciji. Tih dana Banja Luka je bježala na obale Vrbasa, da se bar malo zaštitu od skoro 40 stupnjeva iznad nule. I baš nekoliko sati prije ovog druženja, skupili su se oblaci i kiša je oprala i malo ohladila vrele ulice i cvjetove koji su već oborili svoje laticе. I vrt je, iznenada, kao u nekoj bajci, bio okupan. Kao u davnoj pjesmi koja, zapravo, nikad ne može biti

Stihovi na laticama

Piše: Ismet BEKRIC

davna, nego ovdašnja, ovovremena.

Uvijek postije tople kiše, moj vrt divno zamiriše. Tad je lagan kao pjena, svaka ruža umivena... I tog predvečerja svi oni koji čine Vezeni most, došli su među umivene ruže. Dočekala ih je Nasihina sestra Beba Kapidžić, likovna pedagoginja i umjetnica, i otvorila im sobe i hajate uređenog prvog sprata, na kojem se nalazi i još ljepša spomen-soba pjesnikinje koja je nekad, kao djevojčica, u toj sobi proživljavala i svoje prve buduće pjesme. Mislimo, kako bi sad bilo lijepo da se preuredi i prizemlje ovog bosanskog zdanja, u kojem bi se okupljali pisci i ljubitelji pisane riječi, te stvarao jedan centar dječje književnosti (dokumentaciona grada, knjige, rukopisi, značajna ostavština i sl.).

Postojbina bajki

U svijet poezije za djecu na najljepši način su nas prvo uveli mladi glumci iz dramske grupe »Roda«, koju već niz godina uspješno vodi glumica i animatorka Nevenka Rodić, a zatim se čula i živa riječ pjesnika Muhidina Šarića, Kemala Handana, Denisa Dželića, uz koje sam predstavio i svoje sapoetnike, iako nisu bili s nama, a koji su čudesni dio ovog poetskog carstva. Ranko Risojević, Šimo Ešić, te i sam pisac ovih redova, ovogodišnji su nominiranci iz BiH za svjetsku nagradu »Astrid Lindgren«, Ranka Risojevića i a pridružila namse i ovogodišnja dobitnica nagrade »Nasiha Kapidžić Hadžić – Vezeni most« - Valerija Skrinjar Tvrz.

»U ovoj bašti djetinjstva i poezije prvo se sjetim i svoga djetinjstva u rodnom Zagorju ob Savi u Sloveniji, kad smo u ljepoti prirode i krajolika otkrivali i ljepotu života«, zabilježili smo rijeli počasne gošće Valerije Skrinjar Tvrz koja je, kao urednica, mnogo godina kasnije, u Sarajevu, drugovala i saradivala i sa Nasihom Kapidžić Hadžić, koja je takode bila urednica emisija i zatim knjiga za djecu, na Radio Sarajevu i zatim u izdavačkoj kući »Veselin Masleša«.

I Valerija Skrinjar Tvrz je u svojim djelima za djecu, kao i Nasiha Kapidžić Hadžić, tražila svoju postojbinu bajki, da bi, nakon niza godina i bajkovitih knjiga, shvatila da nas ti putevi traganja, na kraju, uvijek vode natrag, i to pravo kući. Kao i ovoga julskog predvečerja, kad smo se ponovo okupili u jednoj mogućoj postojbini bajki i stihova, i to baš ovdje, na obalama Vrbasa, u vrtu i dvorištu rodne kuće pjesnikinje Nasihe Kapidžić Hadžić. Tu, gdje su nas dočekale i umivene ružine laticе.

*

A na tim ružinim laticama, koje se šire i na stranice ovog broja našeg magazina, poklanjamo vam i ljepše riječi naših pisaca, nominiranih za nagradu »Astrid Lindgren«. Recimo još da su svi oni za svoja djela ovih godina dobili i nagradu »Nasiha Kapidžić Hadžić – Vezeni most«, što najbolje govori i o vrijednosti literarne valorizacije na našem »Vezenom mostu...«

IZA DUGE

Bajke Valerije Skrinjar Tvrz

Svi smo mi, prvo kao djeca, a zatim i kao odrasli, koji imaju svoju djecu i djetinjstvo u sebi, poželjeli da otkrijemo šta to ima iza duge, s one strane njenih čudesnih boja u odsjaju kišnih kapljica? Da se niz dugine boje, kao niz tobogan, spustimo u neku šarolikiju zemlju bajki i prijateljstva... Kao u jednoj bajkovitoj knjizi prepunoj neobičnih događaja i snova. Knjiga se zove »*S one strane duge*« (izdavač: »*Bosanska riječ*«, edicija »*Mali princ*«), a izmaštala ju je, zajedno i s vama, slovenačko-bosanskohercegovačka književnica *Valerija Skrinjar Tvrz* (rođena je u Sloveniji, u Zagorju ob Savi, ali je skoro pola stoljeća živjela u Bosni, u Sarajevu).

Ovo je priča, maštovanka, bajka o djevojčici Tini i njenom starijem bratu Maku, koji su za vrijeme školskog raspusta došli kod svoje bake, u njenu kućicu što se primakla proplancima, šu-

mama i pticama. I tu su susreli jednog neobičnog prijatelja, možda patuljka, Tona, koji ih je vodio u svoj zamak iza šuma i gora, da otkriju moć kamenčića koje su zbrali na putu. Da li će to biti kamenčići prijateljstva, ili kamenčići mržnje? Na tom putu kroz maštu i zasanjanost susretali su se s mnogim neobičnim likovima, kao što su: Latica Kažiput, Beskrajno Vrijeme, Velika Majka – Zemlja, Drevni Otac – Sunce, Vilinska ruža, Oblačić osjećanja, Mudri starac Crvenokosi... Bila je tu i Sanjska ptica koju je Mak spasio svojom dobrotom. Prolazili su kroz mnoge doline – Dolinu ruža, Dolinu slavuja, Dolinu života, Dolinu ogledala, Dolinu dobrote, Dolinu nade, ali i Dolinu zla. Put ih je vodio do Zemlje Sebese, u kojoj je trebalo da se suoče sami sa sobom, i da shvate da su čovjekova duša i dobrota, dječija duša i mašta, početak i cilj svakog putovanja. Kroz snove i kroz život...

RIJEČI SU KAO LAĐE

Ismet Bekrić

Nekad i riječi lijepo postaju pomalo ružne. Možda zbog nečeg strijepe. Možda su zbog nečeg tužne.

Pitaj ih, šta ih to boli? I što bi da se skvrče? Malo ih osokoli, pusti ih, nek se istrče.

A ako ti se čini, da gube svoje snove, sve vezi sa njih skini, neka slobodno plove.

Riječi su kao lađe koje širine vuku. Svaka će opet da nađe svoju najljepšu luku.

I tako, od luke do luke, odlaze, i nazad hrle. Riječi su kao ruke što svijet griju i grle.

NEMOJTE BITI TUŽNI

Šimo Ešić

Svako je našao sreću u ovom šarenom svijetu: mravu je sreća u radu, a leptiru u letu.

Ptici je cvrkut sreća, pčeli je sreća u medu, lopta je sretna na travi, a klizaljke na ledu.

Sreću ima i potok, i zečić u šumi siv, potok je sretan što teče, a zečić – što je živ.

Nemojte biti tužni, drugari, ni ja neću, u ovom velikom svijetu svako će naći sreću.

Ima, sigurno, negdje i mala sreća neka, koja ničija nije – već samo na vas čeka.

PJESNIK

Ranko Risojević

Štigao sam sa Mjeseca, da vidim šta rade djeca.

Štigao sam iz davnina, u maštanju tvoga sina.

Štigao sam i s jeseni u san tvoje lijepo kćeri.

Štigao sam odasvuda, kao kakva dvorska luda,

Svijet je tužan, stalno jeca, možda će ga spasiti' djeca.

PANSION VILLA EVA

OMIŠALJ - OTOK KRK

SAMO 5km od aerodroma RIJEKA

*Bara 5 km från flygplatsen Rijeka
otvoreni smo cijelu godinu*

Vi har öppet hela året

Privatna plaža, restoran i pizzeria u sklopu pansiona
Privat strand, Restorauang och Pizzeria tillhörande själva pensionat
više informacija na WWW.VILLA-EVA.COM

Mer informatio på

Elit Städ Sverige AB

Järnvägsgatan 2B, 582 22 Linköping

www.elitstad.com

Telefon 0142 126 01 Mobil 070 952 24 66

Elit Städ Sverige AB är en företag som har fokus på leverans av tjänster av högsta kvalitet. Vi startade vår verksamhet år 2006, och sedan dess har vårt kundunderlag och omsättning stadigt ökat, tack vare de kvalitetsnivåerna vi har uppnått. Vi levererar kundanpassade lösningar, i högsta möjliga grad beroende av kundens krav och önskemål. Lokalvärd av kontor och butiker, bygg- och flyttstäd samt alla typ av golvvård ingår i våra dagliga uppdrag.

I vårt arbete använder vi oss av en modern maskinpark samt är miljöanpassade till rådande lagar och bestämmelser genom vårt miljövänliga arbetspolicy och miljötänk. Vi utför uppdrag enl. löpande avtal samt enstaka uppdrag, båda med kvalitetsförsäkringar och kvalitetsgarantier. Idag är vi verksamma i Södermanland, Östergötland, Jönköpings län samt Älvsborgs län. Vår personalstyrka är i dagsläget 23 personer och vi ser framemot att inom kort även anställa fler. Vi samarbetar med Sveriges största leverantörer av hygienprodukter, och är även certifierade och utbildade i de olika användningsområden. Elit Städ följer de rådande kollektivavtal samt innehar F-skattebevis och ansvarsförsäkring. Välkomna till Elit Städ Sverige AB - ett företag med kvalitet i fokus!

Svi vi koji ste zainteresovani za posao u ovoj branši, a željeli bi raditi kod nas u gradovima: Linköping, Norrköping, Nyköping, Mantorp, Jönköping, Borås, Mjölby mogu se javiti na naše kontakt telefone.

20 godina Svjetskog saveza dijaspore

„Povezani Bosnom i Hercegovinom“

Foto: Asim Čabaravdić i Mirsad Filipović

Izveštava: Mirsad FILIPOVIĆ

„Dijaspora je jedan kapital, jedna snaga koja treba da se iskoristi, stratejski i planski“, istaknuto je na 11. redovnom Kongresu naše dijaspore koja proslavlja dvije decenije uspješnog djelovanja.

Ove godine, Svjetski savez dijaspore proslavlja 20 godina djelovanja. Obilježavanje ovog značajnog datuma održano je u prelijepom holu sarajevske Vijećnice. Proslava je bila planirana kao uvodni dio održavanja Kongresa dijaspore. Poslije pozdravnih riječi, prisutnih pedesetak zvaniča i članova GO SSD-e imalo je priliku svidjeti, na velikom ekranu, mnogobrojne slike koje su upečatljivo oslikavale rad SSD-a kroz sve ove protekle godine. U kulturnom dijelu programa nastupile su pijanistica Dženana Šehanović Sarajlić i izvođači sevdalinki.

Na završetku proslave predstavio se svojom monodramom maestralni Josip Pejaković i dobio zaslužene dugotrajne aplauze. Zanimljiva je bila njegova interpretacija poznate banjalučke sevdalinke „Otkako je Banjaluka postala“. Iskoristio sam priliku da mu po završetku njegovog nastupa predam zadnji broj našeg magazina. Bilo je to za njega lijepo iznenađenje i sa pažnjom je prelistavao stranice „Šehera Banje Luke“. U toku programa podijeljene su prigodne diplome svim članicama SSD-a pa i našem Savezu Banjalučana. Naš Savez na ovoj proslavi su predstavljali Mesud Mulaomerović, Senad Mulaomerović, Ferid Lukačević i Mirsad Filipović. Po završetku svečane proslave,

prisutni su se preselili na gornji sprat gdje nas je čekala, uz prijatno druženje, bogata večera. Bilo je to stvarno prekrasno druženje u jedinstvenom ambijentu, vjerovatno najljepše, sarajevske građevine.

Istinska legenda: Josip Pejaković

Prekrasna sarajevska vijećnica.

Dijaspora BiH je zapravo jedna jedinstvena institucija

Narednog odana, preselili smo se u prostorije skupštine državnog parlamenta, kako bismo prisustvovali 11. redovnom Kongresu SSDBIH, koji je imao moto „**Povezani Bosnom i Hercegovinom**“. U sali je bilo prisutno oko 120 predstavnika iz 20 država svijeta. Kongres je počeo intoniranjem himne Bosne i Hercegovine, a onda je sve prisutne u ime SSD BiH pozdravio predsjednik ove organizacije Hasan Šehović. On je naglasio kako je dijaspora Bosne i Hercegovine praktično jedna institucija sa oko dva miliona građana koji žive u oko 60 zemalja svijeta.

„**To je jedan kapital, jedna snaga koja treba da se iskoristi, ali da se to radi strateški i planski. Potrebna je jedna strategija na državnom nivou, jer dijaspora BiH je stasala u jednu snagu koja je evidentna i koja mora biti prisutna kako**

u političkom tako i privrednom i svim drugim sferama života, radeći na prenosu znanja, tehnologija, razmjeni iskustava, uvezivanja naših privrednika koji su postali vrlo jaki i nalaze se u najvećim korporacijama svijeta“. Šehović je još dodao je kako se posebno treba okrenuti pitanjima mladih koji čine 60 posto bh. dijaspore, zbog toga su upravo na ovogodišnjem kongresu odlučili organizovati i panel pod nazivom „**Povezani s Bosnom i Hercegovinom**“. Šehović je posthumno izrazio počast istaknutim saradnicima Saveza **Ahmetu Kemalu Baysaku i Jovanu Divjaku**.

Dijaspora – veoma važan segment našeg društva

Nakon pozdravnog obraćanja gospodina Šehovića prisutnim delegatima i posmatračima Kongresa obratio se predsjedavajući

Prekrasne umjetnice.

Radno predsjedništvo kongresa.

Naš magazin je uvijek tražen.

Predsjedništva BiH, i ujedno pokrovitelj Kongresa, **Šefik Džaferović**. On je istakao je kako je Bosni i Hercegovini važna njena dijaspora, samim time je od velikog značaja što bolja veza između BiH i njene dijasporu. Konstatovao je kako je bh. dijaspora vrlo važan segment bh. društva i bh. države, u svakom smislu, te naglasio kako je mnogo političkih, ekonomskih i statusnih pitanja, na kojima je potrebno bliže saradivati sa dijasporom.

“Bh. dijaspora, ako bude kako treba organizirana, ako iscrpi sve mogućnosti u toj organizaciji, može bitno da utiče na političke tokove unutar BiH. Pozivam da se što je moguće kvalitetnije organiziraju i što snažnije utiču u izbornim procesima u BiH. Na taj način jako će pomoći Bosni i Hercegovini”, podvukao je Džaferović. Ukazao je na problem koji imaju

roditelji prilikom upisa djece rođene u dijaspori u matične knjige u BiH, pozivajući sve bh. institucije da olakšaju procedure u tom smislu. Na pitanje kako komentariše činjenicu da strategija o saradnji s iseljeništvom, koja je usvojena 2018. godine, još nije došla na dnevni red Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, Džaferović je kazao kako postoje, nažalost, u BiH segmenti politike kojima ne odgovara čvrsta veza između bh. dijasporu i BiH.

Održati monetarnu stabilnost

Višegovner Centralne banke Bosne i Hercegovine **Ernađina Bajrović**, u svom je obraćanju istakla, da je današnji Kongres nastavak saradnje i načina na koji ta institucija izražava podršku Svjetskom savezu u inkluziji dijasporu i ekonomski raz-

Predstavnici iz Švedske: Smajo Murguz, Mirsad Filipović, Branko Tomić i Meho Kapo.

Panel diskusija.

Ernedina Bajrović, viceguverner Centralne banke BiH.

Učesnici Kongresa.

voj domovine.

Na tom planu je urađeno puno toga, dodala je, u čemu realizatore nije omeo ni zastoj u donošenju odgovarajućih političkih odluka i dokumenata. Bajrović je kazala da doznake iz inostranstva imaju 14 posto udjela u domaćem BDP-u i da je blagi pad zabilježen samo u pandemskoj 2020. godini, a nakon toga **vraćen pozitivan trend u vidu doznaka u vrijednosti od 4,3 milijardi KM godišnje**, od čega više od 3 milijarde KM čine personalni novčani transferi, s daljim rastom priliva doznaka u Bosnu i Hercegovinu.

U međuvremenu, rat u Ukrajini je i u zemljama razvijene ekonomiji nametnuo je teškoće inflacije, rasta cijena, a posebno cijena energenata, što je Centralnu banku BiH ponukalo da pozove na hitnu reakciju institucija, navela je Bajrović. Mandat Centralne banke je i da održi monetarnu stabilnost, pa je najavila nastavak nastojanja za očuvanje valutnog odbora i integriteta bh. valute.

Bajrović je potom navela projekte u kojima je Centralna banka BiH saradivala sa Svjetskom bankom, te najavila skorou promociju mobilne aplikacije što će ubrzati transakcije. Treba iskoristiti nova tehnološka dostignuća za još jače veze sa dijasporom, jer "svi imamo jednu domovinu i samo zajedno možemo odbraniti BiH od izazova u ovom vremenu", zaključila je.

„Sjećanje na Srebrenicu“

Azmi Waqar iz asocijacije **“Sjećanje na Srebrenicu”** (Remembrance Srebrenica) u Velikoj Britaniji, podsjeća da je 2009. godine usvojena Rezolucija Evropske unije sa ciljem **da sve zemlje članice obilježavaju dan sjećanja na Srebrenicu**, na najveći zločin počinjen na evropskom tlu nakon Drugog svjetskog rata, ali da nijedna članica to nije provela u djelo osim Britanije. Po njegovim riječima, to je sramotno za sve koji nisu održali riječ iako su obećali da će gajiti sjećanje na žrtve genocida, jer je u izazovima s kojima se suočava svijet i Bosna i Hercegovina neophodno znati i prenositi istinu o Srebrenici.

Učesnicima Kongresa obratila se i **Emina Lekaj**, poslanica bošnjačke zajednice u Saboru Republike Hrvatske, zemlje u kojoj je registrovano 15 nevladinih organizacija bošnjačke nacionalne manjine. Lekaj naglašava da je tokom rata u Hrvatskoj bošnjačka zajednica među prvima dala doprinos u odbrani suvereniteta zemlje, te i sad vidano djeluje u sektorima umjetnosti, kulture, sporta i nauke. Istovremeno, Bošnjaci rade u na promociji vlastitog nacionalnog identiteta jer je važno ukazati da Bosna i Hercegovina ima historiju, kulturu i tradiciju, kao i da je te da je njena budućnost u evropskom društvu.

Nakon uvodnih i pozdravnih obraćanja zvanica, održana je panel diskusija na temu Kongresa u kojoj su učestvovali istaknuti predstavnici i predstavnice mladih i žena iz dijasporne Bosne i Hercegovine. To je po meni bio i najzanimljiviji dio Kongresa, jer su se mladi bavili konkretnim prijedlozima. U veoma interesantnim diskusijama, koje su moderirale Željka Šećerbegović iz Danske i Elma Velić, učestvovali su: Azra Hodžić-Kadić (Austrija), Arnela Pašić (Velika Britanija), Kemo Sarač, Tatjana Vučić, Bakir Islamagić, Aida Zubčević, Amir Grahić, Nadina Gradašević, Mirza Čohadžić, Vildana Hrnjić i Kenan Dautović.

Novo rukovodstvo Saveza dijasporne

U okviru Kongresa održana je kraća skupština u kojoj smo čuli izvještaje o proteklom radu, ekonomiji te izvještaj nadzorne komisije. U izbornom dijelu kongresa izabran je novi GO SSD-e i njegov nadzorni odbor.

Nakon prijedloga članica, javnim izjašnjavanjem delegata Kongresa, a novo rukovodstvo SSD BiH za naredne dvije godine, izabrani su: Almir Bahodžić (Austrija), Safet Alispahić (Australija), Adem Pobrić (Belgija), Edin Hajder (Danska), Željko Javor (Nizozemska), Hasan Šehović (Turska), Haris Halilović (Njemačka), Remzudin Alihodžić (Velika Britanija), Smajo Murguz (Švedska), Kadro Kulašin (Hrvatska), Kerim Dizdar (Slovenija), Medaga Hodžić (Italija), Hajrudin Isović (Savez RVI), Željka Šećerbegović (Savez žena) i Mirza Čohadžić, predstavnik mladih.

U Nadzorni odbor SSD BiH izabrani su: Zaim Pašić (Velika Britanija), Meho Kapo (Švedska) i Medo Huremović (Danska).

Za novog predsjednika SSD BiH ponovo je izabran Hasan Šehović (Turska), a za potpredsjednike: Haris Halilović iz SR Njemačke i Remzudin Alihodžić iz Velike Britanije.

Poslije završetka radnog dijela ovogodišnjeg kongresa, nisam se mogao oteti utisku, da je sve u svemu, i ovaj Kongres ličio na nekoliko prethodnih. Nije bilo nekih radikalnijih promjena kada su u pitanju izvještaji i izbori. Ponavljaju se ista imena, s pokojim novim licem, i to mi ne daje nadu da će se nešto bitnije i promijeniti u narednom periodu.

A interes državnih institucija za dijasporu se iskazao u nedolasku predstavnika najvažnijih institucija, Ministarstva civilnih poslova i Ministarstva vanjskih poslova BiH. Naša delegacija je bila aktivni učesnik, razmijenili smo mišljenja sa mnogim predstavnicima koji su došli sa svih strana svijeta i možemo biti zadovoljni našim učesćem.

NAKON TATE

Piše: Radmila Karlaš

Isidora Vidović je bila moja gošća tokom održavanja omaža Miši Vidoviću, kolegi, prijatelju, bezmalo članu porodice nakon svega što smo protutnjali tokom njegove bolesti. Omaž je bio dio manifestacije tradicionalnog Vezenog mosta. Dakle, moja Isidora, sad je već smatram nekom svojom, došla je u Banski dvor sa knedlom u grlu. Niko nije znao da će se pojaviti, tačnije, da će učestvovati u omažu. Erdo Katana, moj drug i saborac i ja, sjećali smo se Šomija iz naših zajedničkih "derneka", salvi smijeha i zafrkancija, jer je o Miši sve ono zvanično što je trebalo da se kaže, već kazano. Ostalo je da oživimo one manje poznate dijelove njegovog života, za koje prisutni nisu znali. I jesmo. Bez akademске ozbiljnosti, tonom ljudi koji neobavezno časkaju upravo sa njim. To smo uradili. Časkali smo o Šomiju sa Šomijem. Isidora je s majkom i prijateljicom sjedila u publici, negdje tamo iza, jedva uočljiva. Pozvala sam je i glave su se iznenađeno okrenule. Bilo joj je teško. Bilo je i meni teško. Zbog svega njenog. I svog. U tom momentu, moja je majka ležala na Paprikovcu slomljenog i operisanog kuka, sa varljivom nadom da će se oporaviti. To je već druga tema, ali te večeri toliko prisutna, da sam samu sebe, još polomljenu nakon tatinog odlaska, jedva držala na okupu da se ne rasprsnem. Obćelala sam održati omaž i hoću, i naprsla hoću, i upravo sam na binu zvala dijete koje je bilo naprslo kao i ja sama. I šta ćemo sad. Podleći suzama ili ići dalje, kako bi i oni voljeli. I eto nas, gutale jesmo, ali plakale nismo. Ovom prilikom, ne mislim prenositi naš razgovor od te večeri doslovno, jer smo Isidora i ja razgovarale mnogo puta. Ona želi pričati o tati, jer ga na taj način održava u životu, još prisutnim s nama koji ga spominjemo. Prevelika je praznina nakon Šomijevog odlaska ostala i znam, ona je mora nečim popuniti. Naravno, lakše joj je u neposrednom okruženju, bez toliko ljudi kao te večeri u Banskome dvoru (nije ih bilo previše, ali dovoljno da zbune jedno dijete). Ja je u potpunosti razumijem i evo bližijem bez pravila, bez reda ili formalnosti. U ljubavi tog nema.

Tatu ću pamtiti po tome što je bio dobar čovjek, a još bolji otac. Po tome što je svakom problemu, prilazio sa stavom da će na kraju sve biti u redu. Pamticu ga po tome što je imao veselu dušu, svima je prilazio iskrenog srca. Olja, mama, donosi kafu. Isidora ustaje i gleda kroz prozor njihove kuhinje. Htjela sam čuku. *O tome smo raspravljali tata, mama i ja.* (Luda je za psima, Olja će. I mačkama. Stalno ih hrani ispred Super-

marketa. Pokušavam joj objasniti da je domaća životinja jedan član domaćinstva više. Da bi onda imala obavezu. Nisam sigurna da je svjesna te odgovornosti, kaže nešto tiše). Isidora ponovo sjeda za sto. *Imali smo jednog, ali je bio mnogo bolestan.* Kako se ne bi sjećala. Čekam Šomija na ulazu ispred zgrade, a on donosi čuku, preslatkog. *Zapravo, nju, preslatku.* Poslije mi kaže, morali smo je dati. *Pobogu!, naljutim se.* Dati bolesnog psa. Mišo je mogao učiniti da ga posmatrate kao potpuno zdravog čovjeka. A kod mene se to pogotovo primalo, jer sam i sama činila sve da upravo tako i misli. Zato i ne vezem kako je dvoje bolesnih u jednoj kući suviše. Mišina bolest kao činjenično stanje lebdi u nekom drugom vremenu. Tema čuka i maca i dalje je otvorena, šapće Olja, čvrsta i mirna kao i uvijek. *Svjesna sam da je to maska, ali maske moraju da se koriste kada imate dijete od 15 godina koje je izgubilo oca i sebe samu bez voljenog čovjeka i oslonca.*

Tata me najviše mogao nasmijati svojom tvrdoglavošću. Bio je tvrdoglav na umešno smiješan način. Kao dijete... Jer sa njegovim vječitim šalama, svaki čovjek je mogao da vidi da je moj tata bio jedno veliko dijete u duši.

Nije bio stroj mog tata. Ali su se znala pravila. Šta smijem, a šta ne. Ukoliko dođe do nekih nesuglasica, rješavali bismo to dugim razgovorima.... Ponosna sam na tatu, jer je bio tata kojeg rijetko ko ima. Ponosna sam, jer je moj tata bio moj tata 15 godina, i za tih 15 godina sam naučila da živim u raznim situacijama. Pa čak i u onim najgorim.

Najviše pronalazim svog oca u situacijama koje smo zajedno radili kao što su šetanje pored Vrbsa, priče o Banjoj Luci, a kada dođem kući očekujem da se odmara ili da je u kuhinji gdje nešto piše u vezi s svojim poslom... Sjedim na istoj stolici kao i obično kod Vidovića. Za trepezarijskim stolom. Mišo je uvijek sjedio lijevo od mene. Tu sad sjedi Isidora. Olja traži neki domaći sok da probam. Sjećam se rasprava s njim. Idi u Tursku ako treba, u Njemačku, nije li dr. Zijo iz Tuzle rekao da tamo ima baš ta klinika. Ja sam dobro, kaže i sliši krišku hljeba s nečim što ne smije ni pogledati. Mati mila, Šomi. Učini sve. Ali, činim. Vidim da mu nije jasno. Zapravo, on i nije htio da mu bude jasno. Sve se prilično dugo činilo normalnim, gotovo suviše normalnim. Kad ga se sjetim kad projuri na biciklu pored Alibabe. Ama Minja, je li ono... Dašta je, hablek naš Šomi, kaže i smije se. Mogli bi jednom odšetati do Ponira, znaš kakav je grad ispod, kaže mi Šomi. Povešćemo i Isidoru. Naravno da znam, išla sam nekad. Jednom ćemo otići, alpinisto. Drago mi je da je dobar, sve boli.

Fali mi da ga nazovem kad izlazim iz škole, a on kaže, Važi, čekam te tu. Jako mi nedostaje njegova pomoć oko predmeta u školi kao što je geografija, isto tako da mi stalno govori da čitam knjige, u tome je bio jako uporan. Gledamo neke knjige dok Olja kuha kafu, a Šomi se okrene prema Isidori i kaže, Moraš više čitati. Moraš.

Tate se prvi put sjećam presrećnog. Kada sam bila u kolicima, svakodnevno me vozio u grad, pogotovo na kafe sa njegovim prijateljima, a mama kao i svaka mama, uvijek je govorila tati da me ne vodi u kafiće dok sam mala. Ali to je bio Mišo. Jako tvrdoglav, ali u isto vrijeme uporan otac. Kada sam imala pet godina, još više sam bila sigurna da imam tatu kakvog nikog nema, i nikad se nisam htjela rastati od njega. Hej, zove na telefon, ajde dođi do Mejdana u onaj kafić, objašnjava. Što, Šomi. Imamo Isidora i ja nešto za tebe. Izlazi da me dočeka. Konobar donosi sokiće taman kad ja raspakujem poklon, paket sa pidžamom. Sretan ti 8. mart! Čin čin, nazdravljamo sa našim sokićima. Olja te pozdravlja, na poslu je sad našalost. Isidora ti je birala pidžamu. Gledam krasnog medu na prednjem dijelu, pidžama je zaista po mom ukusu.

Mislim da nikada nije bio svjestan koliko je radosti i sreće unio u moj život. Kao što sam i rekla, tata je bio dosta tvrdoglava osoba, ali u nekim situacijama, ta njegova upornost da mi pokaže šta život zapravo znači se isplatila. Jer danas, bez tatinih lekcija o životu, o onim dobrim i lošim stvarima, sa sigurnošću tvrdim da ne bih imala ono što danas imam.

Takođe, bio je ludo zaljubljen u Vrbasa. Tu ljepoticu nad ljepoticama svih rijeka. Satima bismo šetali pored Vrbasa, zajedno smo uživali u zelenilu koje nas je okruživalo. Dobro se sjećam, tata bi često zastajkivao i pričao s nekim, a ja nikad ne bih shvatila šta i o čemu toliko priča sa ljudima. Ali je sa svakim imao temu, i nikada ne bi samo projurio pored prijatelja nego stao i raspricao se. Sada, ljudi negdje stalno žure, on je imao vremena za njih.

Sjeli smo uz vodu, gledali Vrbasa, Kastel, čaplje. Iznenađeno, Šomi dipi na noge, zaleti se, pomiješa s djecom i ubaci jedan koš na mini igralištu kod dvorane Mejdan. Lijepo si to izveo, kažem, a sad juris po kafu. Ima neka ubi bože kafa kod Gradskog mosta, njegova obznana, i on ode po tu splačinu. Ali, splačina nam prija pored vode. Pričamo i pričamo. Kao što sam željela da pričam sa nerodenim bratom da je stigao da ima više od 21. godinu. Izgubila sam Dadu i otkrila Šomija poslije toliko godina poznanstva, dumam. Ovakvo smo nekad brat i ja uz Vrbasa sjedili i razgovarali, skačući s teme na temu. A nekad i ozbiljno, kao i mi sad. Poslije svega će me prijateljica -naša zajednička, radili smo svi skupa u Prelomu - trefiti negdje u gradu. Dugo se nismo vidjele nas dvije. Tako mi je žao Šomija, veli. Nije stigla na sahranu, jer je baš tad bila kod sina u Švedskoj. Vidjela sam ga jednom, izgledao je kao da puca od zdravlja. I znaš, rekao mi je da si ti dobra vila. Knedla mi je u grlu. Nemaš ti pojma, kazao mi je tad, nastavlja ona, meni u inat, tvrdoglava mi je ta prijateljica, nemaš pojma šta je ona meni sveučinila. Nemoj, ne mogu ja to više slušati, on to od mene nije tražio, nikakvu pomoć nije tražio, čak mu je bilo neprijatno, sama sam htjela, ali ona nastavlja kao da ništa nisam rekla. Kako joj je rekao na kojoj sam ja ljestvici u njegovom životu. Ta me ljestvica bolno podsjetila na činjenicu da je bio maltene istih godina kao Isidora kada je izgubio svoju majku. Ali se zabezekovao. To je velika čast, kada neko tako poreda stvari. A toliko sam se znala ljutiti na njega. Stalno sam ga tjerala da traži još i još rješanja za bolest. I kad mu je bilo najbolje. Bojala sam se dana kada najbolje popusti. Probaj sve, idi svuda, insistirala sam. Nije išao dalje, nije obilazio poznate klinike u inostranstvu, jer je vjerovao da će mu najbolje biti tu gdje je. Iz nekog razloga. Možda zbog Isidore, možda je slutio da neće dugo trajati, pa je htio da se još ugrnje na kćerkinji i ljubavi porodice. Vremenom sam u sebi osvijestila puku istinu da sam u sve to uronila najdublje zbog male, Isidore. I zbog sebe naravno. Već sam kao zrela žene izgubila oca, ali našalost pamtim njegovu patnju i svoj bol koji me umalo poludio. Nema veze koliko godina imaš. Zaista nema. Svi smo mi djeca negdje. Negdje sam kraljičkom uma slutila da će doći dan kada će se Isidora naći u toj situaciji. I nekako sam podrazumijevala da ću i ja biti tu negdje. Bio je to Šomijev i moj nemušti govor. Na kraju karajeva, omaži, šta su oni. Po meni, srce jedne kćerke je najbolji omaž na svijetu.

Nakon tatine smrti, osjećala sam se...ostavljeno. Ali u bukvalnom smislu tako, jer sam mislila da će se desiti to nešto... sto će mog tatu vratiti nama, našem domu. I dan danastako mislim. Pada mi na pamet šta bi tata sad mislio, govore. Jako je teško to znati... Nadam se da bi bio ponosan na mamu i mene, kako smo nastavile.

Znala sam da moram stati na noge, kako bi se život nastavio. Tako je i bilo. Trebalo mi je vremena da shvatim šta se desilo, ali poslije toga, znala sam šta mi je cilj. Nisam se libila da idem psihologu. Pomoglo mi je. I dok je tata bio sa nama, znala sam da je novinarstvo nešto sto me čini sretnom i ispunjenom. Napisala sam i jedan sastav, moja nastavnica je

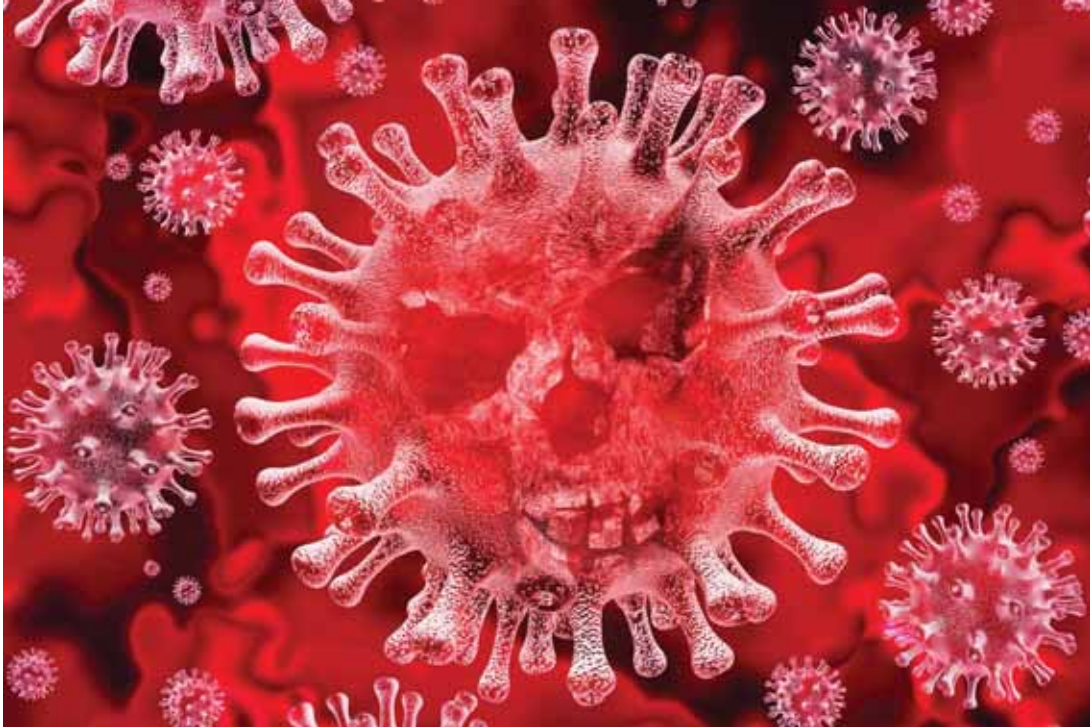
reka, Dobro je Isidora, uz još malo rada na svemu...

Olja smireno kao i uvijek kaže da se novinarstvom može uvijek, ama baš uvijek, baviti. Do tada, završice Ugostiteljsku školu. Već se upisala, kaže mi. Olja se uvijek šalila kako zapravo ima dvoje djece, uključujući i Šomija. Mora neko da ih vuče dolje iz oblaka. Inače bi odletjeli kao baloni.

Puno mi znače tatini prijatelji. I onaj čamac sa tatinom slikom i imenom. Jednog dana zvao me neko ko se predstavio kao Haris Kršlak. Da budem iskrena, ja sam se oduzela. Jer nisam znala ko je to. I odmah sam zvala mamu. Da bi na kraju vidjela da je to tatin drug i onda mi je bilo puno lakše. Haris je htio da obiđe tatin grob, a ja sam mu sa zadovoljstvom rekla da nije nikakav problem da mu pokažem gdje se nalazi. Ona su došli i drugi tatini drugovi. Imala sam osjećaj da je i on tu negdje. Haris me pitao pristajem li da se čamac oslika sa tatinom slikom i imenom. Ostala sam bez teksta. Poslije me provozao knjige. Osjećaj je bio nevjerovatan. Bila sam sretna, ponosna i tužna, sve zajedno. Zeljela sam da vjerujem da tata sve to negdje vidi.

Isidora je saznela da je njen tata želio da napiše knjigu. Da, pričao je Šomi o tome, kako će da se ozbiljno lati posla kad se malo rastereti onog svakodnevnog na televiziji. I dobio je lakši posao i ozbiljno zasukao rukave. Krenuo pisati.

Danas, a ja se nadam i u budućnosti, imam osobe koje me vole i podržavaju u svemu što radim. Želim jednog dana da završim tatinu knjigu. Možda ju je zato i započeo, da je ja završim. Vidjećemo. Kad pomislim na pisanje o Banjaluci i Vrbasu, koje je tata toliko volio, ta me misao usrećuje. Vidjećemo, želim zaista da tata bude ponosan na mene.

Covid-19 i vakcinacija

Vakcina – najefikasnije sredstvo u borbi protiv koronavirusa

Ovaj tekst je prethodno objavljen u beogradskom listu Danas i u sarajevskom listu Oslobođenje

Tekst i design:
REUF JAKUPOVIĆ
ecko@graposi.se

Umeå je mali grad u sjevernom dijelu Švedske, posebno poznat po univerzitetu, koji je jedan od najvećih u Švedskoj, sa skoro četrdeset hiljada studenata i nešto manje od pet hiljada zaposlenih. Na ovom univerzitetu se obavljaju vodeća svjetska istraživanja u nekoliko naučnih oblasti, prije svega u medicini.

Trenutno su istraživanja u vezi koronavirusa prioriteta i veoma aktuelna. Pri tome se posebno analizira odnos koronavirusa i vakcinisanja, polazeći od toga da je vakcinisanje najefikasniji način da se spriječi zaraza ili, ako do nje ipak dođe, da se spriječi ozbiljnije oboljevanje, koje može imati i smrtni ishod.

U ovoj godini je Umeå univerzitet, između ostalog, registrovao i objavio tri studije iz ove oblasti. Studije su bazirane na zvaničnim podacima državnih institucija Švedske. Sve tri su objavljene i u poznatom britanskom medicinskom naučnom časopisu The Lancet. Autori ovih studija su redovni profesor Peter Nordström, doktorand Marcel Ballin i vanredni profesor Anna Nordström.

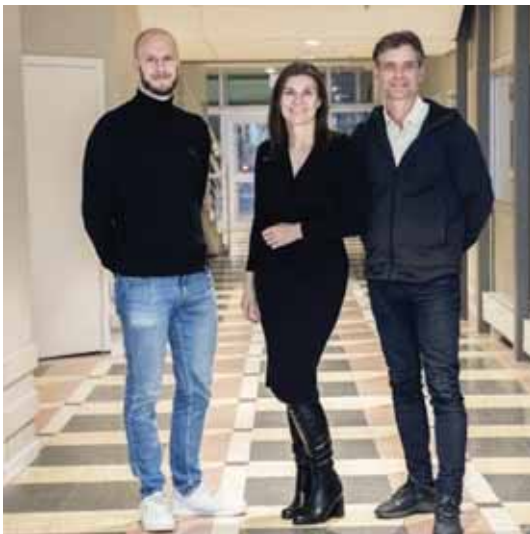
Zaštita od zaraze opada brže nego što opada zaštita od ozbiljnijeg oboljevanja

U prvoj studiji, publikovanoj u februaru 2022. godine, analiziran je odnos vakcinisanja i zaštite od zaraze odnosno od ozbiljnijeg oboljevanja. Glavna analiza obuhvatila je nešto manje od 1,7 miliona ljudi, ali bi se rezultati mogli potvrditi i u analizama koje bi obuhvatile blizu četiri miliona ljudi. Ovdje treba naglasiti da je studija zasnovana na cjelokupnoj švedskoj populaciji, što povećava mogućnost generalizacije rezultata i na druge zemlje sa sličnom strukturom stanovništva kao u Švedskoj. Inače, studija je bila objavljena još prošle jeseni, ali su nakon toga vršene dalje analize i revizije.

Studija je pokazala da se kod vakcinisanih osoba zaštita od zaraze koronavirusom postepeno smanjuje, nakon što je dostigla vrhunac mjesec dana nakon druge doze vakcine. To smanjenje, s druge strane, ovisio o vrsti vakcine. Nakon šest mjeseci od vakcinisanja drugom dozom vakcine Moderna, smanjenje iznosi 41 posto, dok kod vakcine Pfizer to iznosi čak 71 posto. Kod vakcine AstraZeneca već nakon četiri mjeseca nije oučena nikakva zaštita.

S druge strane, kada je u pitanju zaštita od ozbiljnijeg oboljevanja, ona se takođe smanjuje ali znatno sporije. Studija je pokazala da je mjesec dana nakon druge doze zaštita od ozbiljnijeg oboljevanja bila 89 posto a nakon četiri mjeseca 64 posto. Rezultati su, dakle, potvrdili opravdanost vakcinisanja trećom dozom. Kod najstarijih i najkrhkijih osoba ova zaštita je nešto niža, što je potvrdilo ispravnost davanja prioriteta vakcinisanju upravo ovih osoba. Nažalost, analizom nije bilo moguće utvrditi u kojoj mjeri smanjenje zaštite od ozbiljnijeg oboljevanja ovisi o vrsti vakcine.

Profesor Peter Nordström, koji na Umeå univerzitetu predaje gerijatriju, kaže: „Loša vijest je da je zaštita od zaraze, u osnovi, nestala sedam mjeseci nakon druge doze vakcine. Dobra vijest je da se zaštita od ozbiljnijeg oboljevanja i rizika od smrti održava znatno duže. U svakom slučaju, vakcinacija je vrlo mudra i važna odluka.“

Istraživačka trojka s Umeå univerziteta, s lijeva na desno: doktorand Marcel Ballin, vanredni profesor Anna Nordström i redovni profesor Peter Nordström

Vakcina je potrebna i nakon preležanog koronavirusa

Druga studija publikovana je u aprilu, a imala je za cilj da analizira potrebu za vakcinisanjem osoba koje su bile zaražene koronavirusom. Baza podataka koji su bili dostupni autorima studije obuhvatala je nešto više od dva miliona ljudi. Analiziran je period od početka pandemije pa do oktobra 2021. godine.

Studija je pokazala da su nevakcinisane osobe, nakon što su prvi put preležale zarazu koronavirusom, imale značajno manji rizik da se zaraze po drugi put. Kod ovih osoba, u periodu do 20 mjeseci nakon zaraze, rizik je bio 95 posto manji u odnosu na nevakcinisane osobe koje nisu bile zaražene. Osim toga, ove osobe su imale 87 posto manji rizik od ozbiljnijeg oboljevanja koje bi dovelo do bolničkog liječenja.

S druge strane, kada su u pitanju osobe koje su preležale zarazu koronavirusom a potom vakcinisane, studija je pokazala da je rizik od ozbiljnijeg oboljevanja koje bi dovelo do bolničkog liječenja dodatno manji u odnosu na osobe koje su preležale zarazu a nisu potom vakcinisane. Naime, kod osoba koje su nakon preležane zaraze vakcinisane jednom dozom vakcine taj rizik je dodatno manji za 94 posto, a kod osoba koje su vakcinisane s dvije doze taj rizik je dodatno manji za 90 posto. Čini se, kako rekoše autori studije, da druga doza nije povećala zaštitu.

Autori studije smatraju da je preležana zaraza koronavirusom povezana s malim rizikom da se neko i drugi put zarazi, ali to, naravno, ne znači da je pametno prenebreognuti činjenicu da i ta druga zaraza može dovesti do ozbiljnijeg oboljevanja pa i smrti. Vakcinacija je, dakle, poželjna i nakon preležane zaraze koronavirusom jer najbolju zaštitu daje kombinacija imuniteta stečenog preležanom zarazom i vakcinisanjem nakon toga.

Ograničenje ove studije proističe iz toga što je ona provedena prije nego je omikron varijanta koronavirusa otkrivena u Švedskoj (krajem novembra 2021. godine). Druge studije, naime, pokazuju da preležana zaraza i vakcinisanje nakon nje daju slabiju zaštitu protiv omikron varijante.

Četvrta doza vakcine posebno važna za najstarije i najkrhkije osobe

U trećoj studiji, publikovanoj u julu, analiziran je efekat četvrte doze vakcine u zaštiti od smrtnog ishoda kod osoba starijih od 80 godina. Analiziran je period januar-maj 2022. godine, a ukupno je obuhvaćeno oko 400 hiljada osoba koje su živjele kod kuće i oko 25 hiljada osoba koje su živjele u specijalnim smještajima za starije osobe. Posebnost ove studije je i u tome što je u analizu uključena smrt od svih uzroka, a ne samo smrt čiji je osnovni uzrok bila zaraza koronavirusom ili smrt osoba koje su bile pozitivne na koronavirus ili su zbog koronavirusa bile na bolničkom liječenju.

Studija je pokazala da je u prva dva mjeseca nakon četvrte doze vakcine, kod osoba koje su živjele kod kuće, za 71 posto manji rizik od smrti u poređenju s osobama koje se primile tri doze vakcine. Kod osoba koje su živjele u specijalnim smještajima za starije osobe smanjenje rizika je 39 posto. Nakon perioda od dva mjeseca učinak četvrte doze blago opada - kod ovih prvih rizik od smrti je manji za 54 posto a kod ovih drugih za 27 posto.

Očigledno je da je studija pokazala da je efekat četvrte doze vakcine veoma dobar posebno kod najstarijih i najkrhkijih osoba, bez obzira što se taj efekat smanjuje već nakon dva mjeseca. Polazeci od pomenutog smanjenja efekta, doktorand Marcel Ballin kaže: „Vjerovatno je važno da se najstarijim i najkrhkijim osobama odredi vrijeme davanja dopunske doze vakcine, na primjer u skladu s izbijanjem virusa. Na taj način bi se osiguralo da što veći broj ovih osoba ima zaštitu dovoljno dugo vremena“.

Tulekov mlin na Vrbasu u Lijevoj Novoseliji

Arhivski snimci magazina "Šeher Banjaluka"

BANJA LUKA KROZ PROSTOR I VRIJEME

Stari zanati

Tekst i foto:
Adem Ćukur

Banjaluka je već od polovine 16. vijeka imala svoje zanatlije koji su doprinosili razvoju grada.

Već u prvoj polovini XVI-og vijeka čaršija u Gornjem Šeheru imala je svoje zanatlije, a sam grad udomaćio je više od dva deset zanata. Razvojem grada, u drugoj

Ibrik

polovini XVIII-og vijeka u čaršiji u Donjem Šeheru i Maloj čaršiji preko Vrbase njihov broj je bio znatno veći. Iako je izmještanjem sjedišta pašaluka u Sarajevo 1639. g. gubila na značaju, Banjaluka je još uvijek kroz cijeli Osmanlijski period zadržala primat u zanatstvu i trgovini na prostoru Bosanske krajine.

Pekara

Dobra sirovinaska baza u okolici značajno je doprinijela preradi sirove ovčije, kozije i govede kože, kojom su se bavili tabaci (kožari), a sve više su se cijenili i proizvodi od kože – rukotvorine čurčija (krznara), opančara, sarača (sedlara i remenara), kundurdžija (obučara)... Predmete od metala izrađivali su kujundžije / zlatari (izrada nakita i ukrasnih predmeta od zlata ili

Keranje

srebra), kazandžije (izrada bakarnog posuda, mangala i bakarnih kazana / uređaja za "pečenje" rakije), kovači (izrada okova, potkovic, poljoprivrednih, kućnih i zanatskih alati od željeza...), kalajdzije (presvlačenje bakarnog posuda kalajem), tufekdzije (izrada pušaka i pištolja), bičakdzije (izrada noževa), krlukdzije (sabljar), kalpakdzije (izrada šljemova i kaciga)... U gradu su egzistirali i grnčari (izrada posuda od pečene gline), bojadžije (farbanje tkanina), terzije (krojači), abadžije (izrada odjevnih predmeta od grubog sukna), mudželiti (knjigovesci), užari (izrada konopaca i ulara/povodaca za konje), tasdzije (kamenoresci-izrada bašluka) krečari (proizvođači kreča), mutavdzije (izradjivači prostirki i vreća od kozje dlake), kasapi (mesari), pekari, berberli (šišanje i brijanje), kazazi (pozamanteri), čumurdžije (proizvodnja drvenog uglja), samardžije (izrada samara za tovarne konje), stolari (izrada drvenih prozora, vrata, pokretnog i nepokretnog namještaja, sehara,

Bosanski ćilim

mihraha, a posebno je bilo cijenjeno rezbarjenje navedenih proizvoda). Mljevenje žita obavljali su mlinari u mlinovima /vodenicama uz obale rijeka. Još po osnivanju grada u XVI-om vijeku u Gornjem Šeheru postojali su takvi mlinovi, a vremenom duž cijelog toka Vrbasa kroz grad izgrađeni su od drvene građe Tulekov mlin u Lijevoj Novoseliji, Džebića mlin u Gornjem Šeheru, Stošića / Husin mlin kod Halilpašinog turbeta, nizvodno Smajlagića i Džinov mlin, dok su mlin ispod tvrđave Kastel i Čurčijin mlin u Gornjem Šeheru i mlin samostana trapista u Delibašinom selu izvedeni od kamenog zida. Žene su se, osim kućnih poslova, bavile i kućnom radinošću; ispredjenjem ovcije vune i pletenjem odijevnih predmeta od iste, vezenjem, keranjem i heklanjem... Pojedine kuće su imale tkalački stan na kojem su žene izradivale bosanske ćilime, serdžade, ponjave... Bila je tradicija da se bavljenje određenim zanatima porodično prenosi "sa koljena na koljeno", iz čega su proi-

zašla i njihova prezimena kao: Terzići, Kovačevići, Kujundžići, Tufekdžići, Krečari, Mutabdžići, Samardžići, Kačari.....

U periodu Osmanlijskog carstva u graditeljstvu su postojali, moglo bi se reći, univerzalni graditeljski radnici / dunderi (građevinari, tesari, stolari...), koji su izvodili skoro sve radove pri podizanju kuća (stambenih zgrada) i dućana. Od dolaska Austrougarske pa nadalje postupno dolazi do diferencijacije u graditeljskoj djelatnosti, pa se pojavljuju posebni zanati kao što su: zidarski, tesarski, armirački, pokrivački, stolarski, parketerski, bravarski, limarski, teracerski, molersko-farbarski, keramičarski, staklorezački, potom izolaterski, podopolagački, elektroinstalaterski, vodoinstalaterski... U tom periodu, a naročito prvih dekada XX-og vijeka, na tržištu se pojavljuju kvalitetni industrijski proizvedeni artikli što je učinilo da se ugasi znatan broj proizvodnih zanata.

Glineni čup

Kovačnica

Na otpadu ljudske istorije!

Povodom smrti ratnog zločinca čije je ime upisano crnim slovima i koga možemo spomenuti samo po najvećem zlu, kao "diktat nad životom gdje se guši svaki život".

Piše: Edin OSMANČEVIĆ

Nakon smrti ratnog zločinca Radoslava Brđanina nisam namjeravao da na bilo koji način posvetim jedan jedini trenutak u razmišljanju o (ne)čovjeku koji ni po čemu nije ni zaslužio da ga spominjemo, niti po nečemu dobrom da ga pamtimo.

Njegovo ime i prezime bit će upisano crnim slovima kao o ratnom zločincu koji je etnički očistio Banjaluku i mnoge druge gradove, provodeći politiku ruralnog urbicida. U jednom od svojih komentara moj prijatelj Emir Tukušić s pravom reče da je Brđanin „dobio neu-ništvu titulu ratnog zločinca i kao takav ide na otpad ljudske istorije!“. Njegovim izborom 1991. godine za člника Kriznog štaba za takozvane zajednice opština Bosanske krajine započeta je apokalipsa urbane Banjaluka i prognoza „nekrsti i poganina“, kako je to javno Brđanin i govorio. Nakon Brđanina Banjaluka više nikad nije vratila svoj prijeratni sjaj.

Živimo u veoma „kreativnom“ vremenu dugotrajne duhovne agonije. Mane postadoše vrlinama, kriminal i grabež statusni simboli dok ratni zločinci preko noći postadoše heroji. Oni koji se zločinima suprotstavljaju nazvaše se izdajnicima. „Kreativno“ vrijeme koje iznjedri poseban soj ljudi zla, duhovne bijede i duhovnog siromaštva, čiji je zajednički nazivnik: nitkovi i ljudsko smeće.

Poznata bosansko-hercegovačka novinarka Gordana Katana u svom komentaru na njenom Facebooku profilu hiruški precizno saže društvenu duhovnu bijedu u konstataciju: „Pratim po medijima i društvenim mrežama gotovo identično srpsko javno žalovanje za ratnim zločincem Radoslavom Brđaninom. I na prvu se pitam kako mogu? A onda se sjetim Tomašice. I 21 godine šutnje o njenom postojanju. Šutnje ljudi koji su živjeli i žive ni na 200-300 metara od te najveće masovne grobnice s posmrtnim ostacima ubijenih bošnjačkih civila s prijedorske regije. I koji su bez truna obraza gledali patnju

onih koji su tražili svoju djecu, očeve, braću, sestre, muževe. I pitali zna li iko gdje su? A znali su i nije ih bilo briga. E, za mene su su svi koji danas oplakuju ratnog zločinca ti isti ljudi koji žive i živjeli su uz Tomašicu.“

Filip David je bedastoću nazvao najtežim oblikom bolesti ljudskog duha u kojoj su plodovi bijede vidljiviji nego ikada: naopaki redoslijed vrijednosti, uništavanje kulturne tradicije, depresije, brisanje razlike između uzvišenog i niskog. „Ne misli svojom glavom, nego glavom onog od koga zavisíš. Može se i preko leševa, ako to donosi nekakvu korist – to su životne devize koje eliminišu i ponos i čast, i stid i sram. Zato su na ceni razbojnici, palikuće i obične ubice. Filozofija bede proizvodi nitkove u velikim količinama, a ništavnost oglašava svojim verom. U svojoj krajnjoj posljedici filozofija bede pretvara se u filozofiju zla, u diktat nad životom gdje se guši svaki život. Njen konačni ishod je pustoš; duhovna i fizička.“

Zato ne čude izjave na društvenim mrežama i u medijima nakon Brđaninove smrti koje vrijeđaju ljudski um poput one „kako Banjaluka nikad nikog nije otjerala a Sarajevo jeste“. Ili kako je njegova smrt urota Haaga kako bi se trovali i ubijali Srbi. Moralna bijeda ne poznaje ljudsku katarzu i samopokajanje, ona postaje prirodno stanje u kojoj se više vjeruje demagogiji političkih vlastodržaca nego sopstvenim očima i pameti.

I ne čude samo Prijedorčani zavjerenički kako to Gordana ranije napisala. Čute i Banjalučani kao što su čutali prije trideset godina kada su njihove komšije protjerivane iz svojih domova, na pljačke i otimačine, ubistva više od 400 Bošnjaka i Hrvata mimo bilo kakvih ratnih dejstava.

Biti slijep i glup kod zdravih očiju i ušiju je ozbiljna bolest. Bolešno društvo zasnovano na lažima je društvo bez istinske nade.

Tekst posvećujem svim onim kojih više nema a bile su žrtve Brđaninova režima u Banjaluci i Bosanskoj krajini. Posvećujem ih mojim roditeljima, prije svega mom ocu koji je kao rođeni Banjalučanin tjeran na radnu obavezdu da kupi pikavce kao invalid sa slomljenom rukom i šinom u ruci. Rodacima koji su bili živi štitovi i kopali rovove na prvim linijama, prijateljima koji su se po tavanima krili od mobilizacije i ratnih represalija, kao i onim koji su završili u logoru i Crvenom kombiju!

Prilika za promjene koje dugo čekamo

Implementirati presude Suda za ljudska prava u Strazburu- ODMAH!

Piše: Edin OSMANČEVIĆ

Foto: Goran Mulahusić

Živimo u državi u kojoj su Ustav i Izborni zakon Bosne i Hercegovine diskriminatorni. Evropski sud za ljudska prava donio je, zaključno s 1. decembrom 2020. godine, 395 presuda protiv Bosne i Hercegovine (BiH), pri čemu su tužbu podnijeli pojedinci ili više njih. Zbog nemogućnosti postizanja političkog dogovora, ni nakon više od desetljeća, presude nisu provedene.

Procjenjuje se da oko 400.000 naših građana, odnosno 12 posto stanovništva, ne može kandidirati za funkciju predsjednika ili člana parlamenta zbog svoje vjere, etničke pripadnosti ili mjesta prebivališta. Evropski sud za ljudska prava u svojoj prvoj presudi od 22. decembra 2009. godine osudio je Bosnu i Hercegovinu zbog diskriminatornog odnosa prema Jevrejima i Romima pri izboru članova Predsjedništva BiH i Doma naroda Parlamenta BiH. Trinaest godina nakon što je Evropski sud za ljudska prava u Strazburu donio historijski presudu i procijenio da je Ustav BiH diskriminatoran, njegove izmjene još nisu napravljene. I sve naredne presude protiv BiH nakon 2009 ostaju mrtvo slovo na papiru.

"Zabrana manjinama da učestvuju na izborima nema objektivno i razumno opravdanje, i zato je u suprotnosti sa Evropskom konvencijom o ljudskim pravima, koja zabranjuje diskriminaciju", ocijenile su evropske sudije. Evropski sud za ljudska prava naglašava pravnu obavezu države da implementira opće i pojedinačne mjere u cilju osiguranja uživanja i vršenja, povrijeđenog prava

Više nego ikad prije došlo je vrijeme i nužda za izgradnjom političkog sistema koji će svakom građaninu BiH omogućiti da se kandidira na izborima za Predsjedništvo i Dom naroda BiH,

bez diskriminacije zasnovane na etničkoj pripadnosti, i bez davanja posebnih prava konstitutivnim narodima uz isključivanje manjina ili građana BiH. Potrebne su nam promjene koje neće doći same niti nas spasiti moralne bijede, siromaštva i dugotrajne društvene agonije.

Želim da vas podsjetim da je Evropska komisija objavila krajem maja 2019. godine mišljenje o zahtjevu Bosne i Hercegovine za članstvo u Evropskoj uniji.

"Bosna i Hercegovina i dalje ne zadovoljava u dovoljnoj mjeri kriterije koje se odnose na stabilnost institucija koje garantuju demokratiju, vladavinu prava, ljudska prava i poštivanje i zaštitu manjina, a koje je Evropsko vijeće postavilo u Kopenhagenu 1993. godine. S tim u vezi, zemlja mora uložiti znatne napore kako bi u dovoljnoj mjeri ispunila te kriterije putem jačanja institucija kako bi se garantovala demokratija, vladavina prava, ljudska prava i poštivanje i zaštita manjina. Bosna i Hercegovina mora uskladiti svoj ustavni okvir s evropskim standardima i osigurati funkcionalnost svojih institucija kako bi bila u stanju preuzeti obaveze EU", navodi se u mišljenju Komisije.

Hvala svim apellantima pred Sudom za ljudska prava u Strazburu, a posebno Dervi Sejdiću i Jakobu Finciju, jer se sve one i mene tiču jer sam kao građanin Banjaluke, Bosanac i sam manje-više diskriminisan u manjem bh. entitetu. Kao i apellant, i ja sam siguran sam da će moja Bosna i Hercegovina kad-tad biti građanska država svih njenih ravnopravnih građana

Prilika za promjene da se iznjedre neki novi i napredni ljudi koji će biti okrenuti zajedništvu, socijalnoj i političkoj ravnopravnosti građana bez obzira na njihovu nacionalnu, etničku, vjersku ili političku pripadnost, boju kože i dio Bosne i Hercegovine u kojem žive su već na Izborima 2 oktobar 2022.

ČIJI SU ANĐELI?

*„Ljudi su mnogo veći od djece,
ali djeca su mnogo veći ljudi.“*

Napisao: Dinko OSMANČEVIĆ

Veoma sam ponosan na svoj aforizam iz podnaslova, jer vjerujem, da ovaj naš svijet i opstaje, još uvijek, zahvaljujući djeci i njihovoj andeoskoj čistoti. Bog nam valjda još uvijek pruža priliku da se sklonimo sa puta u propast i samouništenje.

Posljednjih mjeseci sve više smo svjedoci da mejn strim mediji iz regiona, kada pišu i pričaju o dječjim žrtvama iz ratova, na prostoru nekadašnje Jugoslavije, a posebno tu apostrofiraju Drugi svjetski rat i ratove devedesetih, govore gotovo isključivo o djeci iz vlastitog nacionalnog korpusa. Za njih djeca drugih nacionalnosti ne postoje, kao da

niko od te djece nije stradao ili su ta djeca nebitna, neka niža rasa. I ne mogu i ne želim da shvatim bezobrazluk tih novinara, publicista, istoričara i političara.

Dianina djeca

Bio sam dijete, osnovac, iz nižih razreda, kada sam odgledao neki dokumentarac o nacističkoj agresiji na Sovjetski Savez. Duboko mi se urezala u sjećanje traumatična scena koju su snimili sami nacisti, u kojoj njemački vojnik na silu razdvaja rusko djetetaše u bijelom zimskom odjelu i njegovu majku. Stravična scena!

Prisjetio bih se i moje komšinice iz tadašnje Danka Mitrove ulice, Mile Glušac. Njenu majku i brata, mislim trinaestogodišnjaka, ustaše su odvele u konc logor Jasenovac, odakle se nikada nisu vratili, a nju i njenog oca proterali su u Srbiju, odakle su se vratili nakon 1945.

Sistem logor Jasenovac, jedno je od najstrašnijih mjesta stradanja u Evropi. Ali kada govorimo o njemu, moramo se sjetiti i jedne od naj-

većih akcija spasavanja djece u Drugom svjetskom ratu. Akciju je vodila Austrijanka **Diana Budisavljević**, koja je djecu iz Jasenovca i Stare Gradiške, preko dječjih logora Sisak i Jastrebasko, izbacila i smjestila kod humanih ljudi u Zagrebu. Diana je lično iz logora preuzela 4306 djece, a ukupno više od dvanaest hiljada. Nekoliko hiljada djece našlost je nastradalo, ponajviše od izgladnelosti i bolesti zbog nehumanih uslova u kojima su bili smješteni. Diana i njeni ljudi, popisali su svako dijete i podatke o njima i snimili punih pet albuma fotografija, da bi djecu nakon rata mogli vratiti porodicama. (Nakon rata, nebrigom novih vlasti, dio spiska je zagubljen. Kao što je i priča o Diani dugo vremena ostala nepoznata.)

Zadnje decenije, priča o humanoj Austrijanki, Diani Budisavljević, izronila je iz zaborava. Jedan od onih koji su dali svoj doprinos da se priča sačuva od zaborava bio je i banjalučki novinar i publicista, **Miloš Milinović**. On je prije devet godina objavio knjigu **Dianina djeca**, koja je doživjela nekoliko izdanja. Miloša sam, kao već vremensnog čovjeka

tada upoznao, u njegovom domu, stanu na trećem spratu zgrade u Vilsonovoj ulici, kada sam mu, po dogovoru, prebacio jedan tiraž njegove knjige, iz distribucione mreže. Na moje pitanje, da li je i on jedno od Dianine djece, potvrdno mi je klimnuo glavom.

U Drugom svjetskom ratu stradavala su djeca i svih drugih nacionalnosti, pa je tako u četničkom zločinu u Višegradu, Hasanu Tufekčiću u jednom danu, ubijeno svih desetoro djece. Sjetimo se i Kragujevca i „Krvave bajke“. Ubistva i deportacije jevrejske djece, takođe su bili stravični, kao i ubistva svakog djeteta.

Pravda za svu djecu

Ni ratovi devedesetih godina u Jugoslaviji nisu poštedjeli djecu, te istinske male anđele. I nikako ih ne smijemo zaboraviti. Ali, naše sjećanje ne bi smjelo biti selektivno, a danas ono kao po pravilu jeste upravo takvo.

Jer, ako tražimo pravdu za djecu sa „petrovačke ceste“, kao i drugu srpsku djecu iz Hrvatske, ne možemo i ne smijemo ignorisati 402 smrtno stradale hrvatske djece u Domovinskom ratu, i još 1206 ranjene djece.

Moramo tražiti pravdu i za stotinupetoro bošnjačke i hrvatske djece Prijedora, stotinu i devetnaest iz Višegrada, bošnjačku djecu Podrinja i preko 1600 sarajevske djece, kao i djecu sa drugih stratišta u Federaciji Bosne i Hercegovine ali i za 485 srpske djece, ponajviše u Sarajevu i Odžaku. Po svojoj okrutnosti prema djeci, u Bosni i Hercegovini, posebno su se istakli Milan Lukić i Eljfteta Veseli.

Ako se u Srbiji govori o 88 djece žrtava Nato bombardovanja i o djeci nastradaloj od OVK, nikako ne bismo smjeli a da se ne sjetimo ni 1024 albanske djece i još 109 koja se i danas vode kao nestala. Navešću samo slučaj Fadilja Mućolija iz okoline Glogovca, kome je u jednom danu, u streljanju civila, žena i djece, ubijeno sve četvororo djece starosti od devet do trinaest godina.

Rat u Ukrajini donio je velika razaranja, stradanja, pa i stradanja djece u toj državi, ali i priče o mogućem preljevanju sukoba i na druga područja, u jedan mogo veći, globalni sukob. Čak se i stiskanje crvenog dugmeta pominje kao opcija. Budimo realni, nemalo je onih, na svim stranama ovog brdovitog Balkana, koji je i inače uvijek lako destabilizovati, koji priželjkuju neki takav scenario, i neko drugo ili koje već poluvrijeme sukoba na našim prostorima, pa da se poravnaju nerasčišćeni računi. Ali, oni se nikada ne mogu poravnati, moguće je samo još jedno uzaludno stradanje, u začaranom krugu zla. Ali, nemojmo se varati, sve nas je manje, ionako smo se svi preplovali u demografskom smislu, a mladi nam sanjaju samo da odu sa ove vjetrometine u neke mirnije luke, gdje će moći da žive i stvaraju svoje porodice, da gaje djecu u miru.

Pogrešno je vjerovatno što sam u ovom tekstu uopšte pominjao nacionalnost postradale djece, jer djeca su anđeli, oni su samo djeca, ali imalo je svrhu, morao sam to učiniti. Za mnoge dječje žrtve, siguran sam, niste ranije čuli, niti ste to mogli čuti iz onih glavnih medija koji vas svakodnevno bombarduju propagandom i demagozijom. Ali, moramo, što bi rekli, učiti i u tuđe cijele, vidjeti svu bol majki i očeva i ne smijemo zaboraviti svu nevinu djecu koja su stradala u sumanutim ratovima na tvrdj balkanskoj zemlji.

Isus Hrist, davno je rekao, kad su raspravljali, ko je najveći u Carstvu Nebeskom, a njegove riječi svjedoči Biblija, da ako se ne povratimo i budemo kao djeca, nećemo ući u Carstvo Nebesko, jer ko je kao dijete, on je najveći u tom carstvu, „a koji sablazni jednog od ovih malih, bolje da se kamen vodenični objesi o njegovom vratu i da potone u morskou dubine“. Eto, da ne bude poslije da vam nisam rekao!

Cvjetna grana naše poezije za djecu

Uz literarne studije o poeziji Nasihe Kapidžić Hadžić

Piše: Šimo EŠIĆ

Poezija Nasihe Kapidžić-Hadžić sva je od sunčevih tananih žica, od mekih svilenih riječi i cvjetnih mirisa izatkana. U ovom bogatom vezivu, kao u širokom cvjetnom polju, teško je odmah prepoznati, izdvojiti i reći šta je najljepše: boje ili zvuci, mirisi ili prostranstvo, mali nevidljivi životi bilja i življa ili čarobna toplina ljubavi i dobrote koja zrači iz svake Nasihine poetske šare.

Ova pjesnikinja je u svojoj poetski vez, kao neumorna vezilja u derdef, pažljivo, tananom zlatnom žicom, utkivala dobrotu običnih ljudi, neprolaznu i neponovljivu ljepotu prirode, drage i zanimljive slike iz svakodnevnog življenja i maštovitu igru dječijih i vlastitih snova. Izvezla nam je tako ne samo most koji nas vodi u grad od lišća, nego čitav taj bogati, neobični svijet do koga se stiže preko njenog veznog mosta.

Jednako ćemo se u tom svijetu obradovati susretu s tihim dobrim bakama, ljepoti predjela kroz koje nas vodi pjesma, skupocjenosti ogleдалa u kome se ogleda šuma, kao i životnosti gradskih balkona za sunčanih jutarnjih izlazaka ili večernih zalazaka i sjećanju pjesnikinje na drage i dobre ljude kojih više nema... U tom čudesnom, šarenom, vedrom poetskom svijetu Nasihe Kapidžić-Hadžić podjednako lijepo i ugodno osjećaju se i odrasli i djeca. Jer, Nasiha svojim toplim govorom o djetinjstvu i odraslog čitaoca, također, zna vratiti pod zaboravljene tople strehe *zlatnog doba nepovratnog*, među vlastite drage predmete, ljude i uspomene, kakve svi mi posjedujemo, a djetetu u svakoj svojoj pjesmi nudi nove, dotad nepoznate igre, nevidene slike, još nedoživljenu ljepotu...

Prebirući po sjećanjima, po tom širokom polju ostvarenih i neostvarenih snova i želja, koje omeđuju svako djetinjstvo, Nasuha Kapidžić-Hadžić, zapravo prebire po tanano uštaniman lirskim žicama i budi čarobne zvuke koji nas ogrću toplim plaštom prijateljstva i ljubavi.

Od svega toga, poslije svakog susreta s Nasihinom poezijom, bit će nam ljepše i toplije u duši. A to i jeste razlog da se neprekidno vraćamo njenim knjigama, da iščitavamo i upamtimo njezine stihove i da tako trajno čuvamo uspomenu na Nasihu, tu *cvjetnu granu bosanskohercegovačke poezije za djecu*.

Pošto je njeno djelo, kao i djela ostalih bosanskohercegovačkih pisaca za djecu (sa rijetkim izuzecima) nedovoljno književnokritički osvjetljeno i vrednovano, pomislili smo da je 2021. godina – kada se

navršilo 90 godina od rođenja pjesnikinje, prigoda da se objave njena *Izabrana djela za djecu* i da se oko njenog stvaralaštva okupe univerzitetski profesori, stručnjaci za dječju književnost. Naučni skup o njenom djelu organiziran je u okviru programa Međunarodnog dječjeg festivala "Vezeni most" (koji je i dobio ime prema njenoj knjizi) i održan u Tuzli 22. oktobra 2021. godine.

Na naučnom skupu okupili su se, uglavnom, poznavaoци dječje književnosti nove generacije, što je posebno dragocjeno i sa aspekta književne kritike i teorije književnosti, jer je njihov pogled na Nasihino književno djelo u dosta aspektata nov, moderan i u dosluhu s vremenom i svjetskim tokovima u razvoju nauke o književnosti. Pažljivim čitateljima neće promaći ni ta odlika ovih studija, kao što će lako zapaziti i koliko je Nasihina poezija trajno inspirativna za nova iščitavanja.

Izlaganja sa naučnog skupa podijelili smo u dvije skupine i objavljujemo ih u dvije zasebne knjige, koje čine ovu jedinstvenu cjelinu.

OKUPANI VRT

Nasiha Kapidžić Hadžić

Uvijekposlije tople kiše
moj vrt divnozamirije,
tađ je lagankaopjena,
svaka ružaumivena.

U lozine pletenice
sakrile se tri kapljice.
Zraka sunca pita mene:
-Znaš li gdje su sakrivene?

One šapću: - O, ne kaži!
Nek nas sunce samo traži.

Od laticе do krunice
cvijetpokis'o sunča lice.
Čudim se, sadvijelaste,
kako brzo trava raste...

Svizvončići plavi, mali,
mokru kosu počesljali,
sadvadeset i tri lista
bršljanova grana blista.

Volim vrt svoj poslije kiše,
tađ mi divnozamirije;
tađ je lagankaopjena,
svaka ružaumivena.

Mostovi nostalgije i inspiracije

Naši »Vezeni mostovi« su najljepši vez između zavičaja i nostalgija – dolazimo, vraćamo se, čeznemo, i svi smo pomalo i pjesnici. A pjesnici, koji su dolazili na »Vezeni most«, da predstave i svoje nove knjige, najčešće su nam poklanjali i svoje nove pjesme. Tako je bilo i ovog jula – čuli smo, pročitali i nove pjesme, ili ranije napisane, ali sada govorene na svome izvoru. Tako je pjesnik **Kemal Handan**, sanjući svoju Banjaluku, svoju Vrbasu, na obalama Misisipija u Americi svoju nostalgiju prelio u pjesmu »Teče Banja Luka«, koja se sada vratila svojim zavičajnim obalama. U Americi je o

svome rodnom gradu stihove, i zbirke, nizala i **Nataša Križanić**, koja nije mogla doći na druženje, ali je poslala svoju novu knjigu »Spomenar«, koja je sva u znaku Banje Luke. Pjesnik Vicko Vid Vukelić živi u Banjoj Luci, ali se inspirativno utkao u zajedničke poruke – da gradimo mostove prijateljstva i ljubavi. Iz Danske nam je došao pjesnik i prozaist **Denis Dželić**, i evo njegove nove pjesme koju kao da je prepisao sa latica cvjetova koje je nježno predao Vrbasu u Šehuru, kao sjaj sjećanja i nostalgije.

TEČE BANJA LUKA...

Kemal Handan

Nek' brodovi noćas krenu
iz dalekih luka.
Neka vrate djecu njenu –
zove Banja Luka.

Nek' se vrate, poput ptica,
sa obala južnih.
Ne vidim ta draga lica
sto godina tužnih.

Nek' metalne ptice lete,
raširenih krila.
U zagrljaj nek' mi slete
djeca moja mila.

U grlu je riječ stala,
u vazduhu ruka.
U Vrbas je suza pala –
teče Banja Luka...

Ruka njena drhtava je,
taj zagrljaj čeka,
napunila suzama je
korita svih rijeka.

RIŽE U RIJECI

Denis Dželić

Strme obale Šehera
njišu vrbe žalosne i meke,
nad njima vihoru čežnje
kao viseći most,
danas samo gost
polaze cvijeće
u talase rijeke.

Kada ruže plivaju Vrbasom,
ne tonu, ne žele iz bajke,
nježno polegnu u zelenu vodu,
luljušku u kolijevcima ajke.

Nevidljivi dajaci rijekom kruže,
cho poezije odzvanja
iz kanjona tudine,
valovi šapuću stihove poezije,
a voda ni' na ruže.

Pod njima pleše svjetlost,
blješte dijamanti rasuti,
praćakaju ribice istine,
pretvaraju ih
u bljeske vedrine...

SPOMENAR

Nataša Križanić

U spomenar jedan
stisla se sjećanja,
strane se već svile
od čestog listanja.

Godine djetinjstva,
uspomene mile,
prodoše bezbrižno
uz igrice čile.

Ali dođe brzo
neko tužnovrijeme,
rasu nas svijetom
kao vjetar sjeme.

Uspomene čuvam,
k'o najljepši dar,
i sve su stale
u ta jspomenar.

GRADI MOSTOVE

Vid Vicko Vukelić

Kad se smeješ,
srećom greješ,
kad se mučiš
i kad učiš,
kad uzimaš,
i kad daješ,
od rođenja
sve dok traješ,
prijateljstva
cvet posadi,
most ljubavi
uvek gradi.

Kad se braniš,
brigom hraniš,
kada pecaš
i kad jecaš,
kada padaš
i kad letiš,
nemoj nikad
da se svetiš.
U oprost
i u nadi
most ljubavi
uvek gradi.

Kada čutiš
i zlu slutiš,
tužno pišeš
i uzdišeš,
kad vladaju
duše jadne
i kad sve
u vodu padne,
od dobra se
ne ohladi,
ruku pruži,
most izgradi.

ZLATKO LUKIĆ

Karadžoz

AUTOROVA BIOGRAFIJA

Rođen sam u srijedu, 11. 02. 1953. u 07:15 u Zagrebu, dakle u znaku Vodenjaka, a i u podznaku. Pamtim mlijeko u prahu i Trumanova jaja. Od prve godine živio sam u Banjaluci, gdje sam se školovao. Prvu priču sam napisao sa četrnaest godina, a prvu sam objavio sa dvadeset. Cijelo vrijeme gimnazijskih dana pišem, uglavnom pripovijetke i dramske tekstove. Poslije gimnazije sam studirao dvije godine pravo, a usput slušao i predavanja iz književnosti na Pedagoškoj akademiji u Banjaluci. Putovao sam i nastupao čitajući svoje "rane radove" od Triglava do Đevdelije jer sam kao dijete iz mješovitog braka vjerovao u "bratstvo i jedinstvo".

Sa dolaskom demokracije i rata odlazim u Švedsku, a prethodno sam izbjegao pet regrutacija u vojsku RS. U izbjegličkom logoru u Ystadu predajem bosanskoj djeci maternji jezik, povijest i zemljopis od 5. do 8. razreda. Zajedno sa Senadom Angelov i Mehmedom Mešićem sam autor čitanke i radne sveske "Naši mostovi" za bosanski jezik koje su finansirali Ministarstvo prosvjete Kraljevine Švedske. U Stockholmu radim kao animator kulturnih manifestacija u bosansko-švedskom udruženju "Ljiljan" i voditelj recitatorsko-dramske sekcije za djecu i omladinu. Radim u redakciji "Glasa BiH"

(Stockholm, 1993/95.), i objavljujem eseje u kulturnom listu Bošnjaka "Behara" (Zagreb, 1995). Prelaskom u Norvešku radim kao dopisnik za europsko izdanje "Oslobođenja" 1995/96., "Bosanske pošte" (Oslo, 1995/98.), "Bosanske riječi" (Göteborg 1996.) i na radio "Beharu" u Oslu 2000.

Između 1996. i 2000 četiri puta se vraćam u BiH i radim na radiju, redakciji novina i televiziji (sve u Federaciji), ali u zemlji koja je podijeljena između političara i tajkuna ne uspijevam nigdje jer ne želim pripadati ni jednoj političkoj stranci. Zato od 2002. lutam Europom (Köln, Frankfurt, Amsterdam, Beč, Dubrovnik) i zaustavljam se u Sarajevu. Nastojim prezentirati radove koji su nastali u i egzilu međutim pošto nisam bio u domovini "kad je grmilo" ne uspijevam ništa.

I dalje vjerujem da ima nade za nomade i pišem, pišem, pišem... Nudim izdavačima sve ono što Bosna nema, a treba imati ("Bosansku seharu" – zbirku poslovia, "Bosanski rodoslivi" – genealoške karte bosanske kraljevske dinastije Kotromanića i visokog plemstva) – međutim to njih ne interesira. Demoraliziran prelazim u Split i tada nastaje moj književni uspon...

Iz recenzije Dr. Davora Beganovića:

U Karadozu Lukić pokušava uspostaviti kontinuitet bosanske prošlosti i sadašnjosti. Fiktivni teatar koji će se odigravati pred raznolikim vlastodršcima uvijek će služiti samo jednoj svrsi – njihovu ismijavanju i razgolićavanju. No, što se više približavamo sadašnjem trenutku ti će vlastodršci postajati sve suroviji, a šale koje se s njima budu zbijale imat će sve češće kobne posljedice. Provala zla kulminirat će u pokušaju ubojstva posljednjega Karadoza koji se u fantazmagoričnoj sceni, već gotovo mrtav susreće sa svojim precima, a oni mu omogućuju da se otrgne sudbini, otkrivajući mu tamni izlaz iz pakla kazamata. Preci su svi oni glumci banjalučkoga teatra sjena koji su se nas svoj način, humorom i izrugivanjem, opirali silnicima čiji je jedini cilj bio suzbijanje upravo takve vesele melankolije. Taj će mu bijeg omogućiti i pronalazak dramskoga teksta njegova oca (i taj će se vrijedni rukopis kriti u sehari) u kojemu će legendarna Safikada španskim kraljevima održati lekciju vjerske tolerancije.

Iz recenzije prof. Enesa Topalovića:

Grad kakav je Banjaluka sa svojom prošlošću zaslužio je ovakav roman. Zbog protesta za izgubljenim gradom nastao je roman koji je vrlo upečatljivo oslikao njegov voljeni grad. Prateći jednu banjalučku obitelj u razmaku od sedam stotina godina Lukić daje razvoj grada i odnose u gradu ali kroz prizmu glavnih junaka čiji se članovi tradicionalno bave uslovno rečeno kazalištem: u srednjem vijeku, u doba Kraljevine Bosne oni su dvorske lude, dolaskom osmanske vlasti bivaju karadozi (i to im postaje prezime), kao i u austrougarsko doba, da bi u doba Kraljevine Jugoslavije samo pričali viceve jer postepeno atrofira njihov kreativni i pobunjenički gen. Zadnji izdanak obitelji samo piše grafite u Banjaluci 1992. u kojoj je započelo etničko čišćenje. Romanom defiliraju Hrvoje Vukčić Hrvatinić, Ferhatpaša Sokolović, Omerpaša Latas, Ivan Frano Jukić, Adem Čejvan i Alija Mahmutović – Ale, dakle osobe koje su ostavile svoj trag na gradu i Banjalučanima. Sve su to samo naizgled slučajni susreti jer sudbina je iznad svega, ona režira živote likova, ona se ponavlja neprestano kao povijest: čas je epopeja, čas je ironija. Nadasve duhovito, elokventno i edukativno za sve one koji ne poznaju Banjaluku i mentalitet Bosanske Krajine.

I. CVRČAK (1394.) 1.

Sanjao je pjesmu lišća tužne vrbe. Čuo je kako ga ive, pjesmom, s obala Vrbasa dozivaju. Pogledao je iznad njihovih ljetnih, raskošnih krošnji i ugledao lice svoga gospodara, gospodara Donjih Krajeva, Zapadnih strana i Završja – Hrvoja Vukčića Hrvatinića. Prepade se kada vidje njegov lik na nebu, jer znao je da je samo Bog na nebu. Krošnje iva prestadoše pjevati. Nikad nije sanjao silnog Hrvoja. Ali, ban Hrvatske i Slavonije, nasmijehi mu se s neba i namignu. Tad sanjač zinu u čudu i probudi se.

Vidje sebe sklupčanog zbog zime kako leži u sijenu, među kozama i kravama u štali. Čim je došao sebi od sna, povuče za rep najbližu kozu i čapi ju zubima za sisu. Sisao je njeno toplo mlijeko dok se koza nastojala otrgnuti od njega. Rukavom obrisa usne, gurnu kozu i skoči na noge. Izade iz štale, pogleda u Sunce i ocijeni da bi mogao biti treći jutarnji sat. S neba mu se sada smiješio oblak koji ga podsjeti na gospodara Hrvoja.

Svi su ga znali kao Cvrčka, dvorskou ludu i pjevača kod Hrvoja Vukčića Hrvatinića. Roditelji su mu od malena dali nadimak Cvrčak jer je uvijek pjevao. Svoje pravo ime nije ni zapamtio. Nikada nije ni mislio o tome, jer Cvrčku je jedina, prva i glavna misao uvijek bila kako zabaviti i nasmijati svoga gospodara. A mrgudnog gospodina Hrvoja teško je bilo oraspoložiti, a kamo li razdragati. I danas je valjalo opet biti domišljat, pa izmisliti nešto smiješno što bi izmamilo gospodarev osmijeh – i što je još više važno, uhvatiti groš, ili čak dva koja će mu Hrvoje baciti kao platu, ako bude zadovoljan Cvrčkovom šalom. Otkako je Hrvoje shvatio da mu ugarski kralj Ladislav Napuljski obećava namjesništvo u dijelu Ugarske, u Hrvatskoj, Dalmaciji i Bosni, a da bi uz to mogao u kraljevom interesu postati čak i herceg Splita pa i potkralj Dalmacije i pri tom dobiti na poklon čak i otoke Brač, Hvar i Korčulu – Hrvoje je postao namrgođeniji nego ranije. Znao je da će dobar dio toga, što će mu kralj Ladislav priznati, sam morati osvojiti. A kada sve to dobije, valjat će mu nositi teret vlasti od Panonije do Jadrana i od Une do Vlašića. Trebat će na uzdi držati sav komšiluk, a tu spadaju bosanski kralj i pretendenti na bosanski prijestol, gramzivi Sandalj Hrančić Kosača, Šubići u Hrvatskoj, nositi se sa stvarnim ugarskim kraljem Zigmundom Luksemburškim, s Venecijom i Dubrovnikom.

Ovaj put Hrvoje ga bijaše poveo sa sobom u visoku Gradinu, grad na padini brda koje leži na ušću Suturlje u Vrbasa. Poveo ga je na pir da uvede slavu svatove njegovog sina Balše. Mladi Hrvojev sin bijaše bacio ona u Zlaticu Santić, najmlađu sestru tepčije! Batala Santića. Pregovori između očeva bijahu uspješno okončani i danas je trebalo sjediniti tog goluba i golubicu. U svatove bijahu došli dvori tepčije; trideset duša, s karavanom od sedam kola u kojima, u škrinjama ležase platna, kože, odjeća i posude. Hrvoje bijaše pozvao i svojitu svoje žene Jelene, plemenite Nelipiče, pa i njih stiže više od četrdeset duša. A od svoga roda u Gradinu bijaše pozvao svoju braću: Vukca, Dragišu i Vojislava, s obiteljima, sve tri sestre; Resu, Vučicu i Jelenu, s muževima i djecom, sve u svemu pedeset duša. Obaviješten o svadbi, kralj Ladislav Napuljski poslao je svog legata i poklon od šezdeset venecijanskih dukata. Bijaše tu i Sandalj Hrančić Kosača, koji bijaše udovac. On je donio vreću soli, dubrovačke. Kralj Bosne, Dabiša, bijaše zabavljen čuvanjem svoje krunice u Bobovcu. Hrvoje i njega bijaše pozvao, ali kralj je njegovom glasniku rekao do mu je žena Jelena vrlo bolesna i da zbog toga ne može doći u svatove. Ustvari, bojao se da mu ugarski kralj Zigmund Luksemburški i papa Bonifacio IX. ne zamjere što se uhvatio u svadbeno kolo s cijelom kako oni vele – heretičkom Bosnom. Did bosanski bijaše digao cijelu hižu iz Moštri da osobno on, Radomir, bude prvi svjedok na vjenčanju sina svoga najvećeg zaštitnika.

Prijevodne prode Cvrčku kao vjetar. Hrvojev komornik nađe ga na livadi, na kojoj su se pekli volovi i janjci. Cvrčak se gostio špinjetkom što mu ga je dao Hrvojev glavni kuhar, zato što mu je Cvrčak otpjevao jednu šaljivu pjesmu na račun ugarskog kralja Zigmunda. Komornik dade Cvrčku novo odijelo, od plave kože, kapu smijalicu s mesinganim praporcima i kožne čizme. Iako je komornik zapovjedio peharniku da Cvrčku ne daje vino prije svadbe kako se ovaj slučajno ne bi opio, Cvrčak je na račun škrtog komornika napravio takvu sprdačinu, da peharnik nije mogao da mu ne dadne rog vina. Skriven u sjeni ive, na obali Vrbasa, dovršio je glabanje svog već drugog špinjetka i ispio je svoje vino.

Upravo kad se diže da pođe, vidje djevojku kako izlazi iz Vrbasa. Bijaše gola i Cvrčak pomisli da je to riječna vila o kojoj mu je pričao njegov djed. Protrlja oči, zagleda

se malo bolje u tu rajsku golotinju i prepoznade da je to Katarina, kćerka bana Hrvatske i Dalmacije, Vuka Vukčića Hrvatinića, starijeg brata Hrvojevog i banice Anke. Cvrčak sakri oči da ne gleda golotu plemkinje, koljena mu kleknuše i on opet učunu iza vrbe, ali tada začu smijeh nedaleko od sebe. Pomjeri prste s očiju i pogleda kroz njih. Ispred njega je stajao veliki vojvoda rusaga³ bosanskoga; Sandalj Hrančić Kosača, okrenut leđima. Djevojka, ugledavši vojvodu, obori glavu, pa joj kosa zakri mlade dojke, a dlanovima pokri krilo.

– Što skrivaš ljepotu, ljepoto? – kroz smijeh će Sandalj.

Djevojka ništa ne odgovori. Na njen, od srama pocrvenjeli trbuh sletio pčela i počeo joj hodati od pupka na niže.

– Sva si od meda. I pčela to zna... A čija si kad si tako medna?

– Banova... Vukčeva...

– A je li sletio na tebe obad, kada već pčele poznaju pravi put...?

– Nije bogme, i ne smije...

– Znaš li ti koji sam ja? – reče veliki vojvoda i napravi nekoliko koraka prema djevojci. Ona je od stida skamenjena stajala. Cvrčak opet pokri prstima oči, ali ih ubrzo maknu s lica u želji da vidi što će se desiti.

– Na znam gospodine, još ne gledam muškarce.

– Ja sam ti, ljepotice, gospodar sve zemlje Huma i veliki vojvoda Bosne, Sandalj iz plemena Kosača.... De, odjeni haljine na se...

Djevojka se brzo odjenu, okrenuvši leđa vojvodi. Kada diže ruke da poveže svoju sjajnu, tešku, tamnu kosu, vojvoda joj priđe s leđa i šakama joj objumi dojke.

– Nemojte gospodine, ja sam iz poštena roda... A vi to znate.

1 tepčija – dvorjanin u Kraljevini Bosni koji je bio nadglednik kraljevih imanja.

2 hiža – bogomolja Crkve Bosanske. Može značiti i obična kuća, ali i samostan.

– Jesi, znam da jesi. – promrsi Sandalj i spusti svoje pohotne usne na njen vrat – U Humu je med najsladi. Njime ću te hraniti, pčelo moja, ako kreneš za mene... I vino je humsko slatko kao poljubac andela.

Katarinu ponos natjera i ona se otrgnu iz zagrljaja i okrenu.

– Da se ja pitam, možda bih i pošla... To vi morate pitati moga gospodina oca.

Cvrčak, puzajući unazad kroz travu, izgubi se s obale. Pri tom pomisli: "Hm, pčela... obad... stršljen... trut... hm!"

Pošto je did Radomir obavio vjenčanje između Balše i Zlatice u hiži, svadba je počela u treći popodnevni sat. Rogovi i bubnjevi najav- iše izlazak svatova iz kapije Gradine na livadu između dvije rijeke. Za stol dugačak sedamdeset lakata, sjedoše svatovi. Hrvoje uze pehar pun vina, diže se i reče:

– Plemeniti i dragi moji gosti i svi Bošnjani! Ženim sina, jedinoga svoga: Bašu... Ja sam mu govorio da pir napravimo u Jajcu, mada grad još nije ni upola gotov. Ali bit će to biser svih bosanskih gradova... Pa sam mu predlagao da pirujemo u Splitu, koji će biti moja najveća luka... Ali on je navalió da mjesto vjenčanja bude baš ova Gradina... Kada je tako, ja mu je eto ostavljam u baštinu. Neka živi u Gradini sa svojom ženom... Želim samo da mi rodi unuka...

– Budući svijetli herceg je polupao lončice! – prodera se Cvrčak popevši se na stolicu, s lijeve strane Hrvojeve – Kako će mu sin roditi unuka?! Zna se da to može samo nevjesta!

Puk se nasmija dosjetki, a Hrvoje pogleda Cvrčak. Cvrčak vidje da se gospodarevi podočnjaci naoblaciše. Pretgnu, ali tren kasnije odahnu kada mu Hrvoje šapnu:

– Ono s budućim hercegom – nije ti loše...

Cvrčak dode sebi, pa nastavi:

– Želim pozdraviti svu Bosnu. Prvo pozdravljam ono nedonošće od kralja – Dabišu, koji ne bi sada sjedio u Bobovcu da nije poslušao ovog istog hercega Hrvoja. Jeste da nam se kralj klanja Zigmundu, da je u Đakovu4 sklopio neki sumnjivi dogovor o budućnosti Bosne, ali kakav je – takav je, kralj nam je. Pozdravljam i one koji vole davoljeg papu Dobročinitelja u Rimu, ne znam samo kome je Bonifacije5 dobročinitelj, ali Bosni zasigurno nije. Pozdravljam i one koji su za Manuela u Konstantinovom gradu. Neka svi oni ovo dobro čuju i neka njihovi doušnici sve prenesu: mi nemamo ništa ni protiv jednih, a ni protiv drugih. Samo neka puste Bosnu da diše. A kruna će se kao i do sada birati, ne u Đakovu, Vatikanu ili Konstantinopolisu, već na Saboru Bosne... Presvijetli herceže, osuši mi se grlo, a i svatovima. Vidim brate, ti sam piješ, a mi, kao da ne znamo za žed, ha? Dopusti i nama da obradujemo svoja grla ljepotom iz tvoje Dalmacije!

Svjetica zaurila od radosti i zavika:

– Tako je, ludo! Pijmo!

– Ludo luda budi još luđi... Što si danas jeo, kada si tako dobar? – zapita Hrvoje Cvrčka.

– Prejao sam se od sreće, ali o tome kasnije...

Negdje oko šestog popodnevnog sata, Cvrčak omadijan vinom, skoči na stolicu, uze lutnju, nakloni se skinuvši kapu i vidjevši da stotine očiju gledaju u njega, nakašlja se da pročisti grlo i poče pjevati uz svirku:

Vidjeh djevu bajnu k'o vodenu vilu
za oko odmor, a za tijelo slast –
na sebi nemaše ni čohu, ni svilu,
golom kožom uze mojoj duši vlast.

Izađe iz Vrbsa k'o iz mora Venera
vitez ju ugleda i poče da joj medi
ona se odjenu, jer stid je natjera
sram vilu obuze i sva se sledi.

Dvoje se žene, moglo bi još dvoje,
ako je riječ izrečena bila istinita:
znaju njih dvoje u pitanju tko je,
nek još jedna trpeza sad bude sita!

Svjetica zapljeska na pjesmu, a zatim polagano počeo se zgledati i sašaptavati – tko su to dvoje u kojima je Cvrčak pjevao? Jelena, Hrvojeva žena prstom pozva Cvrčka i on joj priđe, manji od makova zrna i čučnu kraj nje.

– O kome si pjevao, ludo?

– Nije moje da prokazujem tuđi obraz. Ako on ima obraza, a trebao bi da ga ima, neka se sam javi.

– Da li je netko od moga roda? – ponovo ga zapita gospoda.

– Jeste. Djeva je iz vaše tazine.

Banica Anka, mati Katarine i Jelene, sjedeći kraj Hrvojeve žene začu zadnje riječi. Pogleda u svoje kćerke: Jelena je pjevala svatovsku pjesmu s jednom svojom prijateljicom, a Katarina se gušila batakom prepelice, hineći da se razgovor ne tiče nje.

– Da li si siguran da je upravo plemić u pitanju? – upita sada Cvrčka, banica Anka. Njen muž, ban Vukac Vukčić, slušao je razgovor.

– Bogme jeste! Znam razlikovati velikaša od prosjaka, tolika budala nisam!

– Reci mi ga! – zarezala ban Vukac prigušeno – Ne može neko da gleda moje golo čeljadje, a da ga ne oženi!

– ...Neka se sam javi, ako mu obraz nije čizma. – zacijuka tada poput miša preplašeni Cvrčak.

Vidjevši oluju na pomolu, Hrvoje se diže i lupi šakom o stol.

3 rusag – zemlja, država. Arhaični naziv za državu, pojam dolazi iz mađ. jezika.

4 Kralj Ugarske Zigmund Luksemburški prinudio je 1394. god. kralja Bosne Dabišu da "Đakovačkim ugovorom" prizna da svi budući bosanski kraljevi moraju biti ugarski vazali.

5 Lat.: bonifacius – dobročinitelj.

– Ovdje je jedan vitez vidio nagu djevicu iz moga roda. Neka je vidio, imao je što i vidjeti...!

– Hrvatinici su nebo koje hoda po zemljici Bosni! – uleti Cvrčak.

– ...A ako je taj što je vidio nebo, zaista plemenita roda, ima da svojim obrazom pokrije njen stid. Javi se junačino! – dovrši Hrvoje.

– ...Inače, mogao bi te herceg Hrvoje poslati na nebo! – završi i Cvrčak i tada nastade tajac. Svirajući to iskoristiše da se osole i popiju koji gutljaj vina više. Jedan vrbac sleti na trpezu i čopnu sjajnu kožicu s pečene srne, ali kad vidje mrki pogled gospodara Hrvoja, zalogaj mu ispade iz kljuna. Žubor Vrbasa utihn, pucketanje vatri ispod ražnjeva stade, a mladi Mjesec pritaji svoj noćni osmiěj.

– Ja sam! – začu se sa sredine stola. Narod se nagnu preko stola, neki se i digoše, pa i popeše na stolice da vide tko je to rekao?

– Junače, digni se da te vide svatovi! – viknu Cvrčak.

– Ako ti ja tamo dođem, satjerat ću ti tu smiješnu labrnju u prkno! – reče veliki vojvoda Sandalj i diže se, pri tom obarajući desno i lijevo one koji su sjedili pokraj njega.

– Nećeš ti nikoga dirati na svadbi moga sina. Ne vidim te. Koji si? Predstavi se! – reče Hrvoje.

– Ja sam, gospodine Hrvoje... I ti znaš da ja imam obraza... I sâm sam veliki vojvoda, kao i moj stric Vlatko Vuković...

– Počuj ovo narode! Nećak velikog vojvode, koji je pobjegao s Kosova... Stric mu otišao da brani križ, a vratio se s polumjesecom na štitu! – dobaci Cvrčak.

– Ne vrijedaj ludo. Stric mi je bolestan i samo što nije umro...

– Ako i umre, neće umrijeti uspomena... Vikali ste da ćete toga Murata tjerati do Azije, a Turci su ti pred nosom. – inatio se i dalje Cvrčak.

– ...Nije se moglo. Bili smo sami. – uzvratu mu Sandalj.

– Bilo vas je na Nikopolju iz cijele Europe, pa ste isto prošli. Samo, koliko ja znam, ti nisi ni bio na Kosovu. A sad si ovdje i nemoj da bježiš... Reci samo da li ti je na obrazu naša vila Hrvatinička? – reče Cvrčak i sjede tek kada ga je Hrvoje povukao za rukav.

– Koja je od njih dvije?! – ciknu mati, banica Anka.

– Prvo neka kaže, da li će je ženiti? – nadoveza se ban Vukac – Ako neće, neka se jadvica ne javlja. Sačuvat će obraz. Ali, tada ću ja morati da dokažem mačem kakav sam otac!

– Ženit ću je! Ali ne ovdje. Odvest ću je u Blagaj na Bunu. Kupit ću joj kuću u Dubrovniku, tako mi časti roda mojih predaka i moje. Katarina Vukčić bit će moja žena, a plemići ovih svatova su i moji svatovi, dogodine. Evo mi dida Radomira za svjedoka!

Začu se graja za stolom. Katarina pocrveni kao proljetna zora, obori u stid u svoje tihe oči i zaplaka od sreće.

– ...Ovo si dobro izveo. – reče Hrvoje Cvrčku i potapša ga svojom šapom po ramenu.

Pride im Hrvojev brat, ban Vukac i skinu kapu sa Cvrčkove glave, pa u nju istrese iz ruke pet dukata.

– Hvala vam svijetli bane... – zahvali se Cvrčak banu Vukcu, pa nastavi – S Katarinom se dobro završilo. Ali ubuduće, ne puštajte drugu kćerku samu da se kupa. Ne hodaju Bosnom samo Kosače... I nemaju svi plemići vitešku narav...

– Dobro zboriš ludo... Hrvoje, nagradi ludu, spasila je i tvoju čast...

Hrvoje dohvati omanju vreću od lana, koja mu je ležala kraj nogu i pruži ju zbunjenom Cvrčku.

– Ovo ti je moj poklon. Dobio sam ga do mletačkog dužda kao odgovor na moje pitanje – kakav da budem prema Zigmundu Luksemburškom...?

Cvrčak uze vreću i sjetivši se venecijanske izdašnosti, odbradova se poklonu. U glavi mu bljesnu: "Sigurno su mu odgovorili da bude široke ruke u darovima, pa su mu poklonili ovu vrećicu s novcem." Pri tome uopće nije primijetio da u vrećici ništa ne zveckea. Kad otvori vreću, iz nje izmili životinja čupave glavice, živahno se okrenu lijevo–desno i mijauknu gledajući u zvona novog gospodara.

– Gospodaru, što je ovo?! – zbuni se Cvrčak.

– ...To ti se zove mačka... Dužd ju je dobio od Saracena. Kaže da ta životinja ima devet života... Dužd ne voli životinje koje ga mogu nadživjeti... Meni je ta životinja dosadna. Stalno se umiljava. Ja ti od životinja volim samo konje...

– ...Znači, meni bi valjalo da ubuduće budem kao ova zvjerkca? Umiljat?! – porzbori Cvrčak kada je došao sebi.

– Budi lukav, divlji... Jer, takva je i ona.

– A što jede? S čime da ju hranim?

– Ona se hrani ljudskim strpljenjem... Još sam čuo da dobro lovi miševe. Kod mene se nije dokazala. Moje miševe tamane moji sokolovi.

Tu noć Cvrčak je prvi put pomislio na svoj buduću obiteljski život. Dobio je dovoljno novca da je mogao imati svoje ognjište, svoju njiivicu, svoju bušu i svoju ženu da mu čuva ognjište da se ne ugasi, da muze kravu i da ga u ložnici grije u dugim zimskim, bosanskim noćima. Iste godine se oženio, a sljedeće je dobio i sina.

Godine su prolazile, učio je od mačke. Naučio je dovoljno. Sasvim dovoljno, da se Hrvoje, tada već vitez Zlatnog Zmaja, nije naljutio kada mu je Cvrčak rekao da želi da se povuče iz njegove službe, a posao dvorske lude ponudi svome mladom sinu. Učinio je to tako nježno, umilno i spontano, da je mačka, kada je to čula, prestala da se igra klupkom vune i zamislila se.

Herceg Hrvoje pristao je da uzme u službu Cvrčkovog sina Bisera, jer je taj dvanaestogodišnji dječak, odrastajući uz mačku, postao već tada ravan ocu. Ni umorni herceg više nije bio tolika cjepidklaka, bijaše podjetinjio, pa se zadovoljavao šalama mlade dvorske lude.

3.

A što se desilo s bosanskim velikašima?

Vrijeme je prošlo i Balša Hercegović je dobio dvije kćerke: Doroteju i Katarinu. Nije se ispunila hercegovca želja da Gradinom vlada njegov unuk. Kasnije je Balša Hercegović prepustio Gradinu nad Vrbasom svome bratu od strica, Juraju Vojsaliću. Tog Juraja naslijedio je Petar Jurjević, a ovoga Matija Petrović...

U Humu se pokazalo da maist i nije tako sladak, a da vino može biti odvratno kao pljuvačka đavola – zavisi od toga s kim čovjek pije vino. Sljedeće godine Sandalj se zaista i oženio s Katarinom Vukčić, ali ju je poslije šesnaestogodišnjeg zagorčavanja života otjerao da bi mogao oženiti kćerku pokojnog kneza Lazara, Jelenu Grebeljanović.

Saracenska mačka, koju je Cvrčak nazvao – Didana, u Splitu je naletjela na nekog mačka, naravno u februaru, i okotila je Didanu II., ova je sljedeće godine okotila Didanu III., ova Didanu IV. i tako dalje. Didanama nije smetalo što su im gazde dvorske lude na dvorovima Hrvatinici. Nije mačka, za koju je Vatikan tvrdio da je đavolova pratilja, smetala ni Crkvi Bosanskoj, čak ni franjevcima, uopće – nikome normalnom. Bila su to sretna vremena Bosne.

Kad jednom dođeš u grad od lišća...

Da li nas čeka ona ista rijeka...

Foto: Mirsad Filipović

Piše: Aljoša MUJAGIĆ

Skoro tri godine prodoše kako pandemija uze svoje, i mi ponovo posjetismo grad u kojem smo odrastali, voljeli i bili voljeni. Uvijek, kada dolazim, osjećam neko uzbuđenje i želim da sretnem poznata lica mojih sugrađana, počevši od onih s kojima sam odrastao, pa do onih s kojim sam radio, družio se bar povremeno i sačuvaao njihova lica u sjećanju.

Kada se nađem u voljenom gradu, najviše me dočekaju neki nepoznati ljudi, neki ljubazni a neki manje, kao u svakom božijem vrtu. Mojih drugova je sve manje počevši od onih koji sada leže na raznim "haremima", od podpečinskog, Stupnice i preostalih, na kojem po obnovi džamija počeše i novi ukopi a na nišanima osvanuše imena mojih poznanika i prezimena poznatih banjalučkih porodica. Pravih Banjalučana je sve manje, ali dok su imena na nišanima, do tada će u gradu živjeti sjećanje na nekadašnje stanovnike koje vjetrovi rata, nacionalizam i fašizam, otjeraše u tudinu koja postade prava domovina prema latinskoj: Ubi bene ibi patria (*Gdje je dobro tu je domovina*).

Rijeke nemirno teku

Sastajući se s preostalom rodbinom, najčešće moje supruge, radnim prijateljima, put me je vodio od Slapa, poznatog mjesta okupljanja ne samo protjeranih nego i sadašnjih stanovnika grada, Alibabe, Abacije, do restorana na Adi kod bivšeg Incela. Vrijeme je neosjetno

letjelo dok smo razgovarali o svakodnevnim temama, u koje se često upletu i one, neželjene, koje nas rastjeraše na sve strane svijeta. Uz sve teme duž čitavog toka smaragdne rijeke, na čijim obalama nikoše neke uređene plaže i restorani, pratio me je neki vonj, da ne kažem smrad, pošto su od Gornjeg Šehera, sada preimenovanog, izgrađene zgrade na nekadašnjim baštama, koje su dobrim dijelom snabdijevale Banjalučane povrćem i voćem, nikoše višespratne kuće, po nekakvom urbanističkom planu, pretpostavljam, čije kanalizacije nadoše direktan put do Vrbasa i uz kolektor niže bivšeg "Glasa" ili lokacije nekadašnje tvornice "Bosna", Crkvene kao glavnog kolektora Lauša i pripadajućih dijelova grada, pretvoriše Vrbas u kloaku otpadnih voda.

Pitam se kako tu vodu koriste naselja niže Banje Luke. Poznato je da je postojao projekat kojim bi se sve ili najveći dio otpadnih voda pokupio i sveo do uređaja za prečišćavanje, naravno skup i dugotrajan projekat, koji otpade dolaskom novih građana i promjenom u političkom organizovanju ostatka bivše domovine. Danas je lokacija "fabrike" za obradu otpadnih voda daleko od grada, što je dobro, ali o tome se ne govori jer urbanistički plan ne postoji, a kroji se prema uticaju novopečenih tajkuna, čekajući da svijest o takvoj potrebi ponovo naraste i da mlade generacije odrastaju u zdravoj sredini u svakom smislu tog značenja.

Naša pjesnikinja, čiji dio pjesme ugradih u naslov, sigurno bi našla riječi za novi Vrbas, da bi ostao čist, nezagađen, dostojan svoje biserli, vrbasli boje. Jer ne samo u Banjoj Luci, nego širom svijeta, smetlišta, zagađujuće tehnologije i nečiste rijeke vode ka uništenju

ljudske rase koja sebe smatra vrhuncem evolucije, ali uz ovakve odnose, ekonomske i političke, takav zaključak je upitan.

Ni izvor Bosne...

Idući dalje Bosnom i Hercegovinom, vidimo da je slična situacija i u Sarajevu, gdje ni izvor Bosne nije više čist, a da ne govorim o Miljacki čiji se "miomiris" proteže kroz čitavo Sarajevo, a onda dalje Bosnom do ušća u Savu, sa usputnim zagađivačima iz Zenice, Maglaja, Doboja, rječica koje donose otrove iz tuzlanskog kraja, malih i velikih hidrocentrala koje degradiraju vode i poremetišu živi svijet na svim vodotokovima koji su pregrađeni. Silna otvorena odlagališta smeća, a ljudska vrsta je veoma produktivna naročito s onim koji se ne da bio-razgraditi, termoelektrane sa svim poznatim negativnim efektima korištenja nekvalitetnih ugljena, doprinose i zagađanju zraka, što se naročito očituje u zimskim mjesecima.

Imajući to u vidu, sve prednosti BiH vezane za čistu vodu i zrak će nestati i više nećemo moći biti oaza zaštićene prirode osim ako svi ne odemo te više nitko ne bude u mogućnosti da zagađuje okolinu, koja ima dosta snage za oporavak ali joj treba vrijeme. Zaboravili smo da djecu po školama učimo da se otpaci odlaze u kontejnere ili kante za otpad, a nas starije da kaznama utjeramo u red kako bi koliko-toliko zaštitili okolinu. Mnogi koji žive i rade po Evropi pričaju o redu i čistoći u kojima prednjače alpske zemlje i sjeverne ali, nažalost, kao da zaborave to što su vidjeli i povratkom u domovinu doprinose njenom onečišćenju.

Sep. 13. 2022.

PACIFISTI, RAPSODI SLOBODE, GDJE STE?

Bdijenje nad budućnošću svijeta

Piše: Marjan Hajnal

maja 1992. Nešto kasnije došao sam u Izrael u kom se velika pažnja posvećuje razvoju protivrakete odbrane u čiju sam se efikasnost uvjerio, posebno prošle godine kad su presretane i obarane rakete upravo nad našim glavama.

Htio-ne-htio naučio sam dovoljno da bih se odvažio proanalizirati trenutna dostignuća u samo jednom segmentu ukupnog naoružanja na ovoj našoj jadnoj planetici, u ovom slučaju akcent je na dijelu arsenala kojim raspolaže ruska armija.

I nije potrebno biti neki stručnjak da se ocijeni, da se na priloženom spisku među tridesetak vrsta oružja nalaze nazivi nekoliko raketa koje su same dovoljne da unište kompletnu populaciju na svim kontinentima. U tom priloženom pregledu zastupljeni su i termobarički višecijevni bacači raketa, PVO sistemi, taktičke rakete srednjeg dometa, rakete odbrane i preventivnog napada, protivsatelitske rakete, interkontinentalne balističke supersonične rakete, krstareće rakete, nuklearna torpeda, rakete odmazde, rakete „sudnjeg dana“ na atomski pogon koje mogu mjesecima vrebati eventualno preživjelog protivnika i nakon što je uništena većina svijeta:

Solcenpek, Peresvet, Zadira, Tor-M2, BUK-M3, BM-27 Uragan, BM-30 Smerč, 9A 52-4 Tornado, Tos 2 (Tosočka), Amur, Iskander, Kinžal, Pancir, S-500, Tajfun, Nudolj, Cirkon, Posejdon, Buk-M3, Avangard, Burevestnik, Topolj-M, RS 24-Jars, Bulava, Car-bomba, Satana 2, ICBM RS-28 Sarmat, Sirena-M

A sad ono glavno: čemu pridajem značaj? Prvo, kao što smo i mi rasli u atmosferi zebnje od atomskih pečurki, za koje nam niko nije ni pokušavao reći da su posljednje, tako su i današnja djeca osuđena, i bez aktivnog slušanja vijesti, na strašnu istinu da se negdje vodi rat iza kojeg stoje moćnici sa prstima na crvenim dugmadima. Djeci nisu potrebni prevodioci za čitanje brige i straha na licima svojih roditelja. Drugo, ako svi znaju da se iz tog rata može izroditi totalna apokalipsa, kako mogu biti za tu opciju, kako mogu biti pristrasni i podržati bilo koju stranu? Treće, gdje su svi ti silni pacifisti, zar se ne mogu organizovati u svim zemljama antirratni pokreti i bar pokušati zaustaviti svoje vođe, bar pokušati udruženi dići glas razuma, protiv onih koji su pod vlašću arhidemona što je nauim da po svaku cijenu kakvog života na Zemlji? Ako je Putin onakav kakvim ga vide i nazivaju, zar nemaju nikog u svojim redovima da im objasni kakvom moći raspolaže taj čovjek? Zar im treba da osjete potres kakav mogu izazvati Posejdon, Avangard, Burevestnik, Car-bomba, Satana 2, Sarmat, Sirena...? Plus sav nuklearni arsenal kojeg posjeduju NATO, Indija, Pakistan, Kina, Sj. Koreja, Izrael? Kako, ako su normalni, mogu biti pristrasni i podržati bilo koju stranu? Nisu li im sama imena nekih od tih raketa dovoljno strašna da nikad ne požele da se one ikad aktiviraju?

Smatram sebe običnim čovjekom, sa nešto širim dijapazonom interesovanja. Nisam spoljopolitički komentator niti neki poseban poznavalac vojne tehnologije, samo amaterski pratim tok napretka razvoja mašina za masovno ubijanje. Nije mi ni namjera miješati se u tu oblast, za nju su zaduženi vojni inženjeri, tehnolozi geostratezi. Ali ima nešto drugo, postoji jedna druga oblast za koju sam nadležan kao ekspert u toj sferi, poput mnogih kolega, koji smo zaduženi za bdijenje nad budućnošću svijeta i nad pitanjem koliko je ona moguća u uslovima kad svaki sat kojeg živimo može nam svima biti posljednji.

Nisam sasvim ni analfabet u pogledu ratne tehnike, s obzirom da sam jedno vrijeme proveo u ratnom vazduhoplovstvu, pa sam kao vječiti znatiželjnik znao u slobodnom vremenu odšetati do Remontnog zavoda „Orao“ u Rajlovcu, gdje sam imao nekoliko prijatelja među inženjerima koji su mi omogućavali da se upoznam s dijelovima avionskih motora, a usput sam imao prilike razgovarati i sa drugim stručnjacima za raketnu tehniku, avionsku elektroniku i radarske sisteme. Moje interesovanje nije prestalo napuštanjem Rajlovca, 7.

TETKIN AJVAR

Piše: Zinajda Hrvat

Septembar je i zimnica se već uveliko priprema. Pijace su pune šarenog povrća koje svojom bojom privlači poglede prolaznika što lagano klize među prepunim pijačnim štandovima.

Crvene paprike roge su naslagane u kartonskim kutijama po 15 kg., tako da čak i onog, ko nije razmišljao o pravljenju ajvara ove godine, potiču na kupnju ili bar na razmišljanje o toj mogućnosti.

Sjećam se ranog djetinjstva i moje vrijedne majke koja je u svojoj avliji u velikoj staroj bakrenoj šerpi miješala ajvar dugačkom drvenom kašikom. On bi vrio u stotinu malih vulkana i pucketao dok je lagana vatra podgrijava dno šerpe. Bili smo djeca, ali nam je miris i okus tog vrućeg, tek napravljenog, ajvara i dalje na nepamćenju.

Tradicija je bila da se ajvar pravi svake godine. Iako to polako izumire, i danas svaka domaćica, koja želi da joj porodica i prijatelji uživaju u tegli finog, domaćeg ajvara, obide pijacu da nađe idealne roge koje se lako gule i da započne s tim dugotrajnim poslom. Nije lako stajati i satima miješati paprike i patlidžane, prethodno pečene ili obarene, oguljene i na kraju isjeckane ili samljevene. Često su ruke ispržene od „lave ajvarske“ i oči pune dima, dok se ubacuje novo drvo u vatru i miješa ajvar da ne zagori. Ali ljepota tegli, ispunjenih

tom čarobnom, narandžastom masom i poredanih na stalaži u špajzu, pokazuje da domaćica ima „zlatne ruke“.

I ove godine je tetka Sultanija napravila svoj „čarobni“ ajvar. Čaroban, jer je u njega unijela svu svoju ljubav prema djeci i unucima, koji će negdje daleko od nje da ga degustiraju i kažu: „Uh, dobar!“ A dobar je jer njeno srce, iako kilometrima daleko od njih, za njih kuca i oni su joj u mislima i srcu svaki sekund ovog života. O njima priča, na njih misli i kad ustane i kad legne i kad pravi torte da obilježi njihove rođendane, mature, diplomiranja... A ovogodišnji ajvar je još bolji jer ga je pravila uz pomoć sestrića Irfana, koji se zatekao u svojoj rodnoj Banjaluci i koji je svojoj tetki pomogao u vrelom danu, da lakše napravi ajvar. I on se dobro nadimio dima i nakružio oko šerpe miješajući ajvar objema rukama, jer čim bi se digla jedna ruka s drvenog „vesla“ za miješanje, tetka bi zagrmila:

„Daj to ovamo, ne može se ajvar miješati jednom rukom!“

Pamtićemo ovo ljeto po druženju uz šerpu vrelog „pukajućeg“ ajvara, dok nam je dim tjerao suze na oči a ajvar vrio u šerpi. Pamtićemo i tople kifle iz pekare namazane tek vrelim mirisnim ajvarom!

»Banjalučka balada o potopnici Bisernazi«

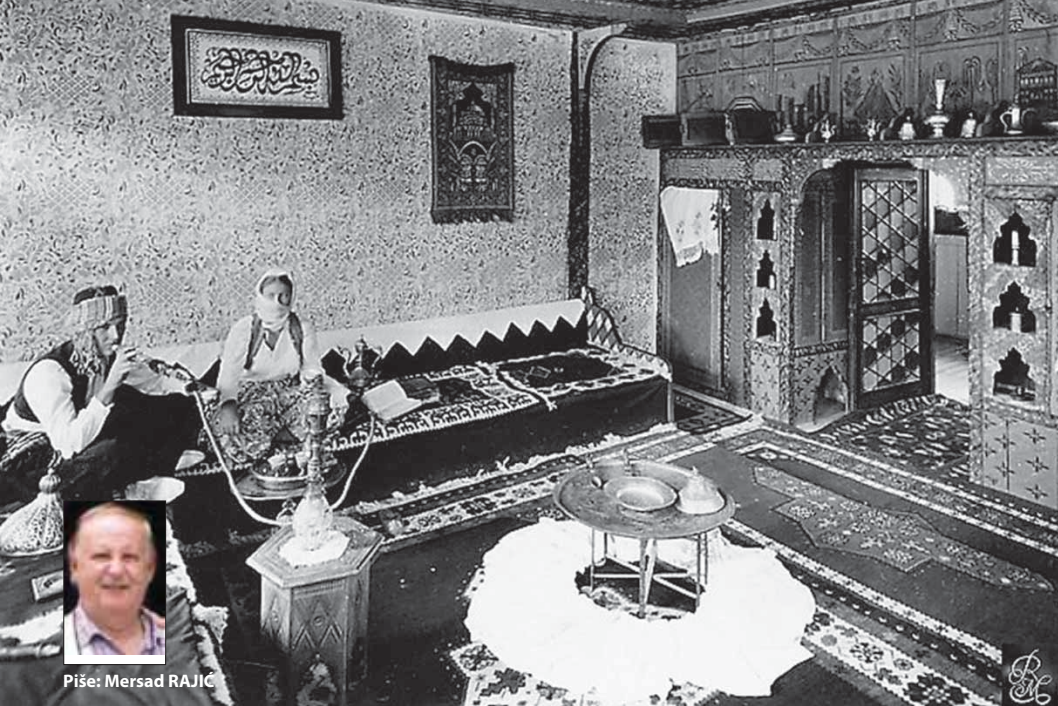
Prof. dr. Munib Maglajić

Odlomak iz teksta objavljenog u desetoj svesci Banjalučke zajednice kulture »Preporod«, 2005.

Balada o potopnici (utopljenici) Bisernazi, sa temom smrti rastavljenih ljubavnika, pripada krugu muslimanskih balada sa lokalnim obilježjima, od kojih su najpoznatije Balada o Morićima, Balada o na smrt osuđenom Ibrahim-begu i Balada o Hivzi-begu Đumišiću... Posebnu draž ovoj baladi daju lokalna obilježja: situirana u Banju Luku, ona i imenima protagonista i u lokalitetima koji se u njoj spominju i čine pozornicu baladičnog zbivanja sadrži nešto samo njoj svojstveno, nešto čega drugdje nema. Ovom lokalnom bojom postiže se u baladi o potopnici Bisernazi osobit ugođaj, po čemu se ona, već pri prvom čitanju, izdvaja u srazmjerno manji krug lokalnih balada, prema neuporedivo većem koji čine pjesme gdje je lokalno obilježje izbljedito ili ga nikad nije ni bilo.

Ova je balada u punom značenju banjalučka, jer je nastala u Banjoj Luci, u njoj je zabilježena i što je možda najvažnije – autentična je u svojoj lokalnoj obojenosti. Jer, lokaliteti koji su u pjesmi spomenuti, odnosno scena središnjeg zbivanja u baladi, podudarni su sa stvarnom topografijom ovog dijela Banje Luke, što samo po sebi ne čini vrijednost u ovoj baladi, ali je zato otkriva kao izrazito banjalučku i pomaže da se ustanovi proces njena nastanka i života lokal-

nih balada općenito. Mezar potopnice Naze stajao je uz samu obalu Vrbasa, kako navodi Ibrahim Džafić i kako se može vidjeti i na mehuratnim fotosima ovog kraja. To mjesto, na prelazu iz nekadašnje mahale Stupnice prema Sitarima i Gornjem Šcheru, nalazi se u visini vrbaskog lokaliteta zvanog prvi mlinovi, jer su tu – zbog neobično velikog pada vode -odvjakada stajali mlinovi na obje obale. U promjenama vlasnika moguće je da je brana ispred mlina na desnoj obali Vrbasa – gdje se nalazio Bisernazin mezar – nekada nosila naziv Hotića bent. Kako se mahala Stupnica pružala uz obalu Vrbasa, Karaprohić Ibro je zaista mogao sa munare mahalske džamije vidjeti svoju Bisernazu kako se baca u vrbaske bukove. Čak ni njegov skok sa munare, koji se događa u baladi, ne izgleda odveć nevjerovatan kada se znade kako su ponekad znale biti male mahalske džamije. Kako se zapravo odigrao događaj koji čini baladično jezgro u ovoj pjesmi, ostaje nam ipak tek da nagadam i izvjesno je da je u procesu poetizacije zbilje došlo do raznih preinaka u odnosu na ono što se stvarno zbilo, ali je sigurno da se u ovom banjalučkom kraju dogodilo nešto što je dalo povoda nastanku pjesme i predaje o nesretnim ljubavnicima. Ova tema živjela je u usmenoj tradiciji stanovnika ovog kraja i uobličavana je u predaji ili pjesmi, zavisno od sklonosti onih koji su je primali i dalje prenosili. Njenom dugu životu sigurno je pridonijela i činjenica da je grob Potopnice Bisernaze stajao pred očima stanovnika ovog kraja sve do najnovijih vremena i podsjećao ih na njen udes.

Piše: Mersad RAJIC

U srid Šehera, u srid Bajneluke...

Uvod

Balada o nesuđenoj ljubavi dvoje mladih i zloj ljubomori koja nesretno završava smrću njenih sudionika, lijepe Bisemaze, rođene sestre Omer-bega, komandanta Bužimске policije, i njenog nesuđenog dragana, mladog Karaprohić Ibrahimica, šeherskog mujezina, ostala je u sjeni banjalučke legende o ljepotici Safikadi i njenoj tragediji. Iako slična Safikaduninoj sudbini, i ova balada (i legenda iz koje izvire) zasluđuje da se nade na listovima banjalučke povijesti.

Iako i jedna i druga legenda završavaju tragično, okončanjem života dvoje zaljubljenih, ova druga, legenda o lijepoj Šehercanki Nazi, nije doživjela da dostigne "slavu" Safikade. Legenda o Nazi pripada uskom krugu muslimanskih balada s lokalnim obilježjima tog vakt a i pisanoj i često prepričavanoj formi čiste ikavice, tj. strogim ikavskim dijalektom. Malo toga se spominje i o drugim banjalučkim, kroz pjesmu ispjevanim baladama, ko što je balada o Hivzi-begu Džumišiću. Ove su balade pjevane po sijelima i mnogim porodičnim susretima, teferičima i sastancima, prenošene sa koljena na koljeno, kao duhovno i umjetničko blago.

Sentimentalnost naših predaka, odanost sevdahu, ljubavi i vjernosti, proteđu se kroz stihove ovih pjesama, a njihova dramska vrijednost leži u poštivanju osnovnih dijelova i etapa u razvoju balada. Čitajući legendu o "Potopnici Bisernazi", čitalac će se najprije upoznati s glavnim likovima, istinitim stanovnicima tadašnjeg Šehera, od kojih su jedni pozitivni, drugi negativni, treći neutralni, što će svjesno ili nesvjesno će doprinijeti dramskom razvoju događaja opisanih u legendi. Tek kasnije, poslije upoznavanja ličnosti u legendi, započinje zaplet u kojem će nevjesta Omer-bega, ljubomorna na Nazinu ljepotu, smutnjom i spletkom opanjkati

muževu sestru i time dovesti do neoprostivog sukoba brata i sestre, koji će na kraju tragično završiti. Najžalosnije u pjesmi je to, što je sevep nesporazuma bila baklava u boščaluku koju je napravila Omerbegovica. Boščaluk je obično neki poklon umotan u rubac, stolnjak ili maramu. Taj dar je poslan u dućan Karaprohić Ibri, a odnijela ga je i predala lijepa robinja Lejla. Znala je za zijan koji se sprema Bisernazi, ali nije ga smjela odati iz straha od Umihane.

Legenda je zabilježena i sačuvana od nekog darovitog pojedinca, može biti neke darovite i pametne žene koja je osjetila ljepotu i tragiku ovog događaja.

Okolnosti

Belčim (mođu) vam je poznato da muslimani gaje veliko poštovanje prema šehidima, a pogotovo njihovim mezarjima kojih ima na sve strane ove naše drage i jedine domovine Bosne. Mora se znati da Islam pridaje veliku pažnju onima koji su svjesno dali svoje živote u odbrani domovine. Međutim, vjerovatno niste znali da među šehide spadaju i lica koja su postala žrtve kojekakvih spletki i intriga i tako izgubile svoje živote jer je Islam kult poštovanosti uzdig'o na najviše visine. Danas ti običaji postaju sve rjeđi, a šehidski mezari prestaju biti mjesta gdje se odavala počast i dužno poštovanje onima koji izgubiše živote. Ovi mezari datiraju najviše iz prvih pojava Islama na našim krajevima a većina ih je nama nije poznata jer nema zapisa ko je sahranjen na mnogim od tih šehidskih mezara. A naša nebriga i aljkavost samo tome još više doprinosi.

Kod nas u Banjoj Luci je bilo nekoliko takvih mezara, ali poslije ovog nesretnog rata ost'o je jedino netaknut mezar lijepje Safikade. Ja lično nisam nikada vidio Bisernazin mezar, iako se jasno govori da je bio na desnoj obali Vrbsa idući Gornjem Šeheru, na

granicu mahala Stupnice i Sitara i da je bio okružen i ograđen prućem. Belćim je neko od vas i vidio taj mezar i zna za njega. Ali, ko što se vrlo rijetko spominje nesretna ljubav Bisernaze i Ibri, vjerovatno je i njihov mezar vremenom nest'o. To je bio prostor oko Prvih mlinova.

Prema naslijeđenoj tradiciji gradskih običaja mlade djevojke bi obilazile takve mezare, na njima palile svijeće da im se ispune želje za sretnom udajom, ili da im se sretno vrati njihov dragi iz ratovanja. Postojalo je vjerovanje da ako se želja ne ispuni, da takva veza ili brak nije bio suden i da ne bi ni uspio. Rijetki su danas takvi mezari osim Safikadinog u blizini Kastela i Ferhad-pašine džamije gdje se i dan-danas mogu vidjeti zapaljene svijeće. K'o što polaganom nestaju muslimani u Banjoj Luci, tako se postepeno gubi i njihova vijekovima stvarana tradicija. Ovo je zlo nastalo naglom pojavom nacionalizma i vječitim planovima stvaranja novih država podjelom Bosne. Kako se želi sve promijeniti i iskorijeniti što je nekad bilo, jedino je balada o Potopnici Bisernazi, po svemu sudeći, zabilježena vjerno, u ikavskom narječju muslimanske sredine bez redaktorskih zahvata, što je, vjerovatno, posljedica okolnosti da se o pjevma našla u članku Ibrahima Džafića "Grob Potopnice Naze u Banjoj-Luci", kao potvrda pričanja vezanih za Bisernazin šehidski mezar. Zabilježena je nesumnjivo rukom i osjećajima darovitog pojedinca, vjerovatno žene - usmenog pjesnika.

Pjesma kaže:

*"U srid Šehera, u srid Bajneluke
Bili dvori bega Omerbega.*

*U njega je sestra Bisernaza,
ja kakva je radosna joj majka!"*

Iz ovih stihova se jasno vidi da je ova balada ispevana u Šeher Banjoj Luci i da su akteri balade nekada živjeli u Gornjem Šeheru. Balada kao izraz narodne pjesme je bila zanimljiva, jer su dramski elementi u njoj veoma jaki. Jasna je poruka balade u kojoj su se našli naši ljubavnici Bisernaza i Ibro, ali samo u nesretnim okolnostima, zavišću i mržnjom koju je potajno gajila, u duši zla Omerbegovica, koja je "naivnom" namjerom pravljenja baklave ustvari svjesno razotkrila vlastite namjere da na neki način prekine ljubavnu vezu svoje zaove i njenog dragog Ibri. A sve zbog toga što je Bisernaza voljela drugog čovjeka a ne Umihaninog brata Aliju. Tragičan ishod stvorene klopke je bilo jedino moguće rješenje na što je ona ustvari i ciljala. U samoj baladi čitalac će sam shvatiti dramu razotkrivanja tajne, grijeha, kobilaktera, samo zlođelo snaha kroz koje je njena kletva (želja) ispunjena. Mladost i ljepota, duševnost i ljubav, najčešće su žrtve ovako kobnog spleta okolnosti, predodređene da stradaju odzlih namjera i nedokučivih sila oličenih u tajanstvenim predznacima i predskazanjima, u čovjeku ili u stihiji. Ali tragičan doživljaj, srce junaka balade, nepokolebljiva vjera koja, uz najveće žrtve, brani ljubav od razornog dejstva mržnje, a dobrotu i plemenitost od okrutnosti.

Zato bi svi trebalo da je pročitaju, ako niu do sada, i ovu našu baladu ispevanu i sačuvanu od zaborava, ako već nije sačuvan Bisernazin mezar na obali Vrbsa. Za ovu baladu se može slobodno

reći da je tipičan primjer stihovane tragedije dvoje zaljubljenih ispevane u stihovima i tako otrgnute od zaborava.

Naša je dužnost da je sačuvamo.

Ašikovanje

Ašikovanje se prije svega odnosi na udvaranje, ali često se ovaj pojam poistovjećuje i sa milovanjem i ostalim romantičnim stvarima koji se odvijaju između dvoje zaljubljenih.

Ranije, na našim prostorima, često se mog'o čuti termin ašikovanje, dok je danas ova riječ nešto rjeđe u upotrebi. Ipak, u ruralnim sredinama tokom svakodnevnog komunikacije možete se sresti spojom ašikovanja.

Etimološki posmatrano, sam termin ašikovanje potiče iz turskog jezika, od riječi "aşik" koja označava momka, udvarača, ljubavnika. Što može značiti da

ašikovanje predstavlja udvaranje, odnosno ovaj pojam se poistovjećuje sa željom momka da osvoji djevojku.

Najčešći oblik ovog načina udvaranja je bio dolazak momka uvečer pod djevojičin pendžer gdje bi provodili sate u egleni i muhabetu.

U to vrijeme sam grad Banja Luka je zapravo činilo nekoliko posve odijeljenih naselja koje u cjelinu veže duga i glavna prometna žila, drum, što vodi od Jajca prema Bosanskoj Građišci. To su naselja: Novoselja, Gornji Šeher, Donji Šeher ili varoš Banja Luke. Elem, osnovna značajka Banje Luke u urbanističkom smislu leži upravo u toj neobično dugoj razvučenosti naselja, koja dostiže oko 10,5 km, a danas i više. Novoselja, Gornji i Donji Šeher prošarani su brojnim baščama, vrtovima i zelenilom između niskih kuća i uskih sokaka, bitnim karakteristikama gotovo svih gradova na islamskom Orjentu. To je stariji dio Banje Luke, izgrađen u doba turske vladavine u ovim stranama. Predgrađe pak i jedan dio Varoši prema centru imaju više zbijen oblik i tip panonskih naselja.

Prema zapisima Evlije Čelebije varoš je imala dvije tvrđave pa je u sarajevskoj grunтовnici-defterhani zaveden naziv Banjalukatejn (arapska dvojica od Banja Luka) kojeg je osvojio Gazi Ferhad-paša kasniji sandžak beg i prvi beglerbeg bosanski. Tvrđava se satojala od starog (postojala od rimskog doba) dijela i novog kojeg je podig'o i dogradio sam Ferhad-paša.

U toj i takvoj varoši, koja je slušala, kazivala i upamtila mnoge istinite priče na sijelima, neke su kasnije prerastale u legende, Poput mitoloških predanja te su legende sadržavale element čudnog, a u njihovu se istinitost vjerovalo, i vjeruje. Često su lokalno vezane za neki dio čaršije, ali bitno je da je njihov unutrašnji iskaz u pjesmi različit od predaje.

Prvi susret

Nekada davno, u starom banjalučkom kraju i vaktu, u Gornjem Šeheru, iznad Banje Luke, živio je ugledan šeherski beg, Omer-beg Živedić, sa svojom familijom; majkom, sestrom Bisernazom, ženom Umihanom i njenim bratom Alijom. Tu je bila i posluga koja je vjerno obavljala kućne poslove pomažući Umihani i Bisernazi. U tom i takvom okruženju Bisernaza, begova sestra i miljenica, bila je poznata po svojoj ljepoti i brojnim udvaračima, ali je ona svoje snove darivala svom izabraniku Ibrahimu Karaprohiću usprkos svakodnevnih udvaranja i nudenja Umihaninog brata Alije. Ibro, u svom crvenom jeleku, sa kratkom i urednom bradom i crvenim fesom sa dugim kičankom koji mu je lijepo pristaj'o, bio je naočito i lijep momak i izgled'o je dobra prilika za svaku djevojku u čaršiji. A srela su se slučajno, jedne prilike, kad je Ibro s poslom navratio do Omerbega i kad je ona prinoslila kahvu i limunade gostu i bratu.

Nastavak u sljedećem broju

Samo Sana teče prema vama

Foto: Plaža "Kod Šabana"/ Fikret Tufek

Piše: Fikret TUFEK

Sanski Most je među najljepšim gradovima u Bosni i Hercegovini, sa svojih devet rijeka i prirodnim ljepotama privlači i brojnuristie koji se uvijek rado vraćaju.

Općina Sanski Most bila je prije agresije na BiH (1992-1995) jedna od najvećih među 109 općina u BiH, prostirala se na više od 1.000 km² i imala 65.000 žitelja, od čega je veliki broj živio u inozemstvu.

Danas je općina Sanski Most manja, jer je dio pripao novoj općini Oštra Luka u entitetu RS, prostire se na 781 km² i, po posljednjem popisu iz 2013. godine, ima 47.359 stanovnika.

Turističko ljeto 2022. godine još je u zamahu, dok početkom septembra pripremamo ovaj tekst, i bit će izuzetno uspješno, sa svojih skoro tridesetak hiljada "dijasporaca" koji svojim dolaskom ponovo ožive Sanski Most. Život se probudi.

Ljepota privlači

Sanski Most nadaleko je poznat po svom prirodnom i historijskom bogatstvu, te sve više postaje poznat u regiji. Sve više mladih

Na plaži "Kod Šabana" u Sanskom Mostu: Čuju se više strani jezici nego maternji

posjećuju vodopad Blihe, Hrustovačku i Dabarsku pećinu, Rimski most, Kamengradsku tvrđavu, Korčаницe i mnoge druge destinacije koje čine Sanski Most turistički raznovrsnim. I društvene mreže čine svoje, ljepota privlači.

U cijeloj BiH su bile velike vrućine, na snazi je bio i naranđasti meteoalarm., sa visokim temperaturama i indeksom UV zračenja, što može dovesti do zdravstvenih rizika među ugroženim osobama, posebno starijim i vrlo mladim, ali upravo su zato rijeke sa ugodnim vodama i hladovinama bile poziv da se pobjegne od vrućina, mada bi dobar dio obala trebalo učiniti još privlačnijima.

Bez gradske plaže

Prije rata u Sanskom Mostu je bilo više plaža u samom gradu: Delića brod, Kožara, Bijeli brodovi, plaža ispred hotela "Sanus", Aganovići, te čitav niz drugih mjesta. Nakon rata sve je drugačije, na Delića brodu nikao je restoran na vodi, ostale plaže su zapuštene, brojni sugrađani dođu na odmor i nemaju se gdje okupati što je problem grada na Sani koji ima velike turističke ambicije. U sus-

jednim komunama, Ključu ili Prijedoru, postoje uređene gradske plaže koje mogu poslužiti kao "muštra".

Mnogi se snalaze i sami pronalaze kupališta i mjesta za roštilj. Sana je ove godine s rekordno niskim vodostajem, voda je čista, tok spor, širok i plitak, zbog čega je voda jako topla, možda i najbolja za kupanje u cijeloj BiH. Sanjani imaju rijeku koja može zamijeniti more tokom tri ljetna mjeseca. Sve to čini Sanski Most atraktivnim, pa je šteta da nema gradske plaže s parkingom, koja bi bila i izvor zarade.

Plaža "Kod Šabana"

Najveći broj kupaca je na privatnoj plaži "Kod Šabana", nekoliko kilometara od Sanskog Mosta prema Ključu, kod sela Čaplje, do koje se mora doći vozeći naokolo kroz Čaplje prašnjavim i lošim makadamskim putem, tako da je auto nakon jednog dolaska kao iz "mlina" – prašnjav, da se mora prati. Parking je 2 km, ali postoji i više privatnih livada na kojima mnogi parkiraju bez naplate. Na stotine je auta na toj destinaciji, preko hiljadu kupaca, kao recimo 6. avgusta: 38 stepeni zrak, voda više od 25 stepeni, sve idealno, brojni Sanjani uživaju u hladu, roštiljaju, igraju društvene igre, kupaju se...

Švedski, norveški, njemački...

Najviše je "dijasporaca" iz svih zapadnoevropskih zemalja, mnogo mladih i djece, ali i odraslih. Idila je nestvarna: Sana prelijepa, priča na različitim jezicima, miješaju se jezici, oprema na plaži moderna, najsavremenije ležaljke i stolice, suncobrani, dušeci, mreže za ljuljanje, igračke za zabavu i vodu, pištolji i puške za prskanje vodom, gumeni čamci, bijesna auta i motori, prepuno parkiralište, žamor, pjesma, život na odmoru. Nakon kupanja sve je čisto, pazi se na okoliš, mada Sanom ponekad "plivaju" suvišni predmeti, nema discipline kao u inozemstvu, ali opet puno bolje nego što je bilo ranije.

Nema ni zagađivanja Sane jer je nestalo "prljave" industrije, pa je Sana puna ribe i čista kao nikada.

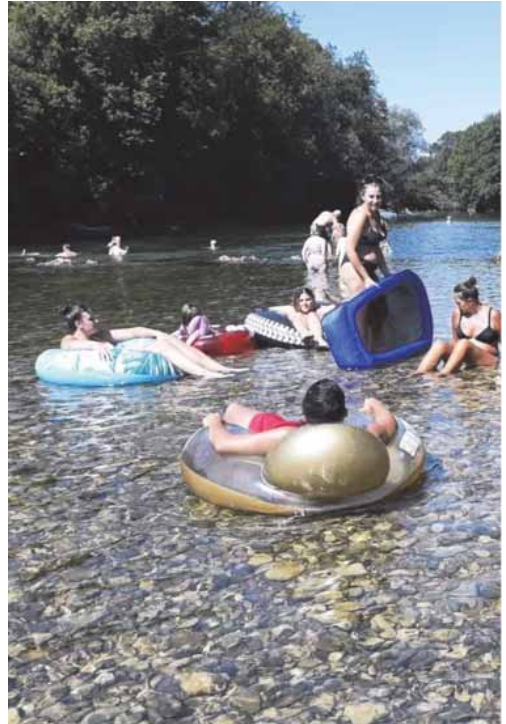
Raj za kupaca

Kod profesora likovnog vaspitanja Senada Kumalića Šabana, sve je „pod konac“: divno dvorište, roštilj, sva pića, kafa 1,50 KM, za ugodaj koji je zaista prelijep. Sanjani znaju Kumalića po slikama s obzirom na to da ima svoju galeriju, često izlaze kolektivno, na najatraktivnijim izložbama u Evropi. Inače je jednostavan i oseban, i sve se lijepo osjećaju u njegovom društvu, a raja i učenici gimnazije i srednjih škola.

"Kod Šabana" je uvijek predivna atmosfera, to je mjesto susretanja ljudi iz dijaspore. Sanjani tu dođu da vide raju, sve se događa na relativno malom prostoru, i sve je u znaku ljeta, odmora i razonode. Toliko naroda je teško naći na jednom mjestu, izuzev kod Šabana.

Rijeka Sana je raj za kupaca, okolina je zanosna, zelenilo na sve strane, brda i planine oko, brojna izletišta koja mame – sve čini Sanski Most zanosnim i pravom turističkom atrakcijom.

Nažalost, mladi sve više za odmor obilaze atraktivne evropske turističke destinacije, dolaze srednje i starije generacije, BiH nije atraktivna zbog teške ekonomske i političke situacije, ali nuđenjem novih sadržaja mogu se privući i mladi, koji onda mogu to prezentirati vršnjacima u cijeloj Evropi.

Rafting na Sani

Rafting je moderna aktivnost za aktivni odmor, kupanje i druženje; uz predivnu prirodu, smaragdu Sanu i veliki broj ostrvca, sedri, slapova, uvala i brzaka, ugodaj je idiličan i nezaboravan.

Rafting privlači mlade i djecu i idealan je za uživanje, rashlađivanje i aktivni odmor u vrelim ljetnim danima, po čemu Sana može da bude poželjno mjesto, da se o njoj priča, da privuče inozemne goste.

Idealno i lijepo vrijeme, nizak vodostaj i divna priroda pogodovali su prvim rafterima u BiH, da uživaju u ljepotama i zanosnim čarima rijeke Sane i ljepotama prirode kroz koju ova ljepotica protiče. Članovi kluba "Condor" svake godine pokazuju sve ljepote rijeke Sane i općine Sanski Most.

Zdrava voda

Sana je bistra i pitoma planinska rijeka, ona je izvor zdravlja, po tome nosi i ime. Legenda kaže da su rimskim legionarima prilikom prelaska preko rijeke Sane zacjeljivale rane i povrede, te da je po latinskoj riječi sanus, koja znači zdravlje, i dobila ime.

Sana je biser i možda najpitomija, jedinstvena rijeka, prepoznatljiva po svojoj ljepoti, toplini i čistoći.

Izreka: "Sve rijeke teku prema moru, samo Sana teče prema vama" – izgleda nije slučajna!

Knjiga žalosti za Kraljicu

Piše: Lejla SOLAKOVIĆ

Delegaciju BiH na sahrani **britanske kraljice Elizabete II**, u ponedjeljak 19. septembra, predvodila je ministrica vanjskih poslova BiH Biseru Turković, koja je po dolasku u Veliku Britaniju posjetila i **Bosansku kuću u Birminghamu**, u kojoj se također osjećala velika zajednička žalost, ali i odavanje duboke počasti svemu onome što je ova velika ličnost Velike Britanije i svijeta značila, i znači, i u našim životima. Bila je to prilika i da BH UK Network ministrici vanjskih poslova Bosne i Hercegovine Biseru Turković i N.J. E. Vanji Filipoviću predstavi svoje aktivnosti, kao zajednice BH udruženja u Velikoj Britaniji.

Na početku susreta minutom šutnje odata je počast N.J. V. Kraljici Elizabeti II, koja je preminula 8. septembra. Tim povodom u Bosanskoj kući je otvorena knjiga žalosti.

S obzirom da je **BH UK Network** nedavno proslavio 25 godina uspješnog rada, posjeta je iskorištena da se ministrici Turković uručí priznanje za dogodišnju saradnju i pomoć Ministarstva vanjskih poslova BiH.

Podsjećamo, da je osnivačkoj skupštini BH UK Networka (18. maj 1996.) prisustvovao tadašnji ambasador BH u UK, rahmetli akademik Muhamed Filipović, a da su naše prostorije posjetili i Mugiđim Pašić, Osman Topčagić, Elvira Begović, Tanja Milašinović, Jadranka Negodić, Vesela Planinić, Mustafa Mujezinović i Valentina Maričić.

Minuta šutnje i beskrajno poštovanje preminuloj britanskoj kraljici Elizabeti II u Bosanskoj kući u Birminghamu, u kojoj smo razgovarali i sa ministricom vanjskih poslova BiH Biserom Turković, koja je predvodila delegaciju BiH na sahrani ove velike ličnosti Velike Britanije i svijeta.

Ministrica Turković je uputila čestitke za sve što činimo i prijatno se iznenadila rezultatima BH UK Network-a i Bosanskom kućom. Organizovano je i druženje s građanima porijeklom iz Bosne i Hercegovine.

Ministrica u društvu mladih.

Prisutni su sa pažnjom slušali izlaganje ministrice.

Ministrica vanjskih poslova BiH Bisera Turković potpisuje se u knjigu žalosti.

Pohvale domaćinima.

U prostorijama Bosanske kuće u Birminghamu.

"Mostovi" između Geteborga i Banjaluke

Razgovor vodio: Fikret Tufek

Foto: Goran Mulahusić

Banjalučanin Muhamed Ibrahimbegović – Palada (82), poznati sportski radnik i košarkaški sudija, sada nastanjen u Geteborgu, govori nam veoma zanimljivu sportsku i životnu priču.

Bavio se sportom od ranih mladalačkih dana, kada je, nakon završene tehničke škole, kao student tehnologije u Zagrebu i dobio nadimak "Palada", koje mu je dao poznati banjalučki novinar Aco Ravlić, vidjevši ga na banjalučkom korzu u teniskoj odjeći, što je asociiralo na teniseru Jospia Paladu. Sa trenerima košarke Milanom Tošićem i Acom Jurićem činio je legendarnu sportsku banjalučku trojku.

Muhamed Ibrahimbegović se aktivno bavio šahom, atletikom - trčanjem, odbojkom i košarkom, da bi vrhunac dostigao kao poznati savezni košarkaški i internacionalni sudija u prethodnoj Jugoslaviji, a sportsku karijeru je završio kao košarkaški sudija i kontrolor.

Ispraćen je spektakularno 1978. godine kao košarkaški sudija pred više od 7.000 gledatelja u Sportskoj dvorani "Borik" u Banjaluci.

Boravio je na značajnim olimpijadama, europskim i svjetskim košarkaškim prvenstvima. Došao je u Švedsku zbog rata tek u junu 1995, završio SFI - početni švedski, sa 78. godina!

Svih 20 godina je aktivan u različitim udruženjima, posebno u Savezu Banjalučana u Geteborgu i Švedskoj.

Zahvalnica za rad

Na redovnoj godišnjoj skupštini Saveza Banjalučana u Landskroni 17. marta 2012. godine, Ibrahimbegović je dobio zahvalnicu za 20 godina rada, kada je i napravljen ovaj razgovor.

- Dijete si Banjaluke?

- Rođen sam u Nurije Pozderca, desna obala Vrbasa, gdje polovinu prilično dugačke ulice, od Zelenog mosta do škole "Kasim Hadžić" čine samo porodice Ibrahimbegovića, koje su tu više stotina godina. Ja sam lično 60 godina živio u centru, bivšoj Maršala Tita, preko puta pošte.

Radni vijek u "Čajevcu"

- Proveo si radni vijek u "Čajevcu"

- U "Rudi Čajevcu", Elektromehanika, sam kao samostalni konstruktor i glavni operativni tehnolog proveo skoro 40 godina, uz to predavao sam i stručno-tehničke predmete u Industrijskoj školi, napravio projekt kabina za zvučnu kontrolu kvaliteta autosirena, bio predsjednik zbora radnika i sekretar sindikata SOUR-a.

- Tvoje sportske aktivnosti?

- U početku radne aktivnosti 1954. uspješno sam igrao šah i bio prvak "Čajevca". Trenirao sam trčanje, tada nije ni postojao atletski klub, učestvovao u noćnim atletskim trkama Banjaluke osvojivši 3. mjesto, te na 1.500 metara u poluvremenu utakmica. Bio sam kapiten odbojkaške, potom i košarkaške ekipe (sve u "Čajevcu"), sa kojom smo osvojili 3. mjesto na Kup turniru u Sarajevu, gdje sam bio i na instruktorskom i sudijskom seminaru u košarci, opredjelivši se za sudenje, postao savezni košarkaški sudija i radio na popularizaciji košarke. Sudio sam "Borcu" i u Banjaluci i Sarajevu, imali su povjerenje u mene. Sudenju, republičkog i saveznog ranga, posvetio sam 25 godina, uključujući i mnoge međunarodne turnire. Sjećam se međunarodnog turnira u Bijeljini gdje je na plakatama pisalo: "Turnir sudi poznati košarkaški sudija Muhamed Ibrahimbegović - Palada", što je jedinstven slučaj.

Mnogobrojna priznanja

- Dobio si brojna priznanja?

- Da, za razvoj košarke u Banjaluci, regiji, BiH i Jugoslaviji dobio sam brojne nagrade, pehare, kristalne vaze, knjige, zahvalnice, medalje, među kojima je i zlatna medalja Košarkaškog saveza Jugoslavije. Išao sam na nagradna putovanja na europska i svjetska košarkaška prvenstva, npr. u Ljubljani, na Zimske olimpijske igre "Sarajevo 1984", na Olimpijadi u Moskvi kada smo slavili zlato u avionu sa Stankovićem, Žeravicom, Delibašićem, Dalipagićem i drugim zlatnim olimpijcima. Posebno mi je drago što mi je Organizacioni odbor Ženskog evropskog košarkaškog prvenstva u Banjaluci 1978. godine, pred početak prvenstva, organizirao za moj oproštaj od suđenja turnir velike četvorke: "CSK" Moskva, "Bosna" Sarajevo, "Partizan" i "Crvena zvezda" Beograd u dvorani Borik pred više od 7.000 gledatelja, kada sam bacio loptu između Tkačenka i Dalipagića. Nakon toga sam dobio višeminutni aplauz i bio u centru pažnje svih medija i publike.

Među zadnjima napustio Banjaluku

- Došao je rat?

- Razbolio sam se 1993. godine, trebao operirati kičmu u Banjaluci, ali me neurohirurg odbio. Onda su ugledni banjalučki Srbi organizirali da me operišu u Beogradu. Vjerovao sam u mir pa sam se i poslije operacije vratio u Banjaluku. Bio sam maltretiran, pa sam morao napustiti Banjaluku u junu 1995, te došao na spajanje sa sinom koji je tada bio u Geteborgu.

Aktivan 20 godina u Švedskoj

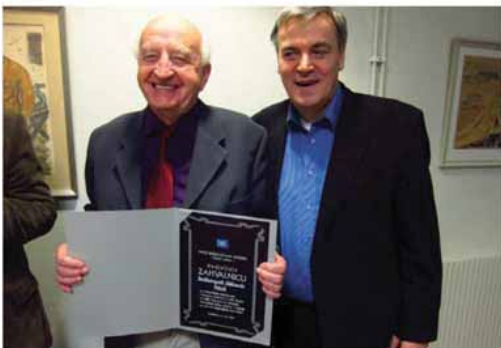
- Nisi mirovao ni u Švedskoj u poznim godinama?

- Naprotiv, završio sam SFI u 78. godini. Uključio sam se u rad Udruženja Banjalučana Geteborg, gdje sam bio sekretar i predsjednik, sada počasnii, te član glavnog odbora na nivou Švedske, evo sve do marta 2012, kada su mi dodijelili zahvalnicu i kada sam dobrovoljno prestao biti u rukovodstvu, ali ne i aktivan. Organizirao sam više susreta Banjalučana u Geteborgu, okupljalo se i preko 2.000 Banjalučana, na jedan od susreta doveli smo Gørana Johanssona, gradonačelnika i poznatog švedskog političara. Svake godine sam aktivan u Banjaluci u "Vezenom mostu", susreti dijaspore, gdje rukovodim sportskim takmičenjima više stotina djece i mladih različitih nacionalnosti.

"Razapet" između Geteborga i Banjaluke

- Porodica?

- Cjelokupno moju uspješnu karijeru podržavala je supruga Sa-fija (70), medicinska sestra, sa kojom imam kćerku Amelu (44), njeno mi je rođenje bio i najdraži trenutak u životu. Ona je sada profesor danskog u Vėjleu, Danska. Sin Amer (41), je tehničar u Oslu, Norveška. Unuka Hanna u Danskoj (16) ide u gimnaziju i naša je velika radost. Život je prošao kao tren. Za mene sretno jer sam se uživljavao u sve što radim, posebno s djecom i mladima, i u tome, kažu, postizao uspehe. Mladi su mi izvor inspiracije čitavo vrijeme. Tako sam vaspitan i odrastao da nikad nisam gledao ko je koje nacionalnosti, ne mogu prihvatiti sve ono što nam se, po mome sudu, potpuno nepotrebno, desilo u strašnoj agresiji na BiH i moju Banjaluku, koja je nažalost etnički "očišćena". Pokušavam i pored toga graditi mostove između Švedske i BiH, jer još uvijek sam "razapet" između Geteborga i moje neprežaljene Banjaluke...

ŠEHER, BANJA LUKA, 2012. (S. ENKO, 1.000, 1.000)

IN MEMORIAM

Enver Enko Kadenić

1942 - 2022

Rodjen u Banja Luci Januara, 3, 1942. godine
Umro u Manchesteru USA Septembra
21. 2022. godine

Mašinski inženjer po zanimanju, poznati banjalučki slikar i pisac i najbolji Didi na cijelom svijetu, kako su ga zvali njegovih petero unučadi. Pored slikarstva bavio se poezijom i prozom i objavio je knjigu "Eho egzila". Iza njega ostali su supruga Jadranka, kćerke: Sanda i Alisa, zet: Edin Jamak i unučad, didini biseri Nina, Adi. Edna, Emily i Thomas kako ih je on opisao u knjizi "Eho Egzila".

Razgovor bez povoda, ali opet - po banjalučki

ENVER ENKO KADENIĆ - banjalučki slikar, pisac i pjesnik u egzilu:

***RASPLAMSAVAJMO PLAMEN, NEDAJMO DA SE GASI,
PRIČA O NAMA, VRBASU I LIJEPOJ ALMASI!***

Razgovor vodio: Bedrudin GUŠIĆ

Evo još jednog mog sugrađanina, u kratkom vremenskom intervalu. Za razliku od razgovora sa Zlatkom Lukićem, koji je bio s povodom, ovaj je bez povoda, ali sa itekako mnoštvom razloga i motiva. Puno toga imamo zajedničkog da se ne bi ispričali od jutra do sutra, ali za ovu priliku neka bude ovih nekoliko pitanja, te njegovih odgovora koji su, zapravo, originalan govor njegove umjetničke duše. Ja sam ga pitao "prozno", a on je, uglavnom spjevao svoje odgovore. Ne samo stihova radi, nego i snažnih poruka u njima, a naročito između njihovih redova.

Dragi prijatelju, sugrađanine, kolega po peru, kolega po egzilu i komšijo! U ovih nekoliko riječi stale su naše obje lične karte.

Jesam li sta propustio kada govorimo o njima (ličnim kartama obojice)?

KADENIĆ: "Uglavnom su slične, sve sudbine i naše karte lične, nas koji tumarajuć' gustom šumom, basamo za našim drumom"...

"Nema šanse da banjalučka duša, da bilo čija duša, ako je svjesna šta je bilo u Bosni, ostane spokojna", rekao mi je u nedavnom intervjuu naš sugrađanin i kolega po peru Zlatko Lukić. Kako stoje stvari sa tvojom dušom?

KADENIĆ: "U mojoj duši haraju i ne smiruju se oluje, isprovocirani grmljavinama i magmama mučnim, što iz bezdani njene sukljaju grotlima žučnim"...

Da li je još uvijek prisutan eho egzila u tebi i hoće li i kada prestati?

KADENIĆ: "Nikad' neće prestati taj "Eho", i sad' odzvanja evo,

hara ambisima smrknutih zora,
niknutih iz noćnih mora,
kroz čija ugašena jutra,
odjezdiše nekud' naša izgubljena sutra"...

"Nezatvoreni krug", naslov je tvoje knjige. Šta je njena tematika i hoće li krug ostati nezatvoren, barem za našega vakt?

KADENIĆ: Knjiga je posvećena našim slijedećim generacijama...Neka znaju ko su, odakle su, zasto nisu tamo gdje nas više nema, da znaju gdje su im korijeni. Opisuje jednu malu, poštenu, boscansku porodicu, koja je prošla kroz ratni uragan vodeći svoj mali rat, na sebi svojstven način - rat za opstanak, rat za goli život. Priča ne dotiče ni političke, ni vjerske, ni rasne, niti bilo koje razloge stradanja osim onih ljudskih u smislu ljudskog ili neljudskog u ljudima ili neljudima...Krug se nije zatvorio. Nakon što junaci ove priče provozaše životni slalom kroz kapije sudbine i dalje ne znajući šta li im se iza brda valja...Ko zna kad, ko zna gdje i kome će se iznad glave zatvoriti taj vrtlog, koji evo nas sviju još uvijek raznosi u svom nepredvidljivoj kovitlacu???

Može li se i gdje knjiga nabaviti?

KADENIĆ: Obe moje knjige - roman "Nezatvoreni krug" i zbirka poema "Eho Egzila" su printane u vrlo malom i ograničenom broju - praktično u kućnoj radinosti, tek toliko da bi se zadovoljile službene forme njihove prezentacije i copyright-a. Šta da radim sa možda cirka, najmanje hiljadu knjiga, jer nitko neće da printa manje tiraže , u svom malom apartmanu - ateljeu, koji je do zadnjeg milimetra ispunjen slikama, platnima, štafelajima, skicama i svim ostalim potrepštinama koje prate ovo čime se ja bavim? Nažalost, knjige se još ne mogu nabaviti, bar za sada, a ono što je otprintano razgrabili su prijatelji i rodbina. Pokušavam ih prevesti i na engleski jezik.

U pripremi ovog razgovora rekao si mi da spremaš novi ciklus slika sa naslovom "Na kantar razuma". Šta je inspiracija tome ciklusu?

KADENIĆ: Nakon objektivnog zatišja, poslije nekoliko izložbi ovdje u Manchesteru, Exhitoru, Bostonu,vratio sam se ciklusu " Na kantar razuma ". Noseća ideja i inspiracija ovog Ciklusa je, da je na tom mom kantar " šljem prevagnuo mozak". Osim toga, kao eliksir za dušu, paralelno radim na Ciklusu " Soccer " ili po našem rečeno, "Nogomet ". Kad' će biti , šta će biti ??? Za sve treba dosta vremena, pa i para, čega je ovdje uvijek malo.

Ako sam dobro informiran, jedan si od onih naših sugradjana koji ne posjećuje naš grad. Jeste, to je sada neki potpuno drugi i drugačiji grad, ali još uvijek su u njemu mezari i grobovi naših najmilijih, zeleni Vrbas još uvijek jednako žubori i ne mogu, barem njemu, ništa. Naravno, ne spočitavam nikome ništa, ali nije li to, na neki način, pomalo bježanje od stvarnosti?

KADENIĆ: "Grad, gradom ne čine ulice i zgrade,
nego ljudi i duše,
raznosi se opet Eho,
ovom olujom što puše."

Citirat ću jedan pasos iz moje poeme " Studenac ":

" Jednom po ponoći ,
tražeci duši pomoći,
odlučih da kradom,
prošetam svojim gradom,

stišavajuć' koraka bat,
kroz policijski sat...
Upadoh u neku čudnu noć,
k'o iz najernje bajke,
zvijeri nose puške,
ljudi su ispred hajke.
Zvijeri urliču, laju, reže,
ljudi se okreću, zbunjeni bježe...
Sve su bliže i bliže,
iz pušaka plamen lize,
štekću rafala smrtonosni hici,
samrtnički guši hropac,
jezivi se prolamaju krici "...

Zar je ovo bježanje od stvarnosti ?

Šta je s' onima obeščaćenim, opljačkanim, izubijanim, omalovaženim, što se vraćaju, ovima " gore "da im upotpunjavaju zadovoljštinu, da ih još koji put šutnu otpozada ???

Ferhadija se polahko a sigurno uspravlja. Ako nas ne bude tamo, te naših potomaka, hoće li taj naš najprepoznatljiviji orijentir u vremenu i prostoru - nekada simbol Grada, postati nijemi spomenik našeg nekadašnjeg višestoljetnog bivstovanja na obalama Vrbasa? Kome će ona, zapravo, trebati?

KADENIĆ: Ah, Ferhadija, Ferhadija ! Donji Šeher, Sahat Kula , Vrbas, Kastel pa Studenac, Kastelov čošak, kolijevka djetinjstva i života. Sve sam to slikao , stihove pisao,u dušu utisnuo svu Banja Luku i sve ono oko... To ishlapati ne može.

"Nisam mog'o ići na tu stranu,
nisam mog'o suze oku skriti,
morao sam s' tugom okrenuti glavu,
il' plakati, plakati ili se napiti."

Ne znam u stvari koga sam citirao (Zvonka Bogdana, op. B.G.), ali je upravo tako bilo. Nikad' nisam otišao da vidim to toliko užasno stratište, a meni toliko sveto.

U nastavku moram da citiram nekoliko izvadaka iz moje Poeme " Ferhadija " (kako je nastala):

" Čudna svjetlost neka,
omamljujuće, džennetski meka,
rujnom zorom što sviće,
iz majke zemlje niče...
Bljesnu svjetlost, obasja sviju,
ugledaše Ferhadiju,
ljepoticu vitka stasa,
što se izvi kraj Vrbasa."

(kako je nestala):
" Raspuće se zemlja - jeknu,
jednom, pa još jednom, do zvijezda odjeknu,
taj sablasni eho što grmi u mojoj duši,
kao i sada evo.
Vidjeh iskrnu što bljesnu,
u tonama dinamita nesta,
Ferhadija sijati presta,
kroz mrak cinizma,
vandalističko- razularenog nacizma.
Nadvila se tuga nijema kao duga,
od Novoselije , pa dole Šeherom,
s obe strane niz Vrbas..."

Dostojanstveno se Banja Luka
guši bolom svojih muka ...
Kroz reflekske rata,
najvećeg ovog Kazamata,
doći će bijele ptice,
iz poštene maternice,
akšamima novog vaktu fina,
odjeknuće s Ferhadije glas Mujezina !"

Nas poznati sugrađanin - biskup Franjo Komarica, nam je na kraju jednog intervjua kojeg sam radio s njim, poručio: "Nemojte dozvoliti da vam zavičaj postane tuđina, a tuđina zavičajem". Vjerovatno se uvaženi biskup poslužio metaforom budući da svaki čovjek može imati samo jednu majku i samo jednu domovinu, jer sve ostale su mačehe. Kako bi ti odgovorio na biskupovu poruku, vapaj...?

KADENIĆ: Sve zavisi od toga šta je ko doživio i kako je to preživio. Svi oni čija su svetišta ostala netaknuta, svi oni koji su ostali u svojim stanovima, kućama i na svojim položajima - ostali u Banja Luci...Svi oni koji se nisu morali kriti po podrumima banjalučkih periferija, koji nisu doživjeli "azil" Jordanskog bataljona (za one koji ne znaju, riječ je o vojnim formacijama UN koje su bile stacionirane u tampon zoni između tada okupiranog dijela Hrvatske - "Republike Srpske Krajina" i slobodnog dijela Hrvatske - od Nove Gradiške do Novske, op. B.G.) pod tenkovskim ceradama i gašinačka poniženja...Svi oni koji nisu razbacani po krajevima Svijeta razrogačeni skakali iz Reflugee kreveta pitajući se:

" Zašto su more snovi moji,
zašto baš u meni taj otrov stoji ???"

Zureći do bezdaha na poslove najnižeg ranga, najmizernije plaćeni, izloženi prezirima i poniženjima nezamislivih granica. Da ! Svi oni neće za nas ni da čuju, hrabro samo poručuju:

"Ostajte tamo- vi ste naša dika !
Nema veze što vas stoji rika,
ništa ne brigajte, čemer rigajte !
Ne bacajte "sovu", samo pošaljite lovu,
pognute glave šljakajte bez pretenzija,
riknite u blatu bez penzija.
Nastavite u starom izbjegličkom,
ofucanom čamcu,
sanjajući kartu u suprotnom pravcu.
A nama i meni sličnima,
sve što nam bi sveto,
davno je već oteto.
Kako da shvatimo,
da nema gdje da se vratimo...
A svi oni tamo što su,
bar za mene zna se ko su..."

Rekao si mi da pomalo pišeš. Je li na pomolu neka nova knjiga ili...?

KADENIĆ: Da, pomalo, ponekad 'nabacim poneki stih, tek toliko da uhvatim žicu za nešto što sam počeo poodavno, pokušavajući da odgovorim na pitanja otkad zemlja traje :

" Jel' starija koka ili možda jaje?
Ali ne bih ja o tome dugo,
jer postoji teško i pitanje drugo,
na koje do sad' odgovorio nije niko,

dal' je Banja Luka il' je Kastel prvi,
kraj Vrbasa niko'???"
Za sada o tome toliko.

Zastupljen si u Publikaciji "Ko je ko u bh. dijasporu - pisci", u izdanju Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice. Da li je i tebe prijatno iznenadilo da nas se barem neko u Domovini sjetio?

KADENIĆ: Ipak se pokrenulo. Aferim !!!

Ovo što ti radiš, što ja radim i još mnogi, neki zovu "uzaludan posao" koji "nema nikakvog smisla" jer sve je "izgubljeno". Barem meni tako govore. Da li je uistinu ova naša borba, a to jeste borba i to za uzvišene ciljeve, besmislena?

KADENIĆ: I ovdje ću citirati samoga sebe iz moje poeme "Kamen sa duše":

" Trljam oči, kontam k'o ukopan,
gdje nestade dan?
Okrećem glavu na sve strane,
nikad' da svane.
Noći i nakaze svijetom gaze,
jezike plaze.
Skeptičan i bez daha,
doletih u susret individuama nekim,
što me sjeku pogledima prijekim.
Podmuklo reže, pogledi im bježe dole,
pucali su na nas gole.
Sva moja maštanja da zagrlimo praštanja,
su prst u oko,
klikcem žestoko dok kamikaza letom,
tumaram planetom,
olujama poniženja obraze kvasim,
nigdje da se skrasim.
Ne mogu da sletim, a da se ne svetim,
nisam ni ja nik'o iz saksije,
dio sam ove Galaksije.
Smoždiću one što Svijet ruše,
ovim kamenom sa moje duše."

Prema tome, borba je sveta i za najuzvišnije ciljeve !

Mi - muhadžiri koji samo tijelom obitavamo na nekim drugim - izvanzavičajnim prostorima, znamo reći: "Ovdje nismo - tamo (u zavicaјima) nas nema". Gdje nas, ustvari, uopće - ima (ako nas ima)?

KADENIĆ: " Nikad ne zaboravimo,
nad nama učinjen lopovluk,
prijateljima za dušu,
đušmanima uz ćorluk.
Raspamsavajmo plamen,
nedajmo da se gasi,
priča o nama, Vrbasu i lijepoj Almasi !
Evo nam se smješti, cijeloj Bosni maše,
slobodno i drukčije ovo Sunce naše,
maše nam po cijelom svijetu,
na svakom poslu i fakultetu,
svuda srećem našu sortu,
i u sportu i na frontu,
i po danu i po mraku,

in vodi i u zraku.
Snažnije i hrabrije Suncu kliču,
oštre Boce naše, što svuda niču !"

Na samom kraju, hoće li uručiti neku hediju našim sugradjanima i čitateljima, ili poručiti?

KADENIĆ: Heeej Banjalučani !!!

" Protjerani, na sve strane rastjerani,
opljačkani, omalovaženi,
silovani, klani, živi zatrpavani,
ne klečimo, ne molimo,
ne puzimo, ne plaćimo.
Uskovitlajmo naša stoička ispaštanja,
visoko iznad pognutog praštanja,
nek' jezovit prasak grmljavine spasa,
odjekne Kanjonima Vrbasa."

Želim da Te zdravlje i stvaralačka energija još dugo služe, da samom sebi i svima nama podariš još mnogo govora svoga srca i duše, bilo na platnu bilo u stihovima i tekstovima, te hvala za ovaj razgovor.

KADENIĆ: Kao što vidis, ja sam uvijek u " gardu " i prije nego što gong udari ja sam spreman. Nabijen sam inspiracijama. Skripaću perom i mahat ću kistovima do posljednjeg daha. Da bih sve uradio što planiram trebalo bi mi makar tri života , ali šta se može, ne može se iz ove kože. Iako sam nastojao da budem sto koncizniji u našem razgovoru molio bih i Tebe i čitaoc da ne zamjerite ako sam negdje bio preopširan.Hvala Ti na prijatnom razgovoru uz najljepše želje Tebi i svoj našoj raji. A sada je vrijeme da se i kahva popije.

IN MEMORIAM

Ozren Tinjić 1957 – 2022

Rođen je u Tuzli. Od 1960 - 1994 živio je u Banjaluci. Od 1994 – 2022 živio je u Noršepingu. Po zanimanju je bio pravnik, a dugo godina se bavio novinarstvom. Tekstove je objavljivao u „Glasu“, „Oslobođenju“, „Večernjim novinama“, „Asu“, „Uni“, „Svijetu“, „Bosanskoj pošti“, „Slobodnoj Dalmaciji“, „BH Exklusivu“ i „Šeher Banjaluci“. Sa suprugom, Malihom Dolić je vodio, dugo godina, popularnu radio emisiju „Bosanski 25 sat“. Napisao je i jednu knjigu pod nazivom „Bosanski 25. sat“.

U Norrköpingu je osnovano bosanskohercegovačko-švedsko Udruženje 21“. Zašto 21, otkud i šta znači objašnjava Ozren Tinjić, član Inicijativnog odbora: Udruženje koje smo osnovali, kaže Tinjić, svojim programom i zacrtanim ciljevima jasno pokazuje da se želi uklopiti u najnovija društvena zbivanja na tlu BiH i Evrope krajem dvadesetog i početkom dvadesetprvog stoljeća, a ujedno imati prepoznatljiv i lako pamtljiv naziv. Jednom riječju, naši pogledi i promišljanja su usmjereni naprijed, pa otuda i naziv 21 (stoljeće). Kako saznajemo i od drugih članova Inicijativnog odbora, Zlatka Vrankovića i Suada Kovačevića, Bosanskohercegovačkošvedsko udruženje 21. će djelovati kao internacionalna i nepolitička organizacija, koja će, prije svega, našim ljudima i drugima koji za to budu zainteresovani, stvarati mogućnosti za ispoljavanje kreativnih sposobnosti kroz kulturno-informativne i sportske djelatnosti. Da bi s nekim mogli živjeti, morate ga razumjeti. A da bi ga razumjeli, morate se s njim družiti! Samo zajedno, sa razumijevanjem drugih možemo ići naprijed prema 21. stoljeću. Samo u zajedništvu, nastavlja Tinjić, leži cjelovitost BiH. I to u njenim međunarodno priznatim granicama. Jednom riječju, ne želimo da budemo poput većine naših udruženja, koja su, manjeviše, jednonacionalna. Mi već sada predstavljamo BiH u malom.

Ozren Tinjić: Tkanja od sjećanja

”BANJA LUKA JE I MOJ GRAD”

Suncem obasjana Krajiška ljepotica, kako primjećujem na sabah programu RTRS, iščekuje ”bogatu” proslavu sedam decenija oslobođenja od fašizma. Čitam pomalo i novine pa tako saznajem da će udarni događaji današnjeg svečanog dana biti trka, nešto ala maraton. i polaganje vijenaca na biste narodnih heroja. Jedino što je vrijedno hvale jeste akcija UG ”Oštra nula” koja je, uz učesće svojih prijatelja iz čitave BiH, organizovala akciju ”Banja Luka je i moj

grad”. Podrazumijeva se da ova akcija nema nikakve veze s gradskim vlastima, niti od njih očekuje bilo kakvu pomoć.

”Ovom akcijom želimo da ukažemo da Banja Luka nije grad jednog čovjeka, jedne partije, jednog režima i postojećih kumsko-rodbinskih veza, već da je to grad svih građana i građanki Bosne i Hercegovine”, objašnjavaju iz ”Oštre nule”....(Šeher Banja Luka, 36.)

KAD ZABIJELI "MALA ČARŠIJA"

...U našoj maloj čaršiji je tih posljednjih decembarskih dana zavladala prednovogodišnja atmosfera. Bližila se Nova godina, izlozi trgovina ukrašeni, na licima prolaznika vedrina. U svojoj toj atmosferi, jednu večer, priča mi mati kako upravo tih dana Djeda Mraz obilazi naše naselje i skuplja dječija pisma sa njihovim željama. Elem, napišete pismo i ostavite ga na prozoru ili balkonu i navodno ujutro ga dobroćudni deda pokupi, pročita i ispuni vam, za Novu godinu, vašu želju. A ja, k'o iz topa napisao sam samo jednu riječ - skije!

BEGOVO

Osvanu, napokon i to novogodišnje jutro. Sav izluđen jurim iz kreveta u dnevnu sobu i gledam pod skromnu novogodišnju jelku. Kad tamo, leži nešto dugačko, lijepo upakovano. Starci kafendišu i znatiželjno me gledaju.

- Hajde otpakuj, to ti je noćas, dok si spavao, donio Djeda Mraz. Rekao je da te pozdravimo jer neće da te bude i imao je još punu vreću poklona koje je trebao podijeliti ostaloj djeci - rekao mi je, smješkajući se, stari.

Ma, ne otpakujem ja moj poklon, derem ja to, frca ukrasni papir na sve strane, kad tamo - skije i pride termeni! Nisam siguran jesam li se upišao u gaće, ali i da jesam, ne bi me čudilo. Koja sreća, koja radost... A skije, naravno, dječije, drvene, federne... Termeni,

drveni a na dnu, oni kolotovi. Nema plastike, opet drveni sa špagom. Ma kakav Zan Klod Kili (Jean Claude Killy), kakvi bakrači.

Kasnije su slijedile prve lekcije Salame, mog nastavnika Kadira, Lule, Babinog i ostale starije raje koji su znali sve "tajne" staze na najčešće spuštao do kuće sa skijama na ramenu a termenima u ruci. Svakako, tada sam gledao na sve strane ne bih li vidio da me koja curica ne vidi.

GRAD U GRADU

Malu čaršija je bila čaršija u čaršiji. Poznao sam ljude koji po 5-6 godina nisu znali kročiti preko mosta. Osim ako nije bila krajnja nužda, posao, bolnica, opština... Jer, tamo gdje su živjeli, svega je bilo potaman. Čak je bilo čudno ako ne sretete milionera Mitra Medovića, u njegovom dugom plavom šinjelu, strogog pogleda ali poštene duše. Znao je sve hahare i svaki lopovluk. Komšilik je živio, znalo se kako ko diše. Pomagalo se i, nerijetko, skupa dočekivalo Novu godinu! (Šeher Banja Luka, 52.)

Uspomene

VRBAS- UČITELJ ŽIVOTA

...U gradu su tih davnih dana najpoznatije i najposjećenije bile Abacija i Studenac. Abacija mi je ljeti izgledala kao veliki ćilim. Išarana peškirimama, dušecima, dekama... Sjatilo bi se tamo i mlado i staro i naprosto živjelo na plaži od jutra do sutra"! Bilo je tu i ručkova i večera i kojekakvih mezetluka. Družio se narod, pa i ašikovao uz neizbježnu Surićevu gitaru a i poneku harmoniku. Dolazio je i poznat, te u čaršiji priznat svijet. I svi su, što je najvažnije, bili zajedno. Udisali istu meraju, čavrljali i gledali u svoj Vrbas. I učili od njega i tog mnoštva naroda koji ih je okruživao.

Studenac je posebna priča. Na spratu je bio restoran a podno

njega, na betoniranoj plazi i uz same tri česme, sa jedne strane i Vrbasom sa druge, svojim životom je živjela "kafana" Asima Husedžinovića Brke. Gotovo svakodneвно tu sam sretao i Omera Hasanbegovića Cicu, Buma, Jadranka, Irfana Hadžića Ciglu i suprugu Goranu, dr. Simu Bajčića i još mnogo drugih dragih ljudi. Na Studencu su se dočekivale večeri i jutra. I uvijek je bilo veselo i bezbrižno. I zaista, tamo se moglo čuti, uz obaveznu zafrkanciju, i dosta toga pametnog. Jedino što mi nije polazilo za rukom bilo je dva puta jednim dahom proroniti ispod "Šuplje".

Jednom bilo - sada se spominjalo.

Pripremio: Vlado BOJER

DOBROČINITELJICA

Zadnji dan na poslu pred mirovinu, poštar raznosi poštu. Od jednog bračnog para dobije novčanik, od gospođe s drugog kata olovku, jedan dječak mu pokloni privjesak za ključeve. A na jednim vratima pojavi se atraktivna plavuša, uvede ga u kuću, odvede u krevet i prepusti se strastvenom seksu.

Nakon toga poštar se istušira, a plavuša mu spremi obilan doručak. Kada je krenuo dobiti još 100 eura.

Poštar zamoli plavušu da mu objasni čemu sve ovo?

Ona mu odgovori:

- Pitala sam muža što da vam poklonim za odlazak u mirovinu kao uspomenu?

A on mi odgovori:

-Daj mi 100 eura. A doručak je moja ideja.

UCJENA

Odvjetnik nazove svog klijenta, bogatog tajkuna, i kaže:

- Imam jednu dobru i jednu lošu vijest.

Tajkun odgovara:

-Imao sam težak dan, prvo da čujem dobru vijest!

- Vaša supruga je prije dva tjedna investirala pet tisuća eura u dvije slike. Ona vjeruje, a ja se sa njom slažem, da one zapravo vrijede, dva do tri milijuna eura.

- Bravo, svaka joj čast! To je odlična vijest, baš si me oraspoložio, a koja je loša vijest?

- Na slikama ste vi i vaša tajnica u krevetu!

POLAGANJE VOZAČKOG ISPITA

Sav uzbuđen Mujo krenuo na polaganje vozačkog ispita. Nakon pismenog dijela čita instruktor rezultate:

- Mujo....pao, imaš 28 pogrešaka.

Mujo uzdahne, a instruktor nastavi:

- Pa ti si sve odgovore zaokružio "B".

Mujo slegne ramenima:

- Pa doš'o sam položiti' za "B"?!

SRETNI SAT

Mujo naleti na Hasu u čaršiji i zgrabi ga pamično za kaput:

- Haso bolan pomagaj! Danas je Valentinovo, neznam šta bi Fati kupio. Ima novaca, parfema, ima svega.....

Haso kontu, kontu pa ispali:

- Uzmi papir i olovku, napravi nešto kao kupon

i napiši kao tip: ... jedan sat seksa.

Mujo se sviđi ideja pa tako i napravi. Nakon par dana sretnu se njih dvojica opet u gradu, i pita Haso:

- Reci bolan, kako je prošlo ono s poklonom?

Mujo tužno slegne sa ramenima:

- Loše, bolan!

Huso zabrinuto upita:

- Pa šta se dogodilo/

Mujo uzdahne:

- Ja sve napravio kako si mi rekao i dao joj cedulju.

Ona pogleda to i skoči na mene, izljubi me cijelog, otvori ladicu, uzme sve kondome i taman kad sam se ja počeo skidati ona strpa sve to u torbicu i kaže

mi:

- "Hvala dragi! Vraćam se za dva sata!"

KRIVO PARKIRANJE

Vozač,uz veliki napor,vozi automobil po gustoj magli. U jednom momentu osjeti snažan udarac u zadnji dio vozila. Iz automobila, koja su ga udarila, izlazi ljutit vozač i počne se derati na sav glas:

- Jeste li vi normalni, kako to vozite? Zašto kočite tako naglo?

- Da ja prvo pitam vas gospodine, što vi tražite u mojoj garaži? Da se nećete i vi možda parkirati?

SEBIČNJAK

Zašto egoist ima ljubavnicu?

- Ne želi trošiti svoju ženu!

PAMETNI LUDJAK

U duševnoj bolnici dolazi doktor pacijentu i kaže:

- Izlijječeni ste, konačno možete ići kući, svojoj ženi.

Na što pacijent hladnokrvno odgovori:

- E, doktore, toliko lud nisam!!!

REVNI POLICAJAC

Uveden je policijski sat i zapovjednik policije naredi:

- Koga na cesti vidite poslije 22 h, slobodno ga strijelite.

U 21 sat, policajac ugleda prolaznika, izvadi pištolj i zapuca na njega.

Zapovjednik će:

- Pa šta je tebi, zašto pucaš, tek je 21 h?

- Eh znam gdje stanuje, nema šanse da stigne kući do 22 sata.

TRAGEDIJA

Mujo je bio optužen da je ubio Hasu nožem.

- Kako se to dogodilo? - pita ga sudac.

- Sjedio ja u parku i jedem banane: u lijevoj ruci nož, a u desnoj banana. Naide moj jaran

Haso, posklizne se na koru od banane, i -ravno na nož, jadni! I tako sedam puta.....

KVAZI PLESAČI

- Pa ti odlično plešeš - kaže mladić djevojci.

- Ah, voljela bih da mogu reći isto i za tebe-odgovori mu djevojka.

- Mogla bi kada bi lagala kao i ja - primjeti mladić.

VESELI PACIJENT

Psijhijatar će pacijentu:

- Napokon ste izlijječeni i nećete više, nadam se, umišljati da ste Julije Cezar.

A ovaj samouvjerenio odgovori:

- Odlično doktore, idem to odmah ispričati Kleopatri - veselo će pacijent.

SAMOSPOZNAJA

Mladić i djevojka su sjedili zagrljeni na klupi u mračnom parku. On šapatom upita:

- Da li si još prije tri dana mogla predpostaviti da ćeš ovdje sjediti sa mnom?

- Jesam.

- Kako si mogla, kad me uopšte nisi znala?

- Tebe nisam, ali poznajem sebe!

DIJAGNOZA

Vraća se Mujo iz bolnice i nešto priča sam sebi u braću:

- Riba, žaba, kornjača.....Ma ne, žaba, riba...Ne!

I vrati se doktoru te s'vrata upita:

- A je l' doktore, što ja ono imam?

- Rak Mujo, nesretniče jedan, rak!!!

GRIJEH

Dalmatinka došla na ispovijed:

- Ajme, oče, grišila sam, bidna san ti puno sam grišila.

- Ama,kako si grišila, bludnice?

- Ama, s momkom.

- Kako s momkom? Ča si činila, nesrićo jedna?

- Ama, ljubio me.

- Kako te je ljubio, sramoto Božja?

- Po vratu....pa me je onda ljubio po prsima...

- Ajme meni!

- Ama, onda me je ljubia i po trbuhu!

- Gospe blažena!

- Pa me je onda ljubio po kolinima.

- Ne preskači dite, ne preskači!!!

PROSIDBA

Jedan je čovik bio bolestan od rijetke bolesti i mogao je izgovoriti jednu riječ godišnje. Šest godina je šutio. Nakon tih šest godina stane pred djevojku i kaže joj:

- Volim te, udaj se za mene.

A ona izvadi slušalice iz ušiju i pita:

- Što si rekao?

BiH-Švedska

redovna autobuska linija
utorkom i petkom

09:00 SARAJEVO

10:30 ZENICA

12:10 DOBOJ

11:00 TUZLA

12:30 SANSKI MOST

13:00 PRIJEDOR

14:00 BANJA LUKA

15:15 B. GRADIŠKA (BiH)

15:40 KOBENHAVN (DK)

17:00 MALMÖ (S)

18:00 HELSINBORG

20:30 VARNAMO

21:00 GÖTEBORG (S)

21:00 JONKOPING

22:15 MJOLBY (S)

22:45 LINKOPING

23:30 NORKOPING (S)

01:30 STOCKHOLM (S)

09:00 STOCKHOLM

11:00 NORKOPING

11:50 LINKOPING

11:30 UDDEVALLA (S)

12:00 SVANESUND

12:20 MJOLBY

13:25 JONKOPING

14:00 VARNANO

16:00 HELSINBORG

16:25 LANDSKRONA

17:30 MALMÖ

13:30 GÖTEBORG (S)

17:25 B. GRADIŠKA (BiH)

18:15 BANJA LUKA

19:10 PRIJEDOR

19:40 SANSKI MOST

20:10 DOBOJ

21:45 TUZLA

22:30 ZENICA

24:00 SARAJEVO

travel agency
BISS-TOURS

Agencija Sarajevo
Morića han, Sarači 77
tel./fax: 033 236-620; 271-281

Agencija Zenica
Metalurg Business City
tel./fax: 032 245-451; 245-757

Mobilnet BiH: +387 (0)61 780 250
Göteborg: +46 737086340
Stockholm: +46 703997516
Malmö: +46 736307882
Oslo: +47 951 481 56

 Travel agency
BISS-TOURS

www.biss-tours.ba

PLIVIT ROŠTILJSKI KONCEPT

Sa ponosom predstavljamo naš novi Plivit roštiljski koncept koji je nastao u saradnji sa šefom Edinom Džematom.

Ovaj roštiljski koncept sadrži 94% junećeg mesa, a ostalo su začini koji nemaju nikakvih E-brojeva. Čisti proizvodi bez nepotrebnih sastojaka. Više od godinu dana smo u suradnji sa Edinom Džematom radili na razvoju ovog koncepta i na kraju možemo reći da smo veoma zadovoljni i sretni sa konačnim rezultatom. U asortimanu možete pronaći Startbox, Balkan grillbox, ćevape i pljeskavice. Uskoro u prodavnicama!

